

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

İHAK (MOOC) SUNMANIN ÖĞRETİM ÜYELERİ VE KURUM
AÇISINDAN
ÇIKTILARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muharrem AYDIN

TRABZON
Haziran, 2016

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

İHAK (MOOC) SUNMANIN ÖĞRETİM ÜYELERİ VE KURUM
AÇISINDAN
ÇIKTILARININ İNCELENMESİ

Muharrem AYDIN

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

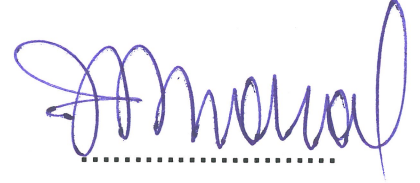
Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Hasan KARAL

TRABZON
Haziran, 2016

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 09 / 06 / 2016**

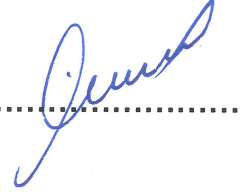
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Hasan KARAL

Üye : Doç. Dr. Ünal ÇAKIROĞLU

Üye : Yrd. Doç. Dr. Engin KURŞUN

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Doç. Dr. Nevzat Yiğit
Enstitü Müdürü**

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Muharrem AYDIN
09 / 06 / 2016

ÖN SÖZ

İHAK (MOOC) sunmanın öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesini amaçlayan bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışma süresince danışmanlığımı üstlenerek, bana vermiş olduğu destek ve engin bilgilerinden yararlandığım değerli hocam, Prof. Dr. Hasan KARAL' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmalarım sırasında gerek konunun belirlenmesinde gerekse çalışmanın yürütülmesi sırasında engin bilgi ve deneyimlerinden sürekli yararlandığım, Doç. Dr. Selçuk KARAMAN' a ve manevi desteğini benden esirgemeyen sevgili eşi Funda KARAMAN' a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmam sırasında önerileri ve çeşitli kaynaklara ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen hocalarım Yrd. Doç. Dr. Engin KURŞUN, Yrd. Doç. Dr. Embiya ÇELİK, Yrd. Doç. Dr. Melike AYDEMİR, Araş. Gör. Derya ÇAKMAK ve tüm Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez süreci boyunca desteklerini ve yardımlarını benden esirgemeyen ve çalışmamın yürütülmesini kolaylaştıran sevgili ablam Yrd. Doç. Dr. Pınar BAYKAN' a ve her zaman dualarıyla ve öğütleriyle beni yalnız bırakmayan sevgili kayınvalideme teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmam sırasında yardımlarını bende esirgemeyen sevgili Esra ÖZMEN ve Mukaddes Yeşim GEZMİŞ' e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, tüm hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve haklarını asla ödeyemeyeceğim anneme, babama, ablama ve kardeşime sonsuz minnet ve şükranlarımı sunarım.

Son olarak hayatıma girdiğinden beri sevgisi ve ilgisiyle beni asla yalnız bırakmayan, beni akademik yolda hep destekleyen, tezimin her adımında büyük emekleri olan sevgili hayat arkadaşım Merve AYDIN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Haziran, 2016
Muharrem AYDIN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Çalışmanın Amacı	4
1. 2. Çalışmanın Önemi.....	4
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	6
1. 5. Tanımlar	6
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	7
2. 1. İHAK'lar ve Genel Özellikleri.....	7
2. 1. 1. İnternet Üzerinden Yürütülme.....	8
2. 1. 2. Herkesin Katılımına Olanak Sağlama.....	8
2. 1. 3. Açık Olma	9
2. 1. 4. Kurs Formatında Olma.....	9
2. 2. İHAK Uygulamalarının Türleri	10
2. 2. 1. Bağlantılı İHAK Uygulamaları ve Özellikleri	10
2. 2. 2. Kapsamlı İHAK Uygulamaları ve Özellikleri	12
2. 2. 3. Karışık (Blended) İHAK Uygulamaları	14
2. 3. Bilinen İHAK Uygulamaları	15
2. 3. 1. Yurtdışı İHAK Uygulamaları	15
2. 3. 2. Yurtiçi İHAK Uygulamaları.....	17
2. 4. İHAK Uygulamalarının Güçlü Yönleri	17
2. 5. İHAK Uygulamalarının Zayıf Yönleri	18
2. 6. İlgili Araştırmalar.....	19
2. 6. 1. Öğretim Üyeleri Hakkında Yapılan Çalışmalar	21

2. 6. 2. Kurumlar Hakkında Yapılan Çalışmalar	23
3. YÖNTEM	26
3. 1. Araştırma Modeli	26
3. 2. Çalışma Durumu	27
3. 2. 1. AtademiX Platformu	27
3. 2. 2. AtademiX Platformunun İşleyişi.....	27
3. 2. 3. AtademiX Platformunda Verilen Dersler.....	28
3. 3. Araştırma Grubu.....	29
3. 4. Veri Toplama Araçları.....	31
3. 4. 1. AtademiX Bünyesinde Ders Veren Öğretim Üyeleri İçin Görüşme Formu.....	32
3. 4. 2. AtademiX Platformunu Kuran ve Yürüten Kurum Yöneticileri ve Çalışanları İçin Görüşme Formu.....	33
3. 5. Veri Toplama Süreci	33
3. 6. Verilerin Analizi.....	34
3. 7. Araştırmacının Rolü.....	36
3. 8. Geçerlik ve Güvenirlik.....	36
4. BULGULAR.....	37
4. 1. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyeleri Açısından Çıktıları.....	39
4. 1. 1. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyelerinin Mesleki Gelişimine Yönelik Çıktıları.....	40
4. 1. 1. 1. Öğretim Üyelerinin Öğretim Teknolojilerine Yönelik Eğilimleri.....	41
4. 1. 1. 1. 1. Paylaşma Eğilimi.....	42
4. 1. 1. 1. 2. Uzaktan Eğitime Yatkınlık	45
4. 1. 1. 2. Öğretim Üyelerinin Eğitim-Öğretim Becerileri.....	46
4. 1. 1. 2. 1. Öğretim Tasarımı	46
4. 1. 1. 2. 2. Uzaktan Eğitim Becerileri	49
4. 1. 2. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyeleri Açısından Akademik Çıktıları	50
4. 1. 2. 1. Memnuniyet.....	51
4. 1. 2. 2. Tanınırlık	52
4. 1. 2. 3. Özgüven.....	52
4. 1. 2. 4. Materyal Sahipliği	53
4. 1. 2. 5. Yüz yüze Ders Etkilliliği	53
4. 2. İHAK Platformu Oluşturma ve Sunmanın Kurum Açısından Çıktıları	57

4. 2. 1. Kurumsal Tanınırılık	58
4. 2. 2. Araştırma Geliştirme Faaliyetlerine Katkı	58
4. 2. 3. Toplumsal Fayda	59
4. 2. 4. Uzaktan Eğitim Yeterlilikleri.....	60
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	64
5. 1. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyelerinin Mesleki Gelişimi Üzerindeki Etkileri.....	64
5. 2. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyeleri Açısından Akademik Çıktıları	68
5. 3. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Kurum Açısından Çıktıları	69
6. ÖNERİLER	72
7. KAYNAKLAR	74
8. EKLER	81
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	87

ÖZET

İHAK (MOOC) Sunmanın Öğretim Üyeleri ve Kurum Açısından Çıktılarının İncelenmesi

Bu çalışmanın amacı, İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktıların incelenmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden iç içe durum çalışma deseni kullanılmıştır. Araştırma iki ayrı gruba gerçekleştirilmiştir. Gruplar amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın birinci çalışma grubunu AtademiX platformunun yönetilmesi ve yürütülmesinde görev alan kurum çalışanlardan 7 kişi, ikinci grubunu ise AtademiX platformu üzerinden ders veren 12 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Araştırma sürecinde yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmelerden alınan verileri analiz etmek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Yapılan analizlerden elde edilen bulgulara göre, çalışmanın ilk grubunda yer alan öğretim üyelerinin mesleki gelişimlerinde, öğretim teknolojilerine yönelik paylaşma ve uzaktan eğitime yatkınlıklarında önceki durumlarına göre değişim gösterdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretim üyelerinin eğitim- öğretim becerilerinde, olumlu yönde değişim gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmanın ikinci grubunda yer alan İHAK kuran ve yürüten kurum çalışanlarının ise bu uygulamalara yönelik araştırma geliştirme faaliyetlerinde gelişme sağladığı ve akademik anlamda kendilerini yenilemesine neden olduğu ortaya çıkmıştır. Bilgi üretimi ve üretilen bilginin paylaşılması eylemlerini gerçekleştirerek topluma fayda sağladıkları ve kurumun öğretim kalitelerini ve deneyimlerini diğer kurumlara ve kişilere tanıtımalarına yardımcı olduğu bulunmuştur. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan çıktılar bir motivasyon kaynağı olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: MOOC, Massive Open Online Courses, İHAK, İnternet Üzerinden Herkese Açık Kurslar.

ABSTRACT

Investigating The Outputs Of MOOC Presenting In Terms Of Lecturers And The Institution

The purpose of this study is to investigate the outputs in terms of lecturers and the institution in the process of MOOC presenting. Nested case study design, one of qualitative research method, was used in the study. The investigation made with two different groups. Groups were determined through purposeful sampling. The first working group consist of 7 institution employees who were assigned in managing and performing of AtademiX platform and the second working group is consist of 12 lecturers who give lessons in AtademiX platform. Semi-structured interview was prepared. Content analysis method was used in order to analysis the data collected from the interviews.

According to the findings of the analysis, it was confirmed that the lecturers in the first group had an instructional technology intended sharing and tendency to distance education intended vocational improvement. It was determined that lecturers improved various education skills in terms of lecture plan, content plan, material development and presentation. It was determined that institutions that founded and carried out MOOC in the second extent, gained favour to society by contributing to knowledge generation and sharing the generated knowledge, supplied innovation for the research and development activities of the institution with the introduction of a new notion, institution's sufficiency increased in terms of distance education intended hardware, software and experience. Outputs showed up as a result of this study can be used as a source of motivation to promote the lecturers and institution for MOOC application.

Key Words: MOOC, Massive Open Online Courses, Online Lesson, IHAK, Lecture on the Internet Which is Available for Everyone.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	AtademiX' te Sunulan Dersler ve Süreleri.....	29
2.	AtademiX Platformunda Ders Veren Öğretim Üyelerinin Özellikleri	30
3.	Atademix Platformunu Kuran ve Yürüten Kurum Çalışanlarının Özellikleri	30
4.	Öğretim Üyelerinin Kazanımlarına Yönelik Bulgular	39

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	İHAK'ların genel özellikleri (Bayrak, 2015).	8
2.	İHAK türleri (Yousef, Chatti, Schroeder, Wosnitza, & Jakobs, 2014).....	10
3.	Bağlantıcı İHAK uygulamalarının genel özellikleri (Yousef, Chatti, Schroeder, Wosnitza, & Jakobs, 2014).	12
4.	Kapsamlı İHAK uygulamalarının genel özellikleri (Yuan & Powell, 2013).	14
5.	İHAK uygulamalarıyla ilgili araştırmalar	20
6.	AtademiX biriminin işleyiş şeması	28
7.	Veri toplama aracının geliştirilme aşamaları	32
8.	Nitel veri analizi süreci (McMillan & Schumacher, 2014).	35
9.	Tema ve kodlar haritası.....	38
10.	Öğretim üyelerinin mesleki gelişimlerine yönelik tema kod haritası	41
11.	Öğretim üyelerinin akademik çıktılarına yönelik tema kod haritası	50
12.	Süreç içerisinde yapılan eylemler ile çıktıların ilişkileri.....	55
13.	Kurumsal çıktılar	57
14.	Öğretim üyelerinin İHAK sunma deneyimlerine yönelik çıktılarının özeti	62
15.	Kurumların İHAK oluşturma ve yürütmeye elde ettikleri deneyimlerin özeti	63

KISALTMALAR LİSTESİ

MOOC : Massive Open Online Courses

İHAK : İnternet Üzerinden Herkese Açık Kurslar

ADK : Açık Ders Kaynakları

AEK : Açık Eğitim Kaynakları

ÖYS : Öğretim Yönetim Sistemi

1. GİRİŞ

“Knowledge is Power” (Francis Bacon)

İngiliz düşünür Francis Bacon'un dediği gibi yapılandırılmış doğru bilgi güç demektir (Haas, 1990). Günümüzde doğru ve güvenilir bilgi kaynaklarına sahip olanlar gerçek gücün sahibi konumundadır. Bilgi, belirli kaynaklara dayanarak, belirli amaçlara göre yapılandırılmış ise bu bilgi teknolojinin ilerlemesine dolayısıyla toplumun gelişmesinde yardımcı olacaktır. Tarihsel olarak incelendiğinde 50 yıl öncesine kadar sadece yazılı kaynaklarda bulunabilen bilgi, 1960'lı yıllarda ilk internet altyapısı olan ARPANET' in (Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı) ortaya çıkmasıyla başlayarak gelişimine hızla devam eden internet teknolojileri sayesinde günümüzde hızlı bir şekilde erişilebilecek konuma gelmiştir.

Günümüzde çevrimiçi ortamlarda ki bilgilerin büyük bir bölümü yapılandırılmamış ve doğruluğundan emin olunamayan bilgidir. Dolayısıyla internet ortamındaki bilginin belirli kaynaklara dayanarak, belirli amaçlara göre yapılandırılmış olması ve bu ortamlarda yapılandırılmış bilgilerin artması gerekmektedir. Çevrimiçi ortamdaki yapılandırılmış bilgilerin kaynaklarından biride 1990'lı yılların başında ortaya çıkmaya başlayan açık eğitim kaynakları(AEK) hareketidir. Açık Eğitim Kaynaklarının temel özellikleri geniş bir kitleye hitap eden, kamu tarafından kullanıma açık, herhangi bir telif hakkı sözleşmesi kapsamında korunan yazılımları, araçları, materyalleri yâda teknikleri içerirler (Aktaran Kurşun, 2012). Ardından 2011 yılında Massachusetts Institute of Technology (MIT) üniversitesinin öncülüğünde Açık Ders Kaynakları (ADK) girişimi başlatılmıştır. ADK ilk yapılan AEK girişimi olmasa da MIT üniversitesi gibi ün yapmış bir üniversitenin lisans ve lisansüstü içeriklerini paylaşımına açması Açık Eğitim Kaynaklarının gündeme gelmesini sağlamıştır(Kursun, Cagiltay, & Can, 2014). ADK eğitsel kaynakların internet üzerinden ihtiyaç duyan herkesin doğrudan ve ücretsiz bir şekilde erişimine açılması olarak ifade edilir (Cagiltay, 2014). ADK hareketiyle üniversiteler çevrimiçi bilgi paylaşımına başlamış ve yapılandırılmış doğru bilgi paylaşımına katkıda bulunmuş ve eğitime yeni bir boyut kazandırmıştır (Bozkurt, 2015; Fini, 2009).

ADK girişimi, isteyen herkesin eğitim materyallerine kolaylıkla erişmesine imkân sağlasa da kişilerin öğrenimlerine yönelik bu adımın ötesinde etkinlik gösterememiştir (Cagiltay, 2014). Açık ders malzemelerini bir adım daha öteye taşıyarak sadece dersin materyallerinin değil aynı zamanda dersin etkinliklerinin de paylaşıldığı, herkesin farklı yerlerden herhangi bir ön koşul gerektirmeksizin kaydolabileceği uygulamalar başlamıştır.

Alan yazında bu uygulamalar MOOC (Massive Open Online Courses) olarak adlandırılmaktadır. MOOC ortamlarında formal olarak tasarlanmış bir dersin tamamı, çevrimiçi ve ücretsiz olarak farklı kitlelerin paylaşımına açılmaktadır. Bu ortamlarda öğrenenler ders materyallerine ücretsiz olarak ulaşabilir, birbirleriyle ve eğitimcilerle etkileşime geçebilir ders süresince alıştırılmalara ve tartışmalara katılabilir ve ders bitiminde başarı göstermeleri halinde sertifika almaktadırlar (de Waard, 2011).

MOOC ortamlarında verilen dersler herhangi bir şekilde yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, ülke gibi kısıtlayıcılardan uzak bir şekilde isteyen herkesin ücretsiz olarak katılabileceği kurslardır. Çevrimiçi ortamda verilen bu kurslara katılan bireyler geleneksel eğitimdeki yazılı kaynakların yanı sıra çevrimiçi ortamda bulunmanın sağladığı; video, forum, wiki, sosyal medya, blog, etkileşimli materyaller gibi birçok materyalden faydalanma hakkında sahiptir (Bozkurt, 2015).

MOOC tanımı ilk olarak 2008 yılında George Siemens ve Stephen Downes tarafından bağlantıcı yaklaşımı (connectivism) temel alarak bir çevrimiçi öğrenme ortamı tasarlamaya karar vermişler ve yaptıkları çalışmalar sonucunda MOOC fikri ortaya çıkmıştır. Yaptıkları çalışma sonrasında CCK08 olarak bilinen ve bağlantıcı yaklaşımına göre yapılandırılmış "Connectivism and Connective Knowledge" adlı ilk ders yapılmıştır. CCK08, kredi karşılığı 24 kişiye verilen bir ders iken, dersin çevrimiçi ortamda ücretsiz olarak paylaşılmasıyla 2200 öğrencinin kayıt yaptırdığı bir kitlesel derse dönüşmüştür (de Waard, 2011; Fini, 2009; Mak, Williams, & Mackness, 2010). Ardından 2011 yılında Stanford üniversitesinde Sebastian Thrun ve arkadaşları "Introduction to Artificial Intelligence" adı altında bir MOOC açmış ve bu kursa 190 ülkeden 160.000 kişi katılım gerçekleştirmiştir (Lin & Zhang, 2014; Yuan & Powell, 2013). Katılımın fazla olması Kitlesel (Massive) kavramının kullanımına ilham kaynağı olmuştur (Fini, 2009). Bununla birlikte kavram MOOC (Massive Open Online Course) olarak son şeklini almıştır.

Alan yazında MOOC (Massive Open Online Courses) olarak adlandırılan bu uygulamalar Türkçeye KAÇD (Kitlesel Açık Çevrimiçi Ders), KAÇK (Kitlesel Açık Çevrimiçi Kurs) veya İHAK (İnternet üzerinden Herkese Açık Kurs) ifadeleriyle Türkçeye çevrilmektedir (Bayrak, 2015; Çelik, 2015). Bu çalışmada bu uygulamaları ifade etmek için "İHAK" kısaltması kullanılmıştır.

İHAK'lar genellikle üniversiteler gibi kurumlar tarafından sunulan, isteyen herkesin çevrimiçi olarak erişebileceği derslerin genel adıdır (Demirci, 2013). Kurumların İHAK uygulamalarını yürütmelerinin sebepleri arasında kendilerini tanıtmaya istekleri söylenmektedir (Hollands & Tirthali, 2014). İHAK uygulamalarıyla kurumlar sahip oldukları imkânları ve eğitim kalitelerini tüm dünyaya duyurabilme fırsatı yakalamakla birlikte üniversiteler kampüs içerisindeki öğrencileriyle daha kolay etkileşime geçebilmek adına da

İHAK sunmaktadır (O'Connor, 2014). Genel olarak alanında bilinen öğretim üyelerinin açtıkları dersler sayesinde kurumlar binlerce, hatta milyonlarca kişiyle etkileşime geçmektedir. Böylece kurumlar İHAK ortamlarında düşük maliyetlerle eğitim yelpazelerini genişletebilmekte ve böylelikle daha geniş bir kitleye hitap edebilmektedir (Hew & Cheung, 2014).

Kuruluşların İHAK yürütebilmeleri için belirli bir eğitim tecrübesine ve yeterli teknik alt yapıya ihtiyaçları vardır (Carey, 2013). Bu nedenle İHAK'lar genellikle köklü üniversiteler tarafından yürütülür. İHAK'ların teknolojik alt yapı yeterliliğinin sağlanabilmesi için yeteli imkâna sahip kurumlarca yürütülmesi tavsiye edilmektedir (O'Connor, 2014). Yeterli bileşenlere sahip olan kurumlar İHAK uygulamaları açarak diğer kuruluşlar arasından sıyrılmakta çevrimiçi eğitim anlamında bir adım daha ileriye gitmektedir. Ayrıca Waldrop (2013)'e göre üniversiteler büyük İHAK sağlayıcılarıyla anlaşmaya giderek onların bünyesinde bu dersleri verebilmektedir.

İHAK'ların yürütülmesinde bir diğer önemli paydaş ise öğretim elemanlarıdır. Çevrimiçi ortamda ücretsiz olarak sunulan bilgilerin kaynağı konumunda olan öğretim elemanları bir dersin tasarımını yapma, ders içerisinde etkinlikler sağlama, çeşitli materyal içeriklerini oluşturma, ders sürecinde öğrencilerle irtibat halinde kalarak gerekli durumlarda müdahale etme, ders sonrasında yapılan kursu değerlendirme gibi birçok bileşenden sorumludur (Evans & Myrick, 2015; Hew & Cheung, 2014). Öğretim üyelerinin bu ortamlarda ders verebilmeleri için yeterli motivasyonun sağlanması bu uygulamaların devamlılığı açısından oldukça önemlidir (Hew & Cheung, 2014).

Çağın gerekliliklerinden geri kalmamak, ülkemiz insanları için çevrimiçi ortamda kaliteli eğitim hizmetleri sunmak için ülkemizde İHAK uygulamalarının artması gerektiği düşünülmektedir. Dünyada oldukça yaygın olan İHAK uygulamaları ülkemizde henüz yeni yeni yaygınlaşmaya başlamıştır. İHAK uygulamalarıyla tanışmamış olan öğretim üyeleri ve kurumlara İHAK uygulamaların oryantasyonun sağlanması ülkemizdeki İHAK uygulamalarının yaygınlaşmasında önemli yer almaktadır. Türkiye'de bu uygulamaların yaygınlaşmasına öncülük eden Türkiye'nin ilk kurumsal İHAK uygulaması Atatürk Üniversitesi tarafından "AtademiX" adıyla başlatılmıştır (Ergüney, 2015). Kurumların ve öğretim üyelerinin İHAK sunma sürecinde mesleki gelişimlerine yönelik elde ettikleri çıktıların belirlenmesi adına bu çalışmada İHAK sunma sürecinde AtademiX platformunu oluşturan ve sunan kurum yöneticilerinin ve bu platformda ders veren öğretim üyelerinin çıktıları incelenmiştir.

1. 1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın birinci boyutunda İHAK oluşturma ve sunma sürecinin mesleki gelişimlerine yönelik öğretim üyelerini nasıl etkilediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ikinci boyutunda ise kurum çalışanlarının perspektifinden hareketle kurumsal olarak bir İHAK platformu oluşturmanın ve sunmanın etkileri incelenmiştir.

Çalışmaya aşağıdaki araştırma soruları rehberlik etmiştir.

Araştırma Soruları;

1. İHAK oluşturma ve sunma süreci öğretim üyelerinin mesleki gelişimlerine yönelik etkileri nasıl olmuştur?
2. İHAK platformu kurma ve yönetmenin kuruma etkileri nasıl olmuştur?

1. 2. Çalışmanın Önemi

Teknolojin hızla gelişmesi eğitim ortamlarını, eğitimin veriliş biçimini etkilemekte ve çok çeşitli eğitimsel platformlar sağlamaktadır. İlk ortaya atıldığı günden bu yana çevrimiçi eğitime yeni bir bakış açısı kazandırarak üniversitelerin dikkatini çekmeyi başaran İHAK uygulamaları, MOOC Guide (2011)'e göre eğitime fırsat eşitliği getirme, farklı dillerde eğitim sunma, kolay ve hızlı bir şekilde güvenilir bilgi sağlama, hayat boyu öğrenmeyi destekleme katılımcılara, kendi hızlarında eğitim imkânı sunma gibi argümanlara sahip platformlardan bir tanesidir.

İHAK ortamlarının yürütücülüğünü üstlenen kurumların teknik, tasarım ve iletişim yönünden çeşitli görevleri vardır. Yine İHAK uygulamalarının bir diğer bileşeni olan öğretim üyelerine de bu ortamlarda ders öncesinde, ders esnasında ve ders sonrasında çeşitli görevler düşmektedir (Evans & Myrick, 2015; O'Connor, 2014).

Bu bağlamlarda öğretim elemanları ve kurumların ücretsiz olarak ders verdikleri, ders sürecinde ve sonrasında çeşitli görevler üstlendikleri düşünülürse İHAK sunmanın öğretim üyeleri üzerindeki etkilerinin ne yönde olduğunu bilmek önem kazanmaktadır. Aynı şekilde İHAK uygulamalarının sağlayıcılığını üstlenen kurumların İHAK uygulamalarından ne şekilde etkilendiklerinin belirlenmesinin de önemli olduğu düşünülmektedir.

O'Connor (2014)'e göre üniversitelerin e-öğrenme politikaları üniversitelerde yürütülen müfredatta büyük değişikliklere yol açabilmektedir. Üniversitede müfredat ile ilgilenen kişiler İHAK uygulamalarının kurumlarda neleri değiştirebileceği konusunda endişeli bir yaklaşıma sahiptirler. Bayrak (2015)'e göre İHAK ortamında ders sunabilecek

öğretim üyelerinin, zaman, teknolojik yeterlilik, materyal telif hakları gibi konularda endişeleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda çalışmada İHAK sunmanın öğretim elemanları ve kurum açısından etkileri incelenecek, öğretim üyelerinin ders tasarımı, sunum ve paylaşımına yönelik değişimleri, kişisel faydalar ve ilişkili etmenler belirlenerek ülkemizde İHAK ortamlarında ders sunmayan öğretim elemanlarında da bu ortamlara yönelik farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir. Diğer yandan kurumsal olarak İHAK oluşturmanın ve sunmanın ilgili kuruma etkilerinin belirlenmesinin İHAK uygulamalarını yürütmeyen diğer kurumlarda farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Alan yazında İHAK uygulamalarını kuran ve yürüten kurumlarla ilgili ve İHAK oluşturan ve sunan öğretim üyeleriyle ilgili çalışmalar mevcut olmakla birlikte Türkiye’de bu konularda yapılmış çalışmalar oldukça sınırlıdır. Alan yazında yapılan çalışmaların çoğunluğunun nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yürütüldüğü görülmektedir. Bu nedenle bu çalışma, İHAK uygulamalarında öğretim üyeleri ve kurumları incelemeye yönelik bilgi sağlaması açısından önemlidir.

Dünyada İHAK uygulamaları 2011 tarihinden itibaren giderek yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde ise dünyaya nazaran bu uygulamalar daha yeni yeni uygulanmaya başlanmıştır. 2014 yılında ülkemizde kurumsal olarak ilk İHAK uygulaması Atatürk Üniversitesi bünyesinde yürütülen AtademiX platformudur. Bu uygulamaların yürütülmesinde öğretim üyeleri ve kurum çeşitli görevler almıştır. Öğretim üyeleri ve kurumların ücretsiz olarak ders vermeleri, ders sürecinde ve sonrasında çeşitli görevler üstlenmeleri öğretim üyeleri ve kurumun bu süreç içerisinde ve sonunda çeşitli çıktılar elde etmesine olanak sağlamıştır. Bu çalışmada öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılar incelenerek henüz İHAK uygulamalarıyla tanışmamış öğretim üyeleri ve kurumlarda bu ortamlara yönelik farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir. Öğretim üyeleri ve kurumlarda oluşan bu farkındalığın ülkemizdeki İHAK uygulamalarının yaygınlaşmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada aşağıdaki sınırlılıklar bulunmaktadır;

1. Çalışma grubu 2015- 2016 yılları arasında AtademiX Platformunda ders vermiş 12 öğretim elemanı ve bu platformda görev yapan 7 yönetici ile sınırlıdır.
2. Çalışma grubundan alınan veriler bir görüşmeyle sınırlıdır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Öğretim üyeleri ve kurum çalışanları görüşme sorularına tarafsız ve içtenlikle cevap vermiştir.

1. 5. Tanımlar

İHAK: Herhangi bir ön koşul aranmaksızın internet bağlantısı olan herkesin istediği yerden istediği zaman erişebileceği, çok sayıda kişinin katılımına açık ve ücretsiz olarak düzenlenen çevrimiçi kurslardır.

ÇIKTI: İHAK sunma süreci sonrasında öğretim üyelerinin ve kurum ve kurumun elde ettikleri ürün ve beceriler

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

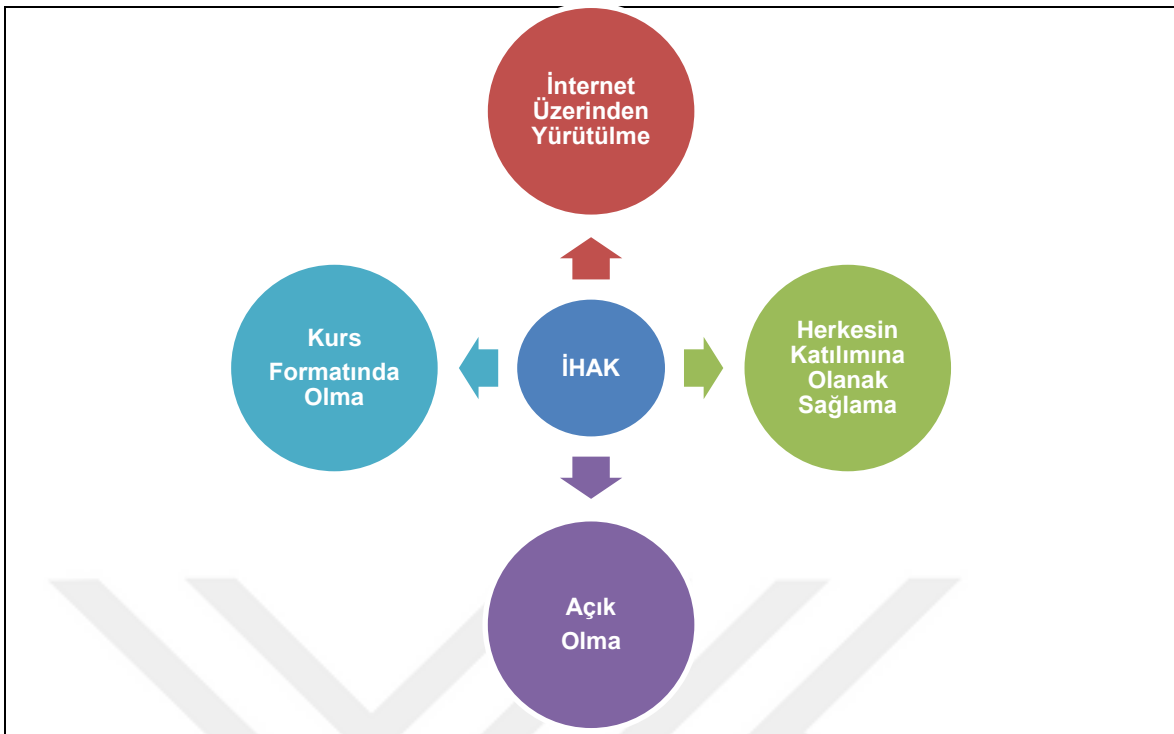
Bu bölüm, araştırma ile ilgili kuramsal bilgileri ve konu ile ilgili yapılan çalışmalarını içermektedir. Yaptığımız çalışma İHAK'lar ve genel özellikleri, İHAK türleri, Bilinen İHAK uygulamaları ve araştırmanın kuramsal çerçevesi ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

2. 1. İHAK'lar ve Genel Özellikleri

İnternet Üzerinden Herkese Açık Ders (İHAK) temelde Açık Ders Kaynaklarının uzantısı olarak ortaya çıkmıştır. Açık Ders Kaynakları(ADK) bireylerin eğitsel kaynaklara çevrimiçi ve ücretsiz olarak erişerek bu kaynaklardan faydalanması ve öğrenimlerini geliştirmesi amacıyla ortaya atılmıştır. Fakat açık ders kaynakları öğrenen - öğreten, öğrenen- öğrenen arasında olması gereken etkileşimi sağlayamamış dolayısıyla materyal paylaşımından öteye geçememiştir (Cagiltay, 2014; Liyanagunawardena, Adams, & Williams, 2013).

Açık çevrimiçi dersler bu eksikliği gidermekte fayda sağlamış ve açık dersleri bir adım daha ileri taşımıştır. 2008 yılında Siemens ve Downes 'ın bağlantıcı eğitim ortamlarına örnek bir eğitim sistemi geliştirmeye çalışırken açtıkları CCK08 kursu büyük bir başarı yakalamıştır (Cabiria, 2012; de Waard, 2011; Fini, 2009; Siemens, 2012a). Siemens ve Downes tarafından yürütülen CCK08'e katılım beklenenden fazla olmuştur. Bu kursa dünyanın çeşitli bölgelerinden 2200 kişi katılmıştır (Yuan & Powell, 2013). Ardından 2011 yılında Stanford üniversitesinde Sebastian Thrun ve arkadaşları "Introduction to Artificial Intelligence" adı altında bir MOOC açmış ve bu kursa 190 ülkeden 160.000 kişi katılım gerçekleştirmiştir (Lin & Zhang, 2014; Yuan & Powell, 2013). Katılımın fazla olması massive kavramının kullanımına ilham kaynağı olmuştur (Fini, 2009). Bununla birlikte kavram MOOC (Massive Open Online Course) olarak son şeklini almıştır.

İHAK'lar formal ve informal olarak verilen diğer kurslardan herkese açık olması ve ücretsiz olması yönüyle farklılık gösterir. İnsanların rahat hissettikleri ve etkileşim ile içeriğin bir arada bulunduğu ve içeriğe kolayca erişilebildiği, öğrenmenin özel amaçları doğrultusunda sosyal ortamda buluşmaların yapıldığı ve diyalogların kurulduğu bir öğrenme ortamı olarak tanımlanan İHAK uygulamaları temelde dört bileşenden oluşmaktadır (Kop, 2011). İHAK uygulamalarının bu bileşenleri Şekil 1'de gösterilmiş ve her biri kısaca açıklanmıştır.

Şekil 1. İHAK'ların genel özellikleri (Bayrak, 2015).

2. 1. 1. İnternet Üzerinden Yürütülme

İHAK uygulamalarının çevrimiçi ortamda yürütülmesini ifade etmektedir. Bu ortamlarda eğitimlere katılabilmek için katılımcıların internet bağlantısı ve aktif bir e-mail hesabına sahip olması yeterlidir (Lin & Zhang, 2014). Bu ortamlarda içerik, Öğretim Yönetim Sistemine(ÖYS) bağlı sosyal araçlar; bloglar, forumlar, anlık mesajlaşma araçları, gibi çeşitli web 2.0 ve web 3.0 araçları yardımıyla binlerce kişiye ulaştırmaktadır. Eğitimciler İHAK uygulamalarında senkron olarak sanal sınıflarda derslerini anlatabilmekte yada asenkron olarak içerik paylaşımında bulunabilmektedir. Kurslara kayıt olabilmek için öğrenme isteği dışında hiçbir ön koşula ihtiyaç yoktur (Masters, 2011).

İHAK uygulamalarında öğrencilerle etkileşim, tartışma forumları, e-mail ve sosyal medya aracılığıyla sağlanmaktadır (Fini, 2009). Bu derslerin kitlesel hale hızlıca ulaşabilmesindeki en temel bileşen, çevrimiçi ortamda istenilen zamanda ulaşılabilir şekilde paylaşılıyor olmasıdır.

2. 1. 2. Herkesin Katılımına Olanak Sağlama

İHAK'ları diğer e-öğrenme ortamlarından ayıran ve İHAK uygulamalarının çok hızlı bir şekilde yaygınlaşmasını sağlayan özelliklerinden biri de herkesin katılımına olanak sağlama özelliğidir. İnternet üzerinden sunulan dersler; yaş, eğitim seviyesi, ülke, dil gibi

hiçbir ön koşul olmaksızın isteyen herkesin katılımına olanak sağlamaktadır. Dersler herkesin katılımına imkân sağlayacak biçimde esnek bir yapıda, yeterli teknik alt yapıya sahip ve öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tasarlanmıştır (Hollands & Tirthali, 2014; Masters, 2011; Siemens, 2012b).

Açılan bir İHAK 100 ila 100.000'lerce katılımcıya hitap etmektedir. Nitekim Stanford üniversitesi tarafından verilen bir İHAK uygulamasında katılımcı sayısı 300.000'e ulaşmıştır (Hyman, 2012). Bu özellik sadece katılımcıların çoğunluğuna vurgu yapmakla kalmaz aynı zamanda açılan dersin üniversite sınıflarını hatta kampüsleri aşarak tüm dünyaya hitap edebilmesini, bu ortamlarda kullanılan ve kullanılacak çok çeşitli araçları ve katılımcılardaki çeşitliliği ifade etmektedir (Bozkurt, 2015; Ergüney, 2015).

2. 1. 3. Açık Olma

Açık olma ifadesi derslerin her an her yerden erişilebilir olduğunu, herhangi bir katılım şartı gerektirmediğini ve derslerin maddi gelir amacı gütmeyişini ifade etmektedir. Katılımcılar kurslara herhangi bir ücret ödemediği dâhil olmaktadır. Dersler genelde ücretsiz olarak sunulsa da yürütücülerin isteğine bağlı olarak ücrete tabi tutulan kurslarda mevcuttur (Hollands & Tirthali, 2014; Yuan & Powell, 2013).

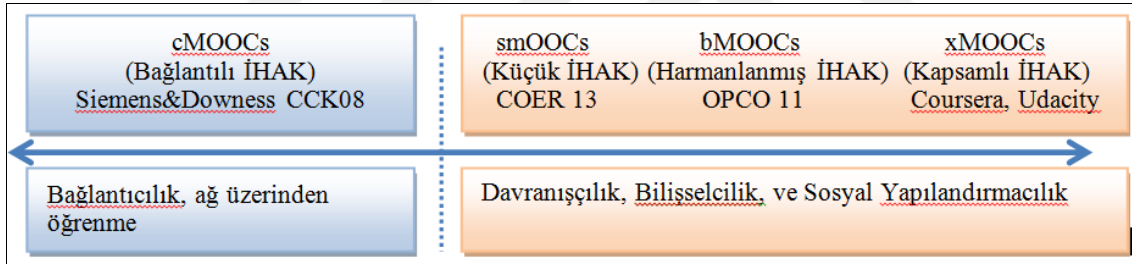
Katılımcılara herhangi bir ön koşul olmaksızın ders içeriğine erişim imkânı veren İHAK uygulamaları, katılımcıların demografik, ekonomik ve coğrafi özellikleriyle ilgilenmez (Yuan & Powell, 2013). Eğitimde kullanılan yazılımlar açık kaynak kodludur, kayıt, kaynaklar ve değerlendirme hizmetleri herkese açıktır hatta dersin tasarımı dahi değiştirilmeye açıktır (Masters, 2011). İHAK derslerine katılan kişiler istedikleri zaman ortamdan ayrılabilen, etkileşimde bulunabilmekte, bilgi kaynaklarından istediği gibi faydalanabilmekte ve bilgi üretimine katkıda bulunabilmektedir. Dolayısıyla açıklık ifadesi katılımcıların ortamdaki özgürlüklerini ifade etmektedir.

2. 1. 4. Kurs Formatında Olma

İHAK uygulamaları belirli bir zamanda ve özel hedefler doğrultusunda gerçekleştirilir ve geleneksel kurslarda olduğu gibi belirli bir düzene sahiptir. Öğrenme içeriği formal bir şekilde öğretimsel bir plan ve tasarıma dayanılarak meydana getirilir. Belirli bir zaman aralığında sunulan bu kurslarda ders içeriğini, etkinlikleri, değerlendirme biçimini içeren bir izlenim paylaşımı oldukça önemlidir. (Allen & Seaman, 2013; Bozkurt, 2015; Ergüney, 2015; Hollands & Tirthali, 2014; Lin & Zhang, 2014). Böylece paylaşılan içerikler, internette bulunan herhangi bir içerikten farklılaşarak yapılandırılmış bir bilgi sunar ve katılımcıların kaliteli eğitsel içeriğe ulaşabilmesine olanak sağlar.

2. 2. İHAK Uygulamalarının Türleri

İHAK uygulamaları 2008' den beri çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulsa da günümüzde derslerin veriliş biçimine ve katılımcı sayılarına göre yapılan sınıflandırmalar kullanılmaktadır. Derslerin yapısına göre yapılan sınıflandırmalara göre temelde iki çeşit İHAK uygulaması mevcuttur. Bunlar Bağlantılı İHAK (Connectivist Massive Open Online Course - cMOOCs) ve Kapsamlı İHAK uygulamaları (Extension Massive Open Online Course -xMOOCs) uygulamalarıdır (Lin & Zhang, 2014; Liyanagunawardena vd., 2013; Siemens, 2012b; Yuan & Powell, 2013). Bu İHAK türlerine ek olarak son yıllarda geleneksel eğitim ile İHAK uygulamalarını karışık bir şekilde kullanan Karışık İHAK uygulamaları da (Blended Massive Open Online Course -bMOOCs) mevcuttur. Ayrıca katılımcı sayılarına göre İHAK uygulamaları çeşitlilik göstermektedir. 500 kişiden az katılımcıya sahip İHAK uygulamaları Küçük İHAK Uygulamaları (Small Massive Open Çevrimiçi Courses -sMOOCs) olarak sınıflandırılmaktadır. İHAK türleri Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. İHAK türleri (Yousef, Chatti, Schroeder, Wosnitza, & Jakobs, 2014).

2. 2. 1. Bağlantılı İHAK Uygulamaları ve Özellikleri

Bağlantılı İHAK (Connectivist Massive Open Online Courses -cMoocs) uygulamaları bağlantıcı öğrenme kuramını temel alan, tam olarak yapılandırılmamış biçimde ağlar üzerindeki bilgiye dayanır. Bağlantılı İHAK uygulamaları bağlantıcı, işbirlikçi öğrenmeyi benimser, öğrenciler ders içeriği üzerinde aktif rol oynar ve öğrenci – öğrenci, öğrenci – eğitmen etkileşimi oldukça önemlidir (Hollands & Tirthali, 2014; Kop, 2011; Lin & Zhang, 2014; Yuan & Powell, 2013). Bağlantılı İHAK uygulamalarının asıl avantajı geleneksel eğitimdeki birden çoğa ilişkiden ziyade çoktan çoğa etkileşime olanak vermesi ve katılımcının ders içerisindeki aktifliğini artırmasıdır (Fini, 2009).

Bağlantılı İHAK uygulamalarının ilk örneği Manitoba Üniversitesinde 2008 yılı sonlarında George Siemens ve Stephen Downes tarafından açılan CCK08 (Connectivism and Connectivist Knowledge) kursudur. CCK08 Manitoba Üniversitesinde

kredili olarak okutulması yönünden formal, ücretsiz olarak tüm dünyaya açılmış bir ders olması yönünden informal özelliğe sahiptir (Fini, 2009). Yapılandırmacı öğrenme kuramı ve bağlantılı öğrenme kuramından faydalanılarak yürütülen bu ders web 2.0 araçlarından 3D çevrelere kadar 12 farklı teknolojik araçla zenginleştirilmiştir. Bağlantılı İHAK'ların esas amacı öğrencilerin kendi öğrenmelerinin sorumluluklarını almasını sağlamak ve çeşitli işbirlikçi faaliyetlerde bulunmasına yardımcı olmaktır (Lin & Zhang, 2014; Liyanagunawardena vd., 2013; Yuan & Powell, 2013).

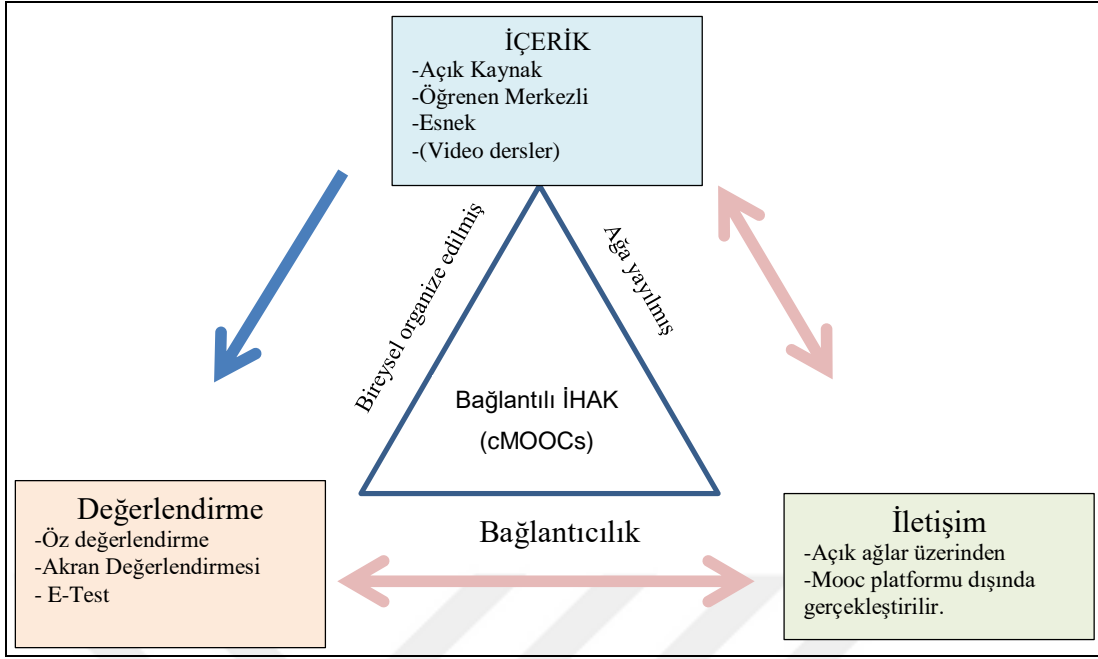
Bağlantılı İHAK uygulamalarında merkezi bir yapılanmaya sahip olmadığı için eğitiminin rolü öğrencilerin hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olabilecek görevleri belirlemek ve ihtiyaç halinde bu görevleri destekleyici yazılı ve görsel materyalleri sağlamaktan ibarettir (Hollands & Tirthali, 2014). Bağlantılı İHAK uygulamaları normalden daha uzun sürebilir dolayısıyla Bağlantılı İHAK' lar birden fazla öğretim üyesiyle yürütülebilir.

Bağlantılı İHAK uygulamaları eğitmen tarafından sağlanan içerikten ziyade katılımcıların bilgileri keşfetmesi, birbirleriyle iletişime geçmesiyle ilgilenir(Sayın & Seferoğlu, 2015). Dolayısıyla Bağlantılı İHAK Uygulamalarında esas görev öğrencilere düşmektedir. Katılımcılar süreç içerisinde bilgiyi keşfeder, yeniden üretir, paylaşır ve diğer katılımcılarla işbirliği halindedir. Bu ortamlarda iletişim genelde e-posta, forum ve sosyal ağlar yardımıyla yapılır (Mak vd., 2010). Bağlantılı İHAK larda öğrenme işi 4 temel aktiviteye dayanır (Kop, Fournier, & Mak, 2011);

1. Toplama : Çeşitli bilgi kaynaklarına ulaşmak,
2. Organize : Kaynaklara ulaştıktan sonra elde edilen bilgileri düzenlemek,
3. Yorumlama: Yeni bilgilerden yararlanarak, kendi düşüncelerini geliştirmek,
4. Paylaşma : Geliştirdikleri yeni bilgileri başkaları ile paylaşmak,

Bağlantılı İHAK uygulamalarında derslerin yapısı öğrencilerin isteklerine göre yeniden şekillenebilecek düzeyde esnektir. Süreç içerisinde öğrenciler kendi öğrenme hedeflerine göre öğrenme çevrelerini yeniden düzenleyebilirler (Kop vd., 2011; Yuan & Powell, 2013). Bu tür bir İHAK ortamı sunan sağlayıcılar öğrencilere düzenleyebilecekleri bir öğrenme çevresi, yeterli araç ve alanı sağlamalıdır. Bağlantılı İHAK uygulamalarının genel özellikleri Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Bağlantılı İHAK uygulamalarının genel özellikleri (Yousef, Chatti, Schroeder, Wosnitza, & Jakobs, 2014).

2. 2. 2. Kapsamlı İHAK Uygulamaları ve Özellikleri

Kanada'da Abathasca ve Manitoba üniversitelerinin öncülük ettiği Kapsamlı İHAK (Extension Massive Open Çevrimiçi Course - xMOOC) uygulamaları Davranışçılık, Bilişselcilik ve Sosyal Yapılandırmacılık kuramlarından etkilenmiştir. Bu ortamlarda içerik eğitimcilerin yükledikleri video dersler ve bazı alıştırmalar ile sağlanır. Bu ortamlarda amaç katılımcıların önceden sağlayıcılar ve eğitimciler tarafından belirlenen belirli bir hedefe ulaşmasıdır (Lin & Zhang, 2014; Yousef vd., 2014).

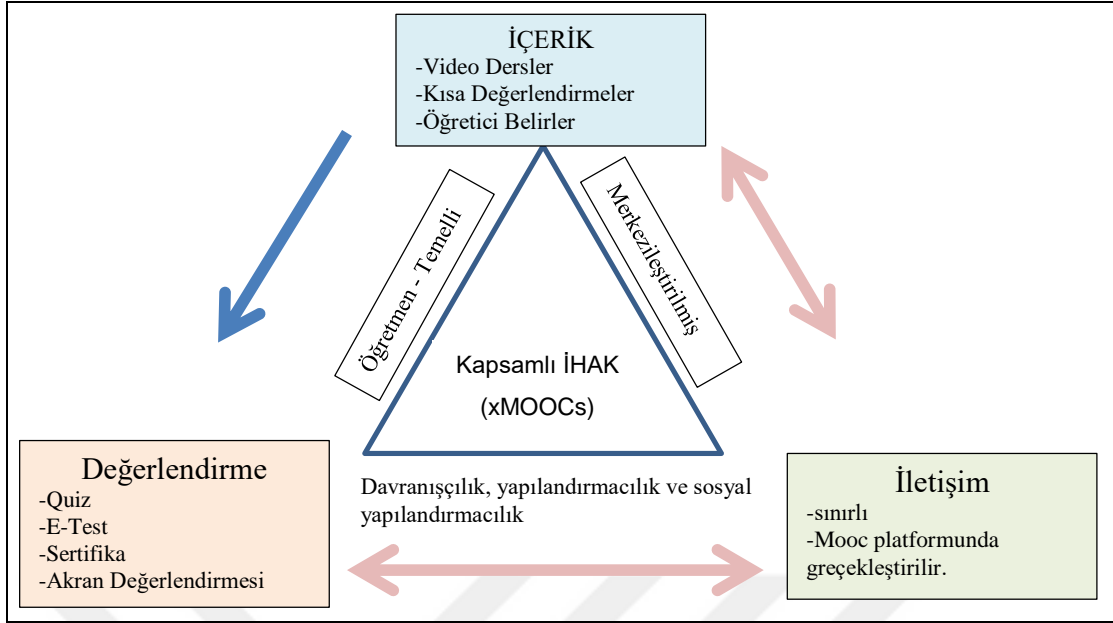
Günümüzde Bağlantıcı İHAK uygulamalarına göre daha popüler olan Kapsamlı İHAK Uygulamaları, yüksek katılım ve prestijli üniversiteleri içerisinde barındırmasıyla ön plana çıkar. Bağlantıcı İHAK'lardan farklı olarak katılımcıların kısa eğitim videoları izlediği, öğrenme materyallerini okudukları, değerlendirmeleri tamamladıkları geleneksel pedagojik eğitim modellerini benimsemiştir. Diğer bir deyişle Kapsamlı İHAK uygulamalarının temel amacı kısa derslerle, görev-tabanlı projelerle, grup tartışmalarıyla ve geleneksel değerlendirmelerle bilgiyi transfer etmektir (Lin & Zhang, 2014; Yousef vd., 2014).

Bugün sunulmakta olan İHAK uygulamalarının çoğu Kapsamlı İHAK uygulamalarına örnek gösterilebilir. Bu tür İHAK uygulamaları genelde 2 ila 16 hafta arasında değişmektedir. Öğrenen – Öğrenen ve Öğrenen – Öğreten iletişimi genelde merkezi ÖYS üzerinden tartışmalarla yürütülmektedir (Guàrdia, Maina, & Sangrà, 2013; Lin & Zhang, 2014). Kapsamlı İHAK uygulamalarının genel özelliği üniversiteler ve içerik geliştirici aracı platformlar arasında anlaşmalar yoluyla yürütülüyor olmasıdır (Sayın & Seferoğlu, 2015).

Kapsamlı İHAK uygulamalarında eğitiminin rolü oldukça fazladır. Bu uygulamalar genelde eğitiminin sağladığı içerik eğitimin merkez noktasında yer alır. Kurs sürecinin işleyişi ve tasarımı üstlenir, kursta verilecek eğitimin planını ders öncesinde ayrıntılı biçimde hazırlar. Kurs sürecinde eğitmciler öğrencileri yakından takip eder ve ihtiyaçlarına göre gereken destek materyalleri kursa dâhil eder. Bu ortamlarda çoğunlukla öğrencilerin anlama düzeylerini ölçmeye yönelik otomatikleştirilmiş çoktan seçmeli testler yer alır (Hollands & Tirthali, 2014; Lin & Zhang, 2014; Sayın & Seferoğlu, 2015; Yousef vd., 2014).

Kapsamlı İHAK uygulamalarında katılımcılar hazır olan içerikten faydalanırlar, Bağlantılı İHAK Uygulamalarına nazaran daha az çaba sarf ederler ve içeriğin alıcısı konumundadırlar. Bu uygulamalarda katılımcıların içeriği araştırma, yeniden bilgi üretme gibi fazla çaba sarf etmesini sağlayacak zorunlulukları yoktur. Haftalık yada belirli bir periyod dahilinde sunulan içeriğe erişmeleri ve önceden belirlenmiş program dahilinde kursa devam etmeleri yeterlidir. Bazı kapsamlı İHAK uygulamalarında belirli seviyenin üzerinde not almayı başarmış katılımcılara belirli bir ücret karşılığı sertifika verilmektedir. Böylece Kapsamlı İHAK uygulamasını sunan kurumlar ve eğitmciler verilen eğitimden mali destek sağlama imkânına sahip olabilmektedir (Guàrdia vd., 2013; Hollands & Tirthali, 2014).

Kapsamlı İHAK uygulamaları genelde katılımcı ve eğitmcileri buluşturan platformlar aracılığıyla yapılmaktadır. Platformlar içerik sağlayıcılar için gereken çoklu ortam bileşenlerini, katılımcı ve eğitimci arasındaki iletişimi, otomatik değerlendirmeleri yaparlar. edX, Coursera, Udacity en bilindik platformlardandır (Sayın & Seferoğlu, 2015; Yuan & Powell, 2013). Kurs süreci sadece bu platform üzerinden devam ettiği için iletişim ve etkileşim sadece bu platformlar üzerinden sağlanmaktadır. Her ne kadar bu platformlar iletişim ve etkileşim yönünden Bağlantılı İHAK uygulamalarına göre zayıf olsa da, Öğrenen bilgilerini ve etkileşim çeşitlerini kaydetmesi ve birçok kursu tek bir çatı altında toplayarak kurslara daha kolay erişim sağlaması açısından ideal bir seçenektir. Kapsamlı İHAK uygulamalarının genel özellikleri Şekil 4'deki gibi özetlenebilir.

Şekil 4. Kapsamlı İHAK uygulamalarının genel özellikleri (Yuan & Powell, 2013).

2. 2. 3. Harmanlanmış (Blended) İHAK Uygulamaları

2012 yılında edX platformunda sunulan “Circuits and Electronics” dersi üzerinde denenmiş olan Harmanlanmış İHAK (Blended Massive Open Çevrimiçi Courses) uygulaması Bağlantıcı ve Kapsamlı İHAK uygulamalarında eksikliği göz ardı edilen yüz-yüze etkileşimi sağlamayı hedeflemektedir (Yousef vd., 2014). Alan yazında Harmanlanmış İHAK uygulamalarının tasarımı ve yükseköğretime entegrasyonu üzerinde birkaç araştırma yapılsa da bu İHAK türü henüz deneme aşamasındadır. Harmanlanmış İHAK uygulamalarında kullanılan yaklaşımlar genelde öğretmen – temelli modellere dayanır (Yousef, Chatti, Schroeder, & Wosnitza, 2015; Yousef, Schroeder, Ahmad, Chatti, & Wosnitza, 2015).

Harmanlanmış İHAK uygulamalarında öğrenciler İHAK video derslerini kendileri izler ve ders içerisinde verilen problemleri ev ödevi olarak yaparlar. Ardından fakültelerinde dersin öğretim üyeleriyle bir araya gelerek video derslerde sunulan konuları tartışır, küçük gruplar halinde çeşitli alıştırımları çözerek kendi öğrenme seviyelerini kontrol ederler (Yousef, Chatti, vd., 2015). Bu özelliklerinden dolayı Harmanlanmış İHAK uygulamaları hem yüz yüze hem de Çevrimiçi eğitimi bir araya getirilmiş halidir. Harmanlanmış İHAK uygulamaları yüz yüze etkileşimi İHAK ortamlarına dâhil etme potansiyeline sahip, öğrenci – merkezli eğitimi hızlandırıcı, etkili değerlendirme ve ger dönüt sağlama imkânı veren, farklı özelliklere sahip bireylerin almış oldukları video derslerin interaktif tasarımını destekleyici nitelikte bir İHAK uygulamasıdır. Ayrıca bu uygulama Bill Gates tarafından desteklenmektedir. Bill Gates iletişimde yüz yüze

etkileşiminin önemli bir rol oynadığını belirterek İHAK ortamlarında harmanlanmış öğrenme yaklaşımının uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır (Young, 2012).

2. 3. Bilinen İHAK Uygulamaları

2008’li yıllarda üniversitelerin bireysel çabalarıyla ortaya çıkan İHAK uygulamalarından sonra 2011’li yıllarda MIT ve Harvard üniversitelerinin öncülüğünde Kurumsal İHAK platformları ortaya çıkmış ve günümüze kadar İHAK platformlarının sayısı giderek artmıştır. İHAK uygulamalarında katılımcı ve eğitimci arasında platform görevini üstlenen ticari ya da kar amacı gütmeyen kuruluşlar mevcuttur.

İHAK uygulamalarını yürüten kurumların genel olarak eğitimci ve katılımcı arasındaki etkileşimi sağlama, eğitimcilerin sunduğu içerikleri ve çoklu ortam materyallerini katılımcılarla paylaşma, ders açma /kapama, eğitimin düzgün bir şekilde ilerlemesini sağlamak için eğitimcilere ve katılımcılara gerekli teknolojik alt yapı desteği verme gibi işlemleri yapar. Bununla birlikte bu platformlar çok sayıda kursu bünyesinde barındırarak derslerin belli bir düzen içerisinde verilmesine ve belli tarih aralıklarında katılımcılarla buluşmasına olanak sağlar. Aşağıda dünyada ve Türkiye’de yapılan İHAK uygulamalarını en yaygın örnekleri kısaca anlatılmıştır.

2. 3. 1. Yurtdışı İHAK Uygulamaları

Yurtdışında yapılan İHAK uygulamalarının en yaygın örnekleri aşağıda kısaca anlatılmıştır.

Coursera: İnternet üzerinden herkese açık ders yayınlayan coursera, 2012 yılında Stanford Üniversite Bilgisayar bilimleri dalında görevli Andrew Ng ve Dapher Koller adlı iki profesör tarafından 22 milyon dolarlık fonla kurulmuş bir çevrimiçi eğitim platformudur. Coursera şirketinin bünyesinde birçok üniversite ve kuruluşu barındırmaktadır. Amerika ve Avrupa’daki önde gelen üniversitelerden, enstitü ve kuruluşlardan toplamda hâlihazırda 143 paydaşa sahiptir. Coursera çeviri ortakları yardımıyla derslerinin birçoğunu Rusça, Türkçe, Portekizce, Japonca, Ukrayna, Kazakistan ve Arapça ’ya çevirmekte böylece dünyada farklı hedef kitlelere erişim sağlamaktadır. Platformda bulunan yaklaşık 1500 kursa toplamda 16 milyon civarı kişi katılmıştır (Yuan & Powell, 2013).

Üniversiteler arası işbirlikleriyle partner sayısını sürekli artıran Coursera, beşeri bilimler, tıp, biyoloji, matematik, mühendislik ve daha bir çok alanda dersler sunmaktadır. Ülkemizde Koç üniversitesi 2013 yılında işbirliği yaparak dünyanın önde gelen bilim insanlarının hazırladıkları eğitsel videolara öğrencilerinin ücretsiz olarak erişmesini sağlamıştır. Sunduğu kurslardan gelir sağlayan Coursera ücretli derslerin yanında ücretsiz

kurslara da sahiptir fakat ücretsiz derslerin sertifikalarını kazanan kişilerin sertifikayı alabilmeleri için belirli bir ücret ödemeleri gerekmektedir (Coursera, 2016; Yuan & Powell, 2013).

edX (<http://www.edX.org>): Dünyanın önde gelen üniversitelerinden MIT ve Harvard'ın bünyesinde bulunan dersleri internet üzerinden erişime açmak amacıyla 60 milyon dolarlık fon yardımıyla 2012 yılında kurdukları İHAK platformudur. Günümüzde Amerika'nın önde gelen üniversiteleriyle birlikte tüm dünyadan 30'u aşkın paydaşa sahiptir. Bu platformda 500'ü aşkın ders erişime açılmıştır ve dünya genelinde 4 milyondan fazla kullanıcıya sahiptir (Yuan & Powell, 2013). Türkiye'de Turkcell iletişim şirketiyle ortaklaşa hazırladığı İngilizce ve Türkçe içeriğe sahip 'Turkcell Akademi' 9 Ocak 2015 tarihinden beri ücretsiz olarak erişime açılmıştır (Ergüney, 2015).

Udacity (<http://www.udacity.com>): 2012 yılında Stanford Üniversitesi öğretim üyelerinden Sebastian Thrun, David Stavens ve Mike Sokolsky tarafından 21,1 milyon dolarlık yatırımla ticari amaçla çevrimiçi eğitim platformu olarak kurulmuştur. Genellikle üniversite seviyesinde dersler açan Udacity günümüzde iki milyonu aşkın katılımcıya ulaşmıştır. Udacity platformunda aldıkları kursları başarıyla bitiren katılımcılar belirli bir ücret karşılığında sertifika alabilmektedir. Colorado State Üniversitesi Udacity platformunda verilen "computer science course" vb. derslerin sertifikalarını kredilendirmektedir (Ergüney, 2015; Udacity, 2016; Wikipedia, 2016a).

Khan Academy (<https://www.khanacademy.org>): 2006 yılında ABD'li bir finans uzmanı olan Salman Khan tarafından kar amacı gütmeyen eğitim odaklı kurulan bir platformdur. "herkese, her yerde, dünya standartlarında, bedelsiz eğitim!" sloganıyla eğitimlerini sürdüren platform günümüzde 6000 den fazla eğitim videosu ve aylık yaklaşık 13 milyon kişilik katılımcı sayısı ile dünyanın önde gelen İHAK platformlarından biridir. Melinda-Bill Gates Vakfı ve Google gibi büyük teknoloji şirketlerinden ders sayısını artırabilmek adına bağışlar almıştır.

2014 yılında 'Khan Academy Türkçe' adıyla bünyesindeki dersleri Türkçeye çeviren kuruluş derslerini Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'da yayınlanmak üzere Milli Eğitim Bakanlığıyla anlaşma sağlamıştır. Günümüzde Khan Academy Türkçe platformunun içerikleri ülke genelindeki binlerce okula ulaşmaktadır (Ergüney, 2015; Khan, 2016; Wikipedia, 2016b; Yuan & Powell, 2013).

2. 3. 2. Yurtiçi İHAK Uygulamaları

Yurtiçinde yapılan İHAK uygulamalarının en yaygın örnekleri aşağıda kısaca anlatılmıştır.

AtademiX (<http://atademix.atauni.edu.tr>): Atatürk Üniversitesi tarafından kurulan kar amacı gütmeyen İHAK platformudur. Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi(ATAUZEM) tarafından yürütülen, Türkiye’de kurumsal anlamda kurulan ilk İHAK platformu olan AtademiX, Avrupa İHAK listesinde yerini almıştır. AtademiX, bünyesinde verdiği kursları İnternet Üzerinden Herkese Açık Çevrimiçi Dersler (İHAK) olarak tanımlamaktadır.

29 Aralık 2014 tarihinde dört ders ile internet üzerinden herkese açık ders vermeye başlayan AtademiX günümüzde farklı disiplinlerden 15 farklı ders vermiş ve yaklaşık 5000 katılımcıya ücretsiz ders sunmuştur. AtademiX’ te dersler internet üzerinden verilmekte, senkron ve asenkron olarak işlenmektedir (AtademiX, 2016).

AtademiX’ te Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinden alanında uzman kişiler tarafından verilen dersler ortalama 4-10 hafta olacak şekilde tasarlanmaktadır. Dersler konu anlatım videoları, alıştırmalar, metinler gibi materyallerle desteklenmekte ve verilen kurslarda senkron (canlı dersler) derslere de yer verilmektedir. AtademiX platformunda yapılan kurslarda yeterli başarıya sahip öğrencilere çevrimiçi katılım belgeleri verilmektedir (AtademiX, 2016).

Akadema (<http://akadema.anadolu.edu.tr>): Anadolu üniversitesinin bireylerin yaşam boyu eğitim ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan bir İHAK platformudur. 58 derse ilişkin materyallerin kullanıma açıldığı Akadema’da her yaş grubundan insanların kullanabileceği dersler bir araya getirilmiştir.

Akadema genel olarak Bilgisayar Teknolojileri, İş Yaşamı ve Bilgi Yönetimi, İletişim ve Yeni Medya, Kişisel Gelişim ve Sağlık, Fen Bilimleri, Sanat ve Edebiyat gibi farklı eğitim dallarında dersler sunulmaktadır(Akadema, 2016; Ergüney, 2015).

2. 4. İHAK Uygulamalarının Güçlü Yönleri

İHAK uygulamalarının çevrimiçi eğitimde hızlı bir ivmeyle gelişmesinin en önemli nedeni başta Amerika olmak üzere birçok ülkeden alanında başarılı araştırmacılarının, büyük üniversitelerin ve güçlü firmaların bu harekete destek vermeleridir. Birçok araştırma alanında açılan dersler sayesinde toplumun her kesiminden bireyler ücretsiz olarak kaliteli içeriğe sahip kurslara katılabilmektedir. Dünyanın önde gelen üniversitelerinden Stanford üniversitesinin 2011 yılında bu harekete katılması İHAK’ların dünya genelinde yayılmasını hızlandırmış ve 2012 yılı İHAK yılı olarak ilan edilmiştir. Dünyanın her yerinde çeşitli

kuruluşların birçoğu hiçbir karşılık beklemeden dersler açmakta ve başarılı olan kişilere sertifika vermektedir (Çelik, 2015).

Bireylerin kendi öğrenmelerini yönetebilmeleri ve yaşam boyu öğrenmeyi destekleyici faydalarından dolayı İHAK uygulamalarının popülerliği artmıştır. Bireylerin ihtiyaç duyduğu bilgiye güvenilir bir kaynaktan erişebilmesini sağlayan İHAK ortamlarına isteyen herkes sadece internet bağlantısına sahip olması şartıyla erişebilmektedir. Bireyler bu sayede İHAK platformunda açılan derslerin içeriklerine erişebilir, değerlendirmelere katılabilir, yeni şeyler öğrenebilir ve öğrendikleri bilgileri başkalarıyla paylaşabilirler (Kop vd., 2011). İHAK'ların genel olarak herkesin erişimine açık olması, kitlelere ulaşma potansiyelinin olması, derslerin belirli bir tasarıma yönelik olması gibi avantajları sayesinde eğitimde bir demokratikleşme olarak nitelendirilmektedir (Jacobs, 2013). İHAK ortamlarının her seviyeden eğitimlerin yürütülmesine olanak sağlaması İHAK'ların uzaktan eğitimin hatta yükseköğretimin yerini alabileceği tartışılmaktadır (Yuan & Powell, 2013).

İHAK'ların çevrimiçi öğrenmeye getirdiği yeni yaklaşımlar ve faydalar MOOC Guide (2011)'e göre şu şekilde özetlenmektedir.

1. Çevrimiçi bütün ortamlardan ulaşma imkânı vermesi
2. İstenilen dilde eğitim alma imkânı sağlaması
3. Öğrenen özelliklerine ve konulara göre çok farklı araçlar ve materyal kullanma imkânı sağlaması
4. Kurslara erişim açısından zaman ve mekân özgürlüğü tanınması
5. Kolay ve hızlı bir şekilde katılımcıları bilgilendirme imkânı sağlaması
6. İçeriklerin herkes tarafından paylaşılabilmesi
7. İçeriklerin telif hakkı sorunu yaşanılmaksızın yeniden kullanılabilmesi
8. Belli protokoller olmaksızın katılımcıların kendi rahat ortamı ve günlük programına göre eğitim olanağı almasını sağlaması
9. Öğrenenlerin kendi aralarında bilgi alışverişinde bulunmasına ve deneyimlerini paylaşmasına imkân tanınması
10. Kursa katılmak için belirli bir şartın olmaması ve sadece öğrenme isteğinin yeterli olması
11. Yaşam boyu öğrenmeye destek sağlaması
12. Katılımcının kendi hızında ve istediği zamanda öğrenmeye imkân vermesi.

2. 5. İHAK Uygulamalarının Zayıf Yönleri

İHAK uygulamalarına yönelik büyük beklentilerin yanı sıra alan yazında tartışılan önemli sorunlarda mevcuttur. Bu sorunlardan birisi bağlantıcı İHAK ortamlarında öğrenenlerin kendi ders içeriklerini oluşturmada zorluk çekmeleridir (Jenny Mackness &

Bell, 2015). Bu ortamlardaki önemli sorunlardan bir diğeri ise her ne kadar bazı derslerde yapılıyor olsa da henüz eğitim politikası olarak alınan derslerin akreditasyonunu henüz sağlanamamıştır.

İHAK'lar da ki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yetersiz olması (Carr, 2012) ve öğretim üyeleri ve öğrencilerden gelen zayıf geri bildirimler bu sorunların başında gelmektedir (Yousef vd., 2014). Ayrıca özellikle bağlantıcı İHAK uygulamalarında öğrenenler kendi ders içeriklerini oluşturmakta güçlük çekmektedir.

Derslerin resmi geçerliliklerinin sıkıntılı bir durum olması ve ölçme değerlendirmede yaşanan aksaklıklar derslerin güvenilirliğinin sorgulanmasına sebep olmaktadır. Bu durumda verilen sertifikaların ve kredilendirmelerin akredite edilmesi ve İHAK'lar da ölçme ve değerlendirme sorunlarına yönelik çalışmaların yapılması önem kazanmaktadır.

İHAK ortamlarında yaşanan bir başka problemse ders bırakma problemleridir. Katılımın yüksek olduğu kurslarda dahi kursu tamamlayan kişi sayısı oldukça düşüktür. Hatta yapılan çalışmalara göre İHAK'lar da Kurs uzunluğu arttıkça kayıt olma oranı artarken ders tamamlama oranı düşmektedir. Yapılan çalışmalarda ders tamamlama oranının %10 civarında olduğu görülmektedir (Jordan, 2015).

2. 6. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde İHAK uygulamalarıyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Alan yazın incelendiğinde İHAK bileşenleri hakkında farklı konuları inceleyen birçok çalışmaya rastlanmıştır (Bayrak, 2015; Çelik, 2015; Evans & Myrick, 2015; Guàrdia vd., 2013; O'Connor, 2014). Alan yazında yer alan çalışmalar temelde 5 kategoride toplanmıştır. Yapılan alan yazın taramasında incelenen araştırmaların genel hatları Şekil 5'te özetlenmiştir.

Şekil 5. İHAK uygulamalarıyla ilgili araştırmalar

İHAK uygulamalarının alan yazında yeri incelendiğinde İHAK uygulamaları ile ilgili yapılan çalışmaların beş ana başlıkta incelendiği görülmüştür. İlk olarak İHAK' ların özelliklerinin yer aldığı tarama araştırmaları alan yazında mevcuttur. Bu çalışma türlerinde genelde İHAK ve özellikleri, tarihçesi ve İHAK sunmanın ve yürütmenin avantaj ve dezavantajları yer almaktadır (Chengjie, 2015; Hew & Cheung, 2014).

İHAK uygulamalarına yönelik yapılan çalışmalarda katılımcı odaklı çalışmalar önemli yer tutmaktadır. Katılımcılara yönelik yapılan çalışmalarda genellikle katılımcıların kursa katılmalarında ve devamlılığı sağlamada önemli rol oynayan motivasyon unsurları, katılımcıların İHAK' lar da yaşadıkları zorluklar, İHAK uygulamalarına katılım gösteren kişilerin genel özellikleri ve ders bırakma sebeplerinin incelendiği görülmüştür (Asiri, 2014; Dillahun, Wang, & Teasley, 2014; Kop, 2011; Kop vd., 2011).

Kurumlara yönelik yapılan çalışmalarda kurumların motivasyon unsurları, kuruma sağladığı faydalar, kurumların İHAK' ları yürütürken yaşadıkları zorluklar ve kurumsal olarak İHAK uygulamalarının nasıl koordine edildiğine yönelik çalışmalara rastlanmıştır (Kassabian, 2014; S. Marshall, 2014). Öğretim üyelerine yönelik yapılan çalışmalarda öğretim üyelerini teşvik edici sebepler, öğretim üyelerinin İHAK yürütürken karşılaştıkları güçlükler ve kazandıkları deneyimler ön plandadır (Gerber, 2014; Hew & Cheung, 2014; Jansen & Schuwer, 2015). Kurs tasarımlarına yönelik çalışmaların ise genellikle platform

tasarımı, içerik tasarımı, etkileşim ve değerlendirme alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir (Chengjie, 2015; Fini, 2009).

İHAK konusunda yapılan çalışmaların çoğunluğunda İHAK'ların tarihsel süreci hakkında bilgilere yer verilmiştir. Literatürün yaklaşık olarak %25'ini kapsayan kavram hakkındaki araştırmalarda genelde İHAK'ların zorluklarını, faydalarını ve trend konularını anlatan bilgilere yer verilmiş ayrıca Bağlantıcı Kuramı ve etkilerinden de bahsedilmiştir (Liyanağawardena vd., 2013; Yousef vd., 2014).

Bu çalışma İHAK sunmanın öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının değerlendirmeyi amaçladığı için İHAK uygulamaları ile ilgili yapılan alan yazın taramasında, daha çok İHAK uygulamalarında ders veren öğretim üyelerine ve İHAK platformunu oluşturan ve yöneten kurumlara yönelik yapılan araştırmalar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

2. 6. 1. Öğretim Üyeleri Hakkında Yapılan Çalışmalar

İHAK uygulamalarının yürütülmesinde ve sürekliliğinde önemli yeri olan bileşenlerden biride öğretim üyeleridir. Yapılan alan yazın taramasına göre İHAK uygulamalarında ders sunan öğretim üyeleri hakkında çalışmalar mevcuttur. Alan yazında öğretim üyelerini teşvik edici sebepler, deneyimler ve yaşadığı zorluklar hakkında yapılmış araştırmalara rastlanmıştır.

Öğretim üyelerini teşvik edici sebeplerden birisi kendi alanlarına yönelik bilgilerini çok sayıda ve farklı özelliklere sahip katılımcılarla paylaşma imkânıdır (Teplechuk, 2013; Yuan & Powell, 2013). Öğretim üyeleri genellikle üniversiteler yâda önemli kuruluşlar tarafından yürütülen bu ortamlarda sahip oldukları bilimsel bilgileri ve deneyimlerini güvenle paylaşabilmektedir. Öğretim üyelerinin geniş kitlelere hitap etme isteği ve İHAK kavramının çekiciliği öğretim üyelerini bu ortamlarda ders verme konusunda istekli kılmaktadır (J. Mackness, Mak, & Williams, 2010; Roth, 2013).

Öğretim üyelerini teşvik edici sebeplerden biriside alanında uzman olduğunu geniş kitlelere gösterebilme fırsatıdır. Tüm dünyada dikkat çeken ve dünyaca ünlü öğretim üyelerinin dâhil olduğu İHAK ortamlarında kendi alanlarında ders sunan öncü öğretim üyelerinden olma isteği öğretim üyelerinin bu ortamlarda ders verme isteklerini artırıcı nedenlerden biridir.

Ayrıca öğretim üyelerinin kişisel olarak kendilerini gerçekleştirme isteği de öğretim üyelerinin bu ortamlarda ders vermesine neden olmaktadır (Hew & Cheung, 2014; Kolowich, 2013b). Öğretim üyeleri elde ettikleri bilgi ve deneyimlerin gerçekten anlamlı ve faydalı olduğunu bu ortamlarda ders vererek kendilerine ispatlamaktadırlar. Böylece

öğretim üyeleri yaptıkları çalışmaların değerli olduğunu ve bilgilerinin insanlara faydalı olduğunu İHAK uygulamalarıyla uygulamalı olarak görmektedir.

İHAK ortamlarında çevrimiçi ders tecrübesi kazanan (Jansen & Schuwer, 2015) öğretim üyeleri elde ettikleri bu tecrübeleri ileride verdikleri eğitimlerde ve uzaktan eğitim alanında verdikleri derslerde kullanmaktadır. Öğretim üyeleri çevrimiçi ortamların yardımıyla binlerce kişiye hitap ettikleri için daha dikkatli ders anlatmakta ve farklı özellikteki hedef kitlelere hitap edebilecek öğretim stillerine ve iletişim yollarına başvurmaktadır. Dolayısıyla öğretim üyeleri bu ortamlarda pedagojik bilgilerini yenileme fırsatına da sahip olmaktadır (Chengjie, 2015; Hew & Cheung, 2014).

Diğer yandan öğrenen – öğretici etkileşiminin az olduğu ve öğrenciler ile öğretim üyelerinin aynı yerde bulunmadığı çevrimiçi ortamlarda öğretim üyelerinin yaşadıkları boşluğa konuşma hissi öğretim üyelerinin ders verirken zorlanmasına neden olmaktadır (Breslow vd., 2013; Koutropoulos vd., 2012). Özellikle daha önce çevrimiçi ortamda ders deneyimi olmayan öğretim üyelerinin sıklıkla yaşadığı bir durum olan boşluğa konuşma hissi genellikle sınıf ortamında öğrencilerin karşısında ders anlatan öğretim üyeleri için zorlayıcı bir durumdur.

Bununla birlikte ders anlatım aşamasında öğretim üyeleri çevrimiçi ortama uygun içerik hazırlamakta ve çevrimiçi ortamda dersi yürütmekte zorlanmaktadır (Kesim & Altınpulluk, 2014). Öğretim üyeleri özellikle İHAK ortamlarında geniş ve çok çeşitli kitlelerle karşı karşıyadır. Bu kitlelerin farklı eğitim düzeyinde olması ve farklı hazır bulunuşluk düzeylerinin olması öğretim üyelerini tüm bu katılımcıları kapsayacak şekilde ders tasarlama konusunda zorlamaktadır. Benzer şekilde çevrimiçi ortamda ders anlatma tecrübesi olmayan ya da daha az olan öğretim üyeleri bu ortamlarda katılımcılarla iletişime geçmekte zorlanmaktadır. Öğretim üyeleri bu ortamlarda öğretim üyelerinin genellikle kullandıkları ses tonunu, mimik gibi etmenleri kullanmakta güçlük çekmektedir.

Öğretim üyeleri üzerinde yapılmış bir başka çalışmaya göre ise öğretim üyeleri, zaman yetersizliği ve fazla iş yükü gerektirmesi nedeniyle İHAK uygulamalarını yürütmekte zorluk yaşamaktadırlar (Belanger & Thornton, 2013; Kolowich, 2013b). Öğretim üyelerinin geniş kitleleri kapsayacak şekilde öğretim tasarımı yapması, İHAK ortamlarına uygun içerikleri hazırlaması, haftalık dersler sunması, ders sonrasında değerlendirmeler yapması ve süreç boyunca katılımcılardan gelebilecek soruları yanıtlamak için hazır bulunması öğretim üyelerine fazladan iş yükü getirmektedir.

Bayrak (2015) Atatürk Üniversitesi'nde görevli 122 öğretim üyesiyle yürüttüğü nicel çalışmada İHAK platformlarında ders vermeyi amaçlayan öğretim üyelerinin bireysel olarak geniş kitlelere hitap etmeyi ve bilgi ve deneyimlerini paylaşmayı hedeflediklerini diğer yandan toplumsal olarak eğitimde fırsat eşitliği oluşturma ve iletişim ve bilgi

alışverişini güçlendirmeyi amaçladıklarını belirtmektedir. İHAK sunmak isteyen öğretmen üyelerinde bulunması gereken özellikleriyse gönüllü olma, yeteli zamana sahip olma, alanında uzman olma ve eğitim deneyimine sahip olma şeklinde anlatmaktadır.

İHAK uygulamalarında katılımcı sayısının binleri hatta milyonları bulabilmesi öğretmen üyelerinin tanınırlığını artırdığı gibi yapılan hataları da hızlı bir şekilde göz önüne çıkarabilmektedir (Chengjie, 2015). Ayrıca İHAK uygulamalarında paylaşılan eğitsel içerikler çevrimiçi ortamda kopyalanabilir ve çoğaltılabilir dolayısıyla bu içeriklerin telif haklarının iyi takip edilmesi gerekmektedir. Tüm bu etkenler öğretmen üyelerinin İHAK uygulaması sunmasında çekimser davranmasına sebep olan unsurlar arasındadır (Koutropoulos vd., 2012).

Kolowich (2013a) 103 öğretmen üyesiyle yaptığı nicel çalışmada İHAK vermenin zaman alıcı olduğunu belirtmiştir. Çalışmadaki öğretmen üyelerinin %50'si İHAK ortamında verdikleri derslerine en az sınıflarındaki kadar özen gösterdiklerini belirtirken %55'i İHAK vermenin onları konu hakkında derinlemesine araştırma yapmaya ittiğini belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim yoluyla yürütülen İHAK uygulamalarında öğretmen üyelerinin teknolojiyi iyi derecede kullanabilmeleri ve üniversite ortamlarında verdikleri derslerde kullandıkları pedagojik prensipleri İHAK ortamlarına uyarlamalıdır. Öğretmen üyelerinin öğretim tasarımı konusunda ders tasarımlarını çevrimiçi ortamdaki eğitimlere uyarlayabilecek kadar yetkin olmaları ve tüm bu bileşenleri bir araya getirebilmeleri için öğretim üyelerinin İHAK uygulamalarına yeterli zamanı ayırabilmeleri gerekmektedir (Teplechuk, 2013).

Öğretmen üyelerinin İHAK platformlarında ders vermesini zorlaştıran etmenlerden bir tanesi de teknik alanda yaşanan sıkıntılardır (Gerber, 2014). İHAK uygulamalarında öncü olan öğretmen üyeleriyle yaptığı çalışmada teknik aksaklıkların öğretmen üyelerinin bu sürece uyum sağlamasının önündeki engellerden biri olduğunu belirtmiştir.

2. 6. 2. Kurumlar Hakkında Yapılan Çalışmalar

İHAK uygulamalarının doğru bir şekilde yürütülmesini, belirli bir zaman aralığında derslerin verilmesini ve derslerin bir çatı altında toplanarak çevrimiçi ortamda bulunmasını sağlayarak İHAK'ların devamlılığında önemli yer tutan bileşenlerden biride kurumlardır. İlgili alan yazında İHAK uygulamalarını yürüten kurumlar hakkında çeşitli çalışmalar mevcuttur. İncelenen çalışmalarda kurumların platform tasarımı, içerik tasarımı, organizasyon ve ölçme – değerlendirme bileşenlerinden bahsedilmiştir (Çelik, 2015; Jansen & Schuwer, 2015; Siemens, 2012b).

İHAK uygulamalarının sağlayıcılığını üstlenen kurumlar bu uygulamalardan etkilenmiş ve kendi organizasyonlarını İHAK uygulamaları sunmanın gerekliliklerine göre

yeniden şekillendirmişlerdir. Binlerce katılımcıyı bünyesinde barındırabilen İHAK uygulamaları kurumları teknik alt yapılarını ve imkânlarını geliştirmeye zorlamaktadır. Bu doğrultuda sunmakta oldukları İHAK uygulamaları sayesinde kurumlar en yeni teknolojik ve yazılımsal gelişmeleri organizasyonlarına dâhil etmektedir (Yuan & Powell, 2013).

İHAK sistemini bir kere kurduktan sonra kurumlar fazla mali kaynak gerekmeden eğitim yelpazelerini genişletmektedir (Carey, 2013). Ayrıca alanında ün yapmış öğretim üyelerinin verdikleri derslere katılan binlerce kişi sayesinde kurumlar ulusal ve uluslararası mecralarda ders içeriklerini, eğitim olanaklarını tanıtabilmektedir (Belanger & Thornton, 2013). İHAK uygulamaları bilgilerin çevrimiçi ortamlarda erişilebilirliğini artırdığı gibi kurumlarında erişilebilirliğini ve tanınırlığını artırmaktadır. İHAK uygulamaları kurumları diğer kuruluşlar arasında markalaştırmaktadır (Hollands & Tirthali, 2014).

Jansen ve Schuwer (2015) tarafından dünyanın önde gelen 45 kuruluşuyla yürütülen çalışmada kuruluşların 71,7 sinin hali hazırda bir İHAK ortamı bulunduğu yada böyle bir girişimi planladıkları belirlenmiştir. Çalışmaya katılan kuruluşların %80'i İHAK uygulamalarının, kuruluşların çevrimiçi eğitim pedagojisini öğrenmesinde büyük etkiye sahip olduklarını söylemektedirler. Avrupa'da yer alan kuruluşların çoğu İHAK'ların yayılmasına ve uygulanmasına dair olumlu görüşlere sahiptir. Kuruluşların çoğu İHAK sunmanın eğitimsel avantajlarını ön planda tutarken İHAK uygulamalarından gelir etme gibi hedefleri geri plana atmaktadırlar. Kuruluşlar İHAK'ları kampüs içerisine daha kaliteli içerik sunmak, daha esnek ve açık ders seviyesine ulaşmak ve eğitimsel becerileri geliştirmek için bir basamak olarak görmektedir.

İHAK uygulamalarını sunan kuruluşlar üretim, değerlendirme ve pedagoji alanlarında yetkinlikleri artırabilmek adına diğer kuruluşlarla etkileşime geçmelidir. Aynı zamanda İHAK ortamlarında verilen derslerin akreditasyonunun yapılarak krediden sayılması, içeriklerin paylaşılarak ders maliyetlerinin azalması içinde kurumlar diğer kurum ve kuruluşlarla etkileşim içerisinde bulunmalıdır (Hollands & Tirthali, 2014; Jansen & Schuwer, 2015).

İHAK uygulamalarına ev sahipliği yapan kuruluşlar öğretim üyelerinin tek başlarına yaptıklarında haftalar sürebilecek ÖYS aracılığıyla dersleri belirli bir öğretimsel kurama uygun olarak tasarlama, ders içeriğini çevrimiçi erişime açma, sürekliliği sağlama ve ölçme değerlendirme uygulamalarını gerçekleştirme gibi birçok görevi üstlenerek İHAK uygulamalarının daha kaliteli bir şekilde yapılmasını sağlar. Bu işlevlerinden dolayı İHAK sunan kuruluşlar bünyelerinde öğretim teknologları, ders tasarımcıları ve profesyonel video-ses kayıt ekipleri barındırmalıdır (Kassabian, 2014).

İHAK uygulamalarını sunan kurumların bir başka görevi ise İHAK derslerinden dünyanın her yerindeki katılımcıların aynı ölçüde faydalanmasını sağlamaktır. Ancak

dünyada coğrafi konumlara ve hükümet politikalarına göre farklılık gösteren alt yapı ve tekniksel yeterlilik derslerin herkese eşit biçimde ulaştırılmasına engel teşkil etmektedir. İnternet hızlarının düşük olduğu bölgelerde katılımcılar video dersleri izleme ve materyal indirme gibi konularda problem yaşayabilmektedir. Bu durum İHAK derslerinin açıklık özelliğinin zedelenmesine sebep olmaktadır (Hollands & Tirthali, 2014).

Alan yazında İHAK uygulamalarını oluşturan ve sunan kurum ve öğretim üyeleriyle ilgili çalışmalar mevcut olmakla birlikte Türkiye’de bu konularda yapılmış çalışmalar oldukça sınırlıdır. Öğretim üyeleri ve kurumların ders vermeleri, ders sürecinde ve sonrasında çeşitli görevler üstlenmeleri, öğretim üyeleri ve kurumun bu süreç içerisinde ve sonunda çeşitli çıktılar elde etmesi yönünde yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılar incelenerek henüz İHAK uygulamalarıyla tanışmamış öğretim üyeleri ve kurumlarda bu ortamlara yönelik farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir. Öğretim üyeleri ve kurumlarda oluşan bu farkındalığın ülkemizdeki İHAK uygulamalarının yaygınlaşmasına katkıda bulunması beklenmektedir.

3. YÖNTEM

Bu çalışmada İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için nitel araştırma yöntemlerinden iç içe durum çalışma deseni kullanılmıştır. Çalışma iki ayrı gruba gerçekleştirilmiştir. Gruplar amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın birinci çalışma grubunu Türkiye'nin ilk İHAK platformu olan AtademiX platformunun yönetilmesi ve yürütülmesinde görev alan kurum yönetici ve çalışanlardan 7 kişi, İkinci grubunu ise AtademiX platformu üzerinden ders veren 12 öğretim üyesi oluşturmaktadır.

İHAK uygulamalarının öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının değerlendirilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak veriler toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, araştırma süreci, araştırmacının rolü, veri toplama araçları, veri analizi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sunulmuştur.

3. 1. Araştırma Modeli

Araştırmada derinlemesine bilgi toplama ve mevcut durumun ne olduğunu olası sebepleriyle açıklamayı amaçlandığı için araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemi, gözlem, görüşme ve doküman gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı toplanan verilerden yola çıkarak daha öncesinde bilinmeyen bir takım sonuçları birbiriyle ilişki içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım, 1999). Başka bir ifadeyle derinlemesine bilgi, kavrayış ve anlayış sağlamak ve araştırmacının küçük gruplarla çalışmasına rağmen ayrıntılı ve zengin bir bilgi elde etmesine olanak sağlayarak var olan olguyu ortaya çıkarmak için kullanılır (Yıldırım, 1999).

Bu çalışmada İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktıların incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada AtademiX uygulaması bir durum olarak ele alındığı için durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada İHAK uygulamalarının önemli bileşenlerinden olan öğretim üyeleri ve kurumun bu uygulamaları oluşturma ve sunma sürecinde ve bu süreç sonrasında içerisinde buldukları mevcut durum ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Durumsal çalışma deseni alan yazında farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Yin (1994)'ün yaptığı sınıflandırmada durum çalışmalarını 4 farklı şekilde öne sürmüştür. Bu çalışmada AtademiX uygulamasının bir durum

içerisinde hem İHAK sunan öğretim üyelerinin hem de İHAK uygulamalarını kuran ve yürüten kurum çalışanlarının olmasından dolayı bu sınıflandırmalardan biri olan içi içe geçmiş durum çalışması kullanılmıştır. İçiçe geçmiş durum çalışması deseni tek bir durum içinde birden fazla alt tabaka veya birim olduğu zaman kullanılır (Yin, 1994).

3. 2. Çalışma Durumu

3. 2. 1. AtademiX Platformu

Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (ATAUZEM) desteği ile Türkiye'deki ilk kurumsal İHAK uygulamasıdır. AtademiX`te dersler İnternet üzerinden çeşitli ders materyalleri ve alıştıırma/uygulamalar yardımıyla işlenmektedir. Programda yer alan dersler; ders notlarının yanı sıra, sunular, etkileşimli videolar, tartışma forumları, ödevler ve ders sonu projeleriyle aktif katılımı destekleyecek şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca derslerin önemli bir bölümünü kapsayan canlı dersler sayesinde bireyler, ders öğretim elemanı ve dersi alan diğer bireyler ile birebir etkileşim imkânına sahip olabileceklerdir. Bu dersler farklı öğrenim düzeyine sahip isteyen herkesin katılımına açıktır (AtademiX, 2016).

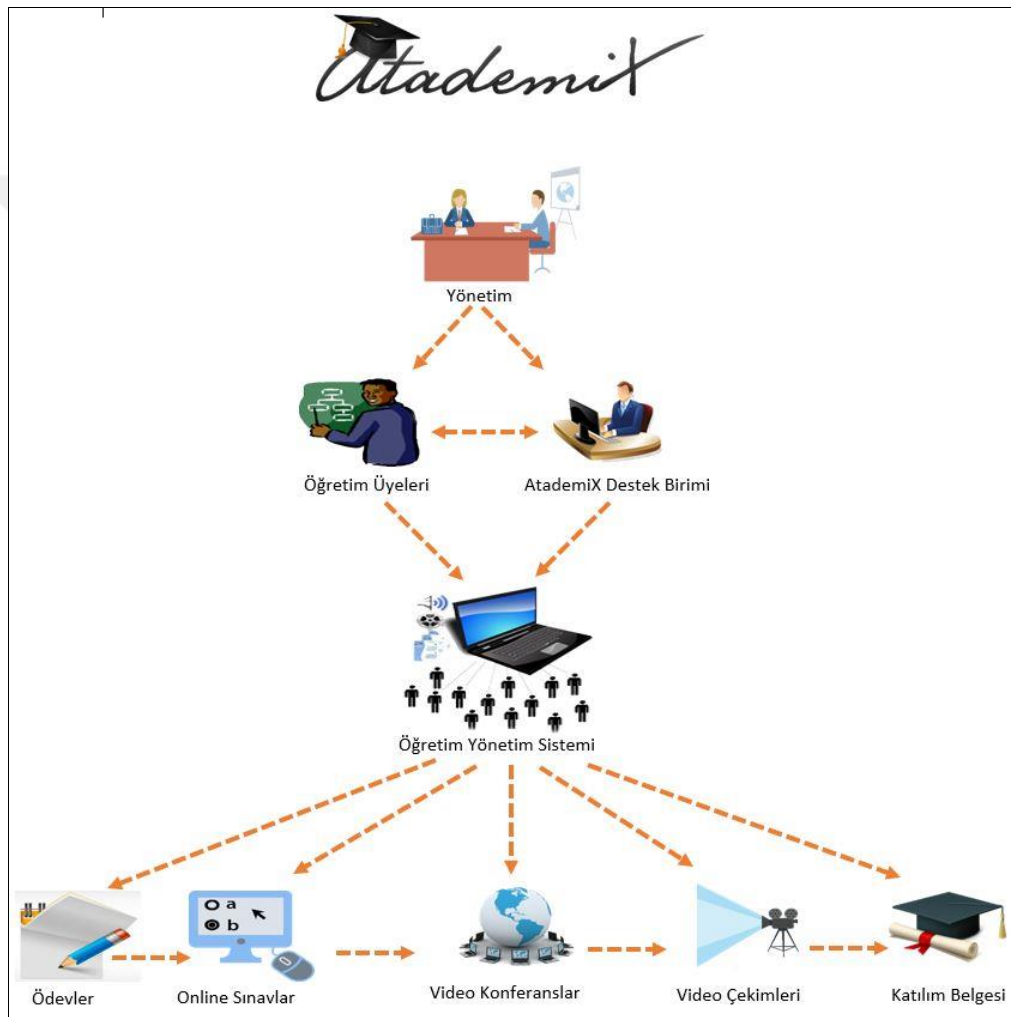
AtademiX platformunda sunulan kurslar önceden belirlenmiş bir plana göre sunulmaktadır. Kurs içerisinde verilen ders içerikleri ve eğitsel materyaller öğretim üyeleri ve kurum çalışanlarının ortak çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılmakta ve kursların ilgili haftasında Öğretim Yönetim Sistemi (ÖYS) içerisine eklenmektedir. Katılımcılar ÖYS üzerinden içerik ve materyallere erişmekte ve kurs içerisinde yeni bilgiler oluşturmaktan ziyade mevcut içeriklerden faydalanmaktadır. Kurs içeriklerinin belirli bir düzen içerisinde önceden hazırlanması, katılımcıların hazır bilgilere erişmesi ve kurs içerisindeki etkileşimin ÖYS üzerinden yapılması gibi bileşenlerden dolayı AtademiX platformu İHAK türlerinden kapsamlı İHAK türüne daha yakındır.

3. 2. 2. AtademiX Platformunun İşleyişi

AtademiX platformlarında ders açılması iki farklı şekilde yapılmaktadır. Kurum yöneticileri ihtiyaç doğrultusunda verilmesi gereken dersi belirler ve dersi veren uzmanlar hakkında genel bir araştırma yapar. Yapılan araştırmalar neticesinde dersi verecek olan öğretim üyesine ders açma talebinde bulunur ve Öğretim üyesine AtademiX platformunu ve ders verme sürecini açıklar. Öğretim üyesinin talebi kabul etmesi halinde ders tasarım sürecine geçilir. Diğer bir şekil ise öğretim üyesi uzmanlaştığı bir dersi o platformu kullanarak herkese açık bir şekilde vermek ister ve kuruma ders açma talebinde bulunur. Kurum talebi kabul eder ve ders tasarım sürecine geçer.

Ders tasarım sürecinde öğretim üyelerinden, kurum tarafından hazırlanan ders izlencesi şablonunu doldurması istenir. Öğretim üyesi dersin hangi tarihlerde olacağını içeriklerini, ders etkinliklerini, değerlendirme yöntemlerini ve bunun gibi ders tasarım bileşenlerini ilgili şablonu doldurarak kuruma bildirir. Kurum bu şablona göre, ders tanıtım faaliyetlerini yürütür, Öğretim Yönetim Sisteminde(ÖYS) ders açarak haftalık etkinlikleri ve içerikleri sisteme yükler, şablonda verilen tarihlere göre stüdyoları hazırlar. Bu süreçten sonra ders öğrencilerin hizmetine sunulur. AtademiX biriminin işleyişi Şekil 6'da özetlenmiştir.

Şekil 6. AtademiX biriminin işleyiş şeması

3. 2. 3. AtademiX Platformunda Verilen Dersler

AtademiX' te dersler genellikle 4-10 hafta olacak şekilde planlanmış ve derslerin tasarımları uzaktan öğretim tasarımı ilke ve yöntemlerine uygun bir şekilde geliştirilmiştir. Ders tasarımları konusunda öğretim elemanlarına Uzman öğretim teknolojileri tarafından

destek verilmiştir (Çelik,2015). AtademiX'te verilen dersler ve derslerin süresi Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. AtademiX' te Sunulan Dersler ve Süreleri

Dersin Adı	Kurs Süresi
Yalın Üretim	5 Hafta
Biyoistatistik1.Kur	8 Hafta
Biyoistatistik2.Kur	9 Hafta
NVIVO ile nitel veri analizi	4 Hafta
Osmanlı Türkçesi	7 Hafta
E ticaret	4 Hafta
Eğitimde Temel İstatistik	7 Hafta
Sürdürülebilir ve Engelsiz Bilim Eğitimi	8 Hafta
Akademik Proje Hazırlama teknikleri-1	5 Hafta
"Akademik Proje Hazırlama teknikleri-2	4 Hafta

3. 3. Araştırma Grubu

Nitel araştırma yöntemlerinin genelinde olduğu gibi durumsal çalışma deseninde de katılımcı sayısı az olmaktadır. Bu durum, durum çalışmasının derinlemesine ve açıklanmaya bağlı olmasından kaynaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu yaklaşıma bağlı olarak katılımcılar nitel araştırmalarda çok sık kullanılan amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel düşünce önceden belirlenmiş bir dizi ölçüte karşılık gelen bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu araştırmada da İHAK platformunu kuran ve yöneten kurum ve İHAK uygulamaları yapılan AtademiX platformunda ders sunmuş olan öğretim üyeleri seçilmiştir.

Bu çalışmada iki ayrı çalışma grubu ile çalışılmıştır. Araştırmanın birinci çalışma grubunu AtademiX platformu üzerinden ders veren 12 öğretim üyesi, İkinci grubunu ise Türkiye'nin ilk İHAK platformu olan AtademiX platformunun kurulması ve yürütülmesinde görev alan kurum yönetici ve çalışanlardan 7 kişi oluşturmaktadır. 13 öğretim üyesinden 1 öğretim üyesi yurtdışına gitmesi sebebiyle çalışma grubu içerisine alınmamıştır. Çalışmaya katılan kurum çalışanları kurumlarındaki görevlerine göre alt düzey, orta düzey ve üst düzey olmak üzere 3 ana başlıkta sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın ilk grubunu oluşturan AtademiX platformunda ders veren öğretim üyelerinin özellikleri, mesleki deneyimleri ve analiz sürecinde verilen kodlar Tablo 2'de,

çalışmanın ikinci gurubunu oluşturan kurum çalışanların özellikleri, deneyimleri, çalıştığı kurum ve analiz sürecinde verilen kodlar ise Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 2. AtademiX Platformunda Ders Veren Öğretim Üyelerinin Özellikleri

KOD	ÜNVANI	ÇALIŞTIĞI KURUM	CİNSİYET	MESLEKİ DENEYİM
KOD: Ö1	Doç. Dr.	ERCİYES ÜNİVERSİTESİ	BAY	20
KOD: Ö2	Yrd. Doç. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAYAN	6
KOD: Ö3	Prof. Dr.	ŞİFA ÜNİVERSİTESİ	BAY	20
KOD: Ö4	Yrd. Doç. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	12
KOD: Ö5	Yrd. Doç. Dr.	KAFKAS ÜNİVERSİTESİ	BAY	12
KOD: Ö6	Yrd. Doç. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	20
KOD: Ö7	Doç. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	18
KOD: Ö8	Doç. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	18
KOD: Ö9	Doç. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	18
KOD: Ö10	Doç. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	26
KOD: Ö11	Prof. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	15
KOD: Ö12	Prof. Dr.	ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	BAY	28

Tablo 3. Atademix Platformunu Kuran ve Yürüten Kurum Çalışanlarının Özellikleri

KOD	ÜNVANI	DÜZEY	CİNSİYET
KOD: K1	Doç. Dr.	Üst Düzey Yönetici	BAY
KOD: K2	Yrd. Doç. Dr.	Üst Düzey Yönetici	BAY
KOD: K3	Yrd. Doç. Dr.	Orta Düzey Yönetici	BAY
KOD: K4	Araştırma Görevlisi	Orta Düzey Yönetici	BAYAN
KOD: K5	Yrd. Doç. Dr.	Orta Düzey Yönetici	BAYAN
KOD: K6	Uzman	Alt Düzey Yönetici	BAY
KOD: Ö7	Uzman	Alt Düzey Yönetici	BAY

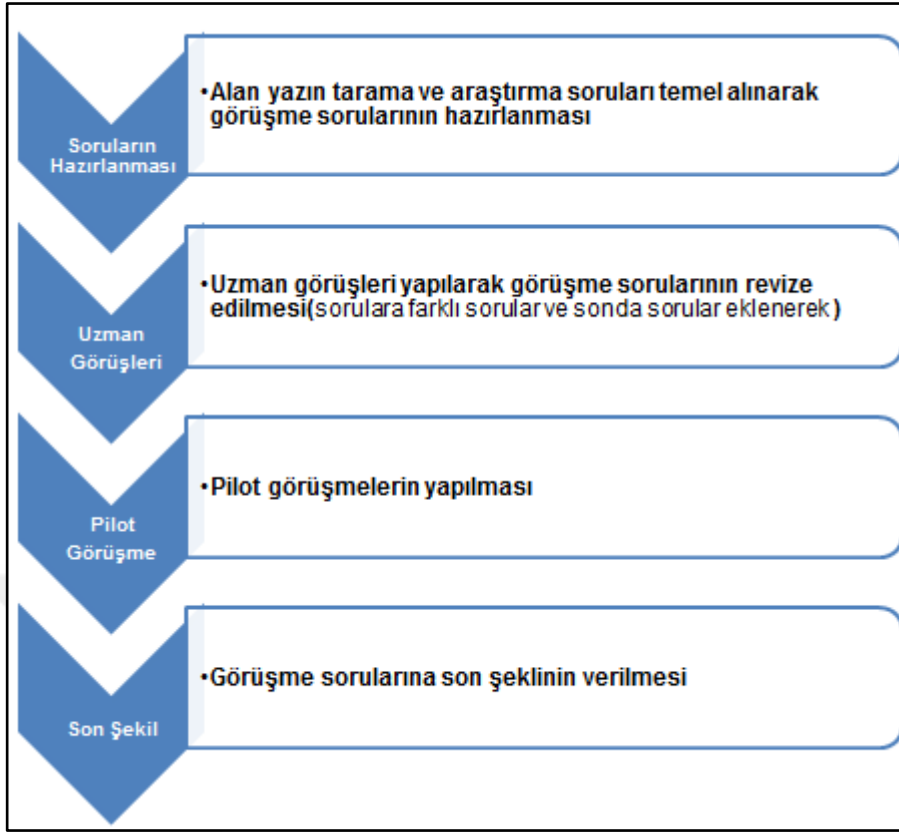
Kurum çalışanlarından randevu alınarak kurumda bulunan odalarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kurum çalışanlarını kurumdaki mevkilerine göre 3 farklı gruba ayırılarak görüşmeler yapılmıştır. Kurumda İHAK sunmanın çıktılarının değerlendirilmesi amaçlandığından kurumda çalışan kişilerin farklı dağılımları çalışmada araştırma grubu çeşitliliğini artırması ve daha güvenilir görüşme çıktılarının elde edilmesine olanak sağlayacaktır.

3. 4. Veri Toplama Araçları

İHAK oluşturma ve sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda öğretim üyelerinin ve kurum yöneticileri ve çalışanlarının deneyim ve görüşlerini ortaya çıkarmak için 2 adet veri toplama aracı kullanılmıştır. Öğretim üyeleri ve kurum çalışanlarının görüşlerinden derinlemesine veri elde edebilmek için nitel araştırma yöntemlerinde çoğunlukla kullanılan veri toplama yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, daha önceden belirlenmiş ve bir amaç için yapılan, soru sorma ve cevap alma tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Katılımcı sayısının az olduğu ve kolay ulaşılabilir olduğu durumlarda görüşme yöntemi tercih edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Görüşmeler, uygulanan kuralların katılığına göre: yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere üçe ayrılabilir (Karasar, 2009). Çalışma kapsamında hazırlanan görüşme formları da bu sınıflandırmalardan yararlanarak yarı yapılandırılmış şekilde hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim araştırmalarında daha uygun bir teknik olarak düşünülmektedir (Ekiz, 2003).

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, çalışmanın konusu ile ilgili yapılan alan yazın taramaları, araştırma soruları ve öğretim üyelerinden görüşler alınarak hazırlanmıştır. Görüşme formundaki sorulara farklı sorular ve sonda sorular eklenerek veri toplama aracı geliştirilmiştir. Son olarak geliştirilen görüşme formunun bir öğretim üyesi ve 1 kurum çalışanına pilot uygulama yapılarak eksiklikleri belirlenmiştir. Belirlenen eksiklikler düzeltilerek görüşme formuna son şekli verilmiştir. Çalışmada iki adet yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. İlk görüşme formu, AtademiX bünyesinde ders veren öğretim üyeleri için ikinci görüşme formu ise AtademiX platformunu kuran ve yürüten kurum çalışanları için geliştirilmiştir. Şekil 7 'de veri toplama aracının geliştirilme aşamaları kısaca özetlenmiştir.

Şekil 7. Veri toplama aracının geliştirilme aşamaları

3. 4. 1. AtademiX Bünyesinde Ders Veren Öğretim Üyeleri İçin Görüşme Formu

İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri açısından çıktılarının incelenmesi amacıyla hazırlanmış bu görüşme formu (EK 2) 5 adet açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formu, gönüllük esas alınarak öğretim üyelerinin belirlediği randevu saatlerinde ve 9 öğretim üyesinin kendilerini daha rahat hissetmeleri için çalışma odalarında uygulanmıştır. Çalışma grubunu oluşturan 3 öğretim üyesinin ise farklı şehirlerde olan üniversitelerde bulunmalarından dolayı o öğretim üyeleriyle telefon görüşmesi yapılarak veriler toplanmıştır. Yapılan görüşmeler ortalama 30-35 dakika aralığında sürmüştür ve öğretim üyelerinin izinleri alınarak görüşmeler kaydedilmiştir. 12 öğretim üyesinden sadece 1 öğretim üyesi ses kaydına izin vermediğinden dolayı öğretim üyesinin görüşme sorularına verdiği cevaplar araştırmacı tarafından daha önceden hazırlanmış düzene göre notlar alınarak kaydedilmiştir. Görüşme kayıtları bilgisayar ortamına aktarılarak transkript edilmiştir.

3. 4. 2. AtademiX Platformunu Kuran ve Yürüten Kurum Yöneticileri ve Çalışanları İçin Görüşme Formu

İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesi amacıyla hazırlanmış bu görüşme formu (EK 3) 11 adet açık uçlu sorudan oluşturulmuştur. Hazırlana görüşme formu, Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi (ATAUZEM) merkez müdürlüğünden gerekli izinler alınarak kurum çalışanlarına uygulanmıştır. Kurum çalışanlarından randevu alınarak kurumda bulunan odalarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Kurum çalışanlarını kurumdaki mevkilerine göre 3 farklı gruba ayırılarak görüşmeler yapılmıştır. Kurumda İHAK sunmanın çıktılarının değerlendirilmesi amaçlandığından kurumda çalışan kişilerin farklı dağılımları çalışmada araştırma grubu çeşitliliğini artırması ve daha güvenilir görüşme çıktılarından elde edilmesine olanak sağlayacaktır. Yapılan görüşmeler ortalama 25-30 dakika aralığında sürmüştür. Görüşmeler kurum çalışanlarının bilgileri doğrultusunda kaydedilmiştir ve kaydedilen çalışmalar dijital ortama aktarılarak transkript edilmiştir.

Bu çalışmada görüşme formu geliştirilirken aşağıdaki adımlar izlenmiştir;

1. Görüşme formları hazırlanırken çalışmanın amacına uygun olarak ilgili alan yazın taramasından faydalanılmıştır.
2. Görüşme Formu hazırlandıktan sonra görüşme formu ilgili ölçme değerlendirme uzmanları ve dil bilimcilere gösterilmiş ve verilen düzenlemelere göre forma son şekli verilmiştir. Formun düzenlenmiş hali EK 3' te sunulmuştur.
3. Görüşme formu 1 öğretim üyesi ve 1 kurum çalışanına pilot uygulama yapılmış daha sonra gerekli düzenlemeler yapılarak son şeklini almıştır.
4. Görüşme formundaki soruların yönlendirici olmamasına ve bir konu ile ilgili olmasına dikkat edilmiştir.
5. Görüşmelerden elde edilen bulgular iki alan uzmanı tarafından incelenmiştir.

3. 5. Veri Toplama Süreci

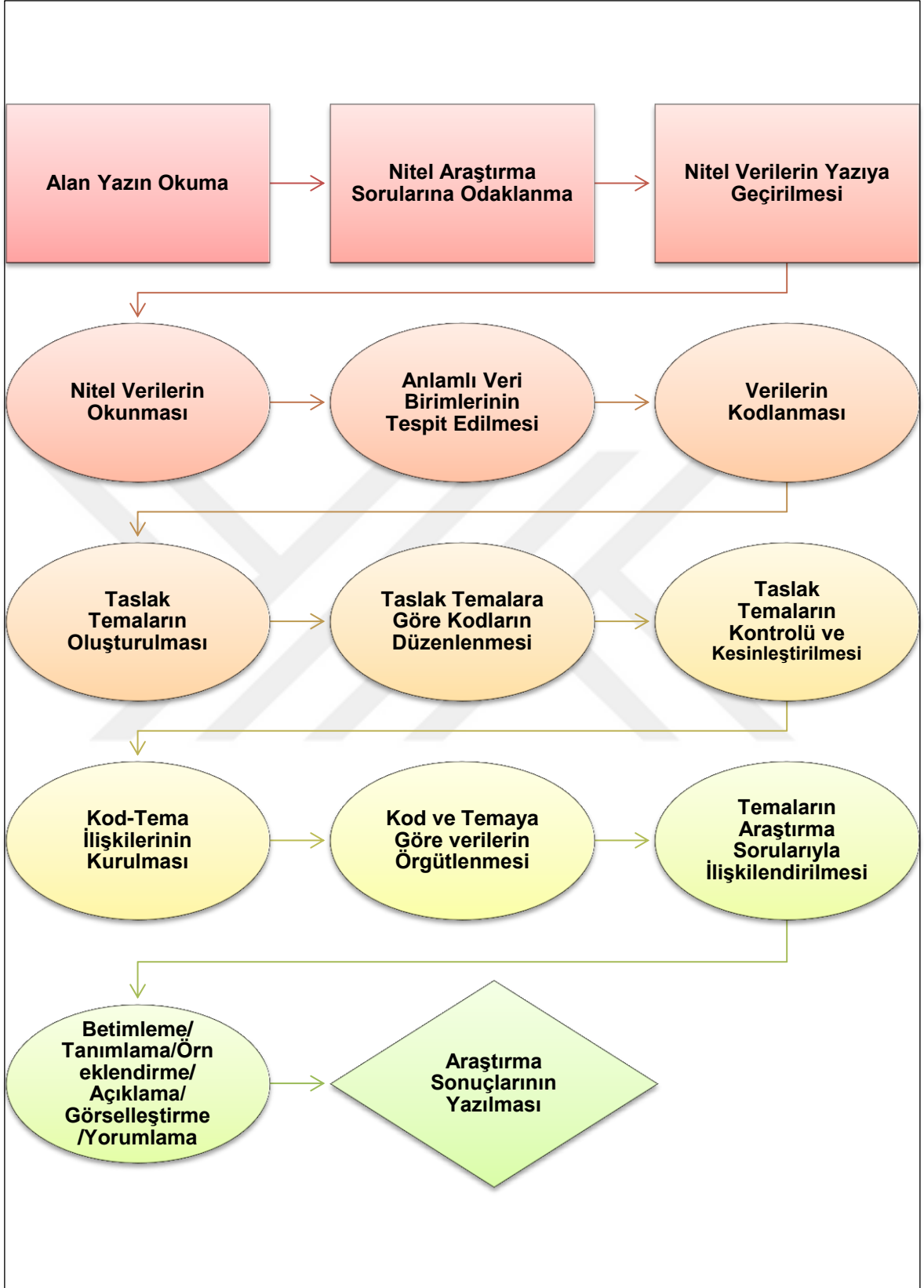
Çalışmanın veri toplama sürecinde; öncelikle çalışma grubunu oluşturan öğretim üyeleri ve kurum çalışanları belirlenmiştir. Çalışma grubu seçiminde Atatürk Üniversitesi AtademiX internet sayfasından faydalanılarak AtademiX platformunda ders veren öğretim üyelerinin isimleri ve verdiği derslerin listesi çıkarılmış ve listede AtademiX platformunda toplam 13 öğretim üyesinin ders verdiği ortaya çıkmıştır. Öğretim üyelerine ulaşmak için ATAUZEM merkez müdürlüğü izni dâhilinde (EK 1) öğretim üyelerinin ulaşım bilgileri çıkarılmıştır. Kurum üyelerine ulaşmak için ATAUZEM web sayfasından faydalanılarak

kurumdaki görevleri ve bilgilerine dair liste çıkarılmıştır. Çıkarılan listede kurum çalışanları yönetici düzeyine göre amaçlı örnekleme yoluyla çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Öğretim üyeleri ve kurum yöneticileri ve çalışanlarıyla yapılan ilk görüşmeler pilot uygulama olarak yapılmıştır ve bu uygulama sonucuna göre görüşme formu düzeltilerek son şeklini almıştır. Görüşmeler öncesinde öğretim üyeleri ve kurum çalışanları telefonla aranarak ya da birebir çalışma odalarına gidilerek çalışma hakkında bilgilendirilmiş ve randevu alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan her bir öğretim üyesi ve kurum çalışanları ile araştırmacı tarafından görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada, görüşmeyi kabul etmeyen kurum çalışanı ve öğretim üyesi olmamıştır. Görüşmeler çalışma grubunun kolay ulaşılabilir olması ve az olması sebebiyle yaklaşık olarak 10 gün sürmüştür.

3. 6. Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizi nitel veri analiz yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Nitel veri analizi, verilerin kategoriler arasında ilişkiyi değerlendirmek amacıyla kullanılır. (C. Marshall & Rossman, 1994). Nitel olarak toplanan verileri açıklayabilecek ilişkilere ve kavramlara ulaşmak için verilerde içerik analizi yöntemi uygulanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu analizde benzer ifadeler; daha önceden belirlenmiş kavramlar ve temalar çerçevesinde bir arada toplanır ve analiz edilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Nitel veri analizi süreci Şekil 7’de gösterilmiştir.

Şekil 8. Nitel veri analizi süreci (McMillan & Schumacher, 2014).

3. 7. Araştırmacının Rolü

Çalışmada araştırmacının rolü veri toplama, verileri analiz etme ve yorumlamadır. Öğretim üyeleri ve kurum yöneticileri birlikte olmak üzere toplamda 17 görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Araştırmacı AtademiX platformunun kurulum aşamalarında yer almıştır. Platformda verilen ilk 2 kursun hazırlık ve yürütülmesi sürecinde de aktif rol oynamıştır. Araştırmacı, çalışmanın daha fazla ciddiye alınması için görüşmeler esnasında Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin bilgisi doğrultusunda çalışmayı yürüttüğünü ifade etmiştir. Verilerde tutarlılık sağlanması için tüm görüşmeler araştırmacı tarafından yapılmıştır. Araştırmacı görüşmeleri yaparken görüşmeyi kayıt altına almış ve süreç sonunda elde edilen veriler yine araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

3. 8. Geçerlik ve Güvenirlik

(Yıldırım & Şimşek, 2011) toplanan verilerin ayrıntılı biçimde rapor edilmesinin ve araştırmacın elde ettiği sonuçları nasıl elde ettiği ile ilgili açıklayıcı tanımlar yapması nitel çalışmalarda geçerliliğın en önemli ölçüt olduğunu belirtilmektedir. Bu kapsamda çalışmanın geçerliliğini sağlamak için aşağıdaki adımlar uygulanmıştır.

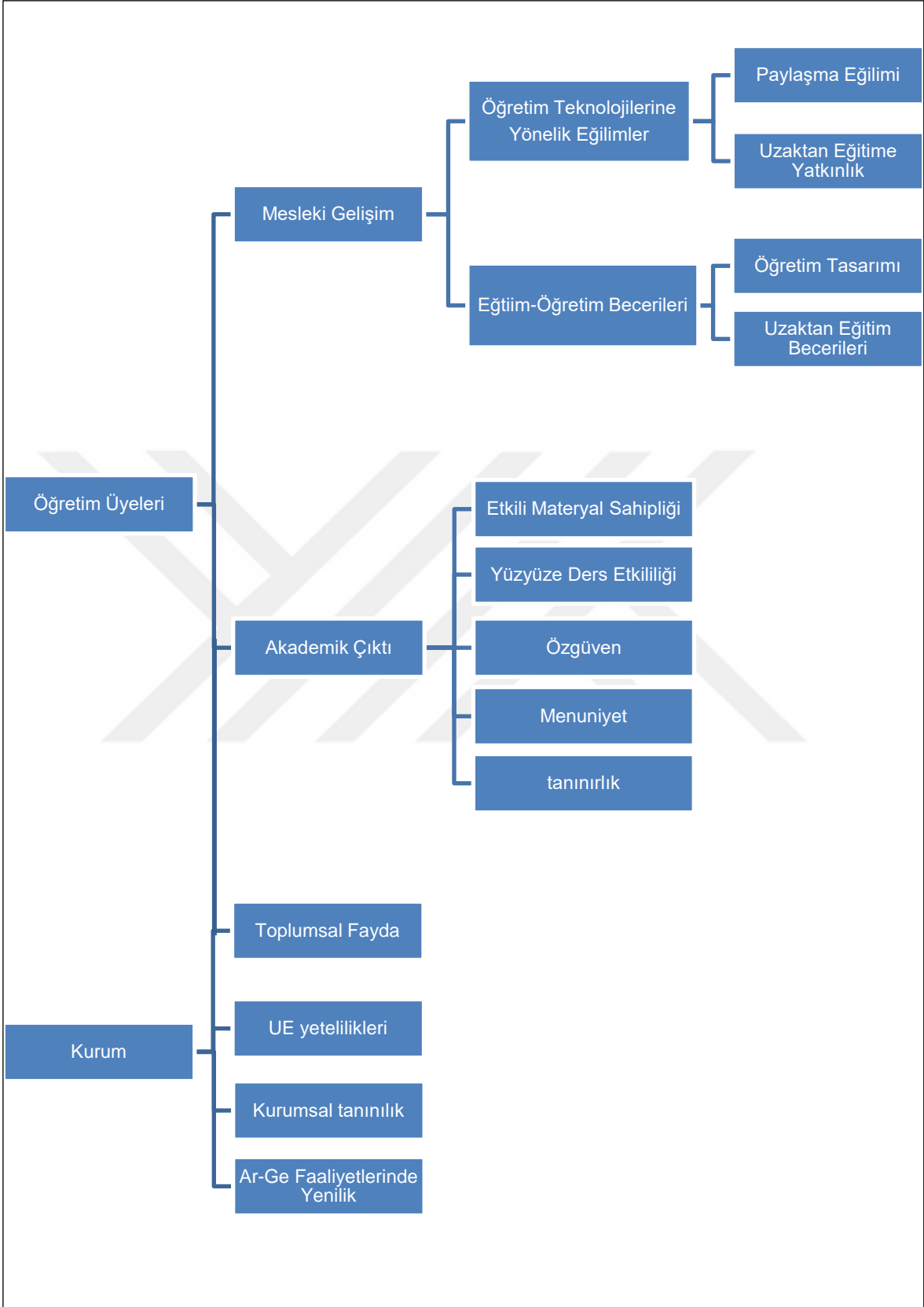
1. Araştırma boyunca yapılan veri toplama süreci ve veri toplama araçlarının oluşturulması detaylı bir şekilde gösterilmiştir.
2. Araştırmanın veri analiz süreci ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.
3. Araştırmanın analizi iki araştırmacı tarafından yapıldıktan sonra karşılaştırılarak onaylanmıştır.
4. Araştırma sonucunda elde edilen veriler yeniden ulaşılabilen birkaç öğretim üyesiyle paylaşılmıştır.
5. Araştırma boyunca yapılan görüşmeler mekanik olarak kayıt edilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek (2011) nitel araştırmalarda iç ve dış geçerliliğın nicel araştırmalarda yapılamayacağını ama çalışmanın güvenirliliği için önlemler alınabileceğini vurgulamıştır. Bu kapsamda çalışma için güvenirlilik uygulamaları aşağıda sıralanmıştır.

1. Araştırmacının çalışmadaki rolü ayrıntılı olarak anlatılmıştır.
2. Veri toplanan öğretim üyeleri ve kurum yöneticisi ve çalışanlarının bilgileri ayrıntılı olarak sunulmuştur.
3. Veri toplama ve veri analizi yöntemleri anlatılmıştır.
4. Veri analizinde birden fazla araştırmacı yer almıştır.
5. Araştırmacı veri toplanılan ortamda uzun süre kalmıştır.

4. BULGULAR

Bu araştırmada, İHAK sunma sürecinin öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen bulgular araştırma soruları temel alınarak iki ana başlık halinde verilmiştir. Birinci başlık araştırmanın İHAK sunma deneyiminin öğretim üyeleri açısından çıktılarının neler olduğuna yönelik bulguları içermektedir. İkinci başlık ise İHAK oluşturma ve sunma sürecinin kurum açısından çıktılarının neler olduğuna yönelik bulguları içermektedir. Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Her başlık altında yer alan tema ve kodlar ayrı ayrı ele alınıp derinlemesine incelenerek öğretim üyeleri ve kurum çalışanları görüşleriyle beraber yazılmıştır. Bu bölümde ele alınan tüm başlıklar, temalar ve kodlar Şekil 8'deki Tema ve kodlar haritasında gösterilmiştir.

Şekil 9. Tema ve kodlar haritası

4. 1. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyeleri Açısından Çıktıları

Bu araştırma sorusu çerçevesinde İHAK oluşturma ve sunmanın öğretim üyeleri açısından çıktılarının neler olduğuna yönelik cevaplar araştırılmıştır. Yapılan içerik analizi sonucunda elde edilen bulgular İHAK oluşturma ve sunmanın öğretim üyelerinin bu süreçte elde ettikleri kazanımlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu kazanımlar öğretim üyelerinin mesleki gelişimleri ve elde ettikleri akademik çıktılar olmak üzere iki tema altında sınıflandırılmıştır. Tablo 4'te öğretim üyelerinin kazanımlarına yönelik bulgular tema, kod ve kategori şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretim Üyelerinin Kazanımlarına Yönelik Bulgular

Tema	Kategori	Kod
Mesleki Gelişim	Öğretim Teknolojilerine Yönelik Eğilimler	<ul style="list-style-type: none"> • Paylaşma Eğilimi • Uzaktan Eğitime Yatkınlık
	Eğitim-Öğretim Becerileri	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim Tasarımı <ul style="list-style-type: none"> ○ Dersin Tasarımı ○ İçeriğin Tasarımı ○ Sunum • Uzaktan Eğitim Becerileri
Akademik Çıktılar		<ul style="list-style-type: none"> • Materyal sahipliği • Yüz yüze ders etkililiği • Özgüven • Memnuniyet • Tanınırlık

Öğretim üyelerinin bu süreçte elde ettikleri kazanımlardan biri mesleki gelişimdir. Öğretim üyelerinin mesleki becerilerindeki olumlu değişimler öğretim üyelerinin eğitim – öğretim becerileri ve öğretim teknolojilerine yönelik eğilimleri olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmıştır. Öğretim teknolojileri eğilimleri boyutunda öğretim üyelerinin paylaşma duygusuna ve uzaktan eğitime yönelik eğilimleri incelenmiştir. Paylaşma eğilimi öğretim üyelerinin geniş kitlelerden ve akranlarından aldıkları geri dönütler çerçevesinde bilgi ve becerilerini yeniden paylaşma isteklerini ifade etmektedir. Benzer şekilde uzaktan eğitime yatkınlık ise süreç boyunca öğretim üyelerinin uzaktan eğitim bileşenlerini kullanmaya aşına olmaları ve uzaktan eğitimde ders verme konusunda kendilerini daha hazır hissetmelerini ifade eder. Eğitim – Öğretim becerileri boyutunda öğretim üyelerinin öğretim tasarımı ve uzaktan eğitime yönelik becerileri incelenmiştir. Öğretim tasarımı becerileri öğretim üyelerinin İHAK ortamında sunacakları dersin ve içeriğin tasarımını uygun materyalleri geliştirmeleri ve yaptıkları tasarıma uygun olarak dersleri sunmalarını ifade eder. Uzaktan eğitim becerileri ise öğretim üyelerinin İHAK sunma sürecinde uzaktan

eğitim bileşenlerini kullanmalarını ve uzaktan eğitim süreçlerine aşinalık kazanmalarını ifade eder.

Öğretim üyelerinin bu süreçte elde ettikleri kazanımları açıklamakta kullanılan bir diğer tema ise akademik çıktıdır. Akademik çıktı teması İHAK oluşturma ve sunma süreci sonucunda öğretim üyelerinde artış gösteren, özgüven, memnuniyet, tanınırlık, elde ettikleri materyal ve yüz yüze ders bileşenlerini içerir. Özgüven bileşeni öğretim üyelerinin hem alanla ilgili hem de öğretim teknolojileriyle ilgili kendine olan güvenlerini ifade eder. Benzer şekilde memnuniyet bileşeni öğretim üyelerinin materyal ve bilgi birikimlerini paylaşma arzusunun karşılanması ve akademik anlamda tatmin olmalarıyla ilişkilendirilmiştir. Akademik çıktılar boyutunun bir diğer bileşeni olan tanınırlık, öğretim üyelerinin kendi alanlarında yetkinliklerinin katılımcılar, diğer öğretim üyeleri arasında bilinir hale gelmesi şeklinde açıklanmıştır. Öğretim üyelerinin İHAK oluşturma ve sunma sürecinde farklı ortamlarda kullanabilecekleri yeni materyallere sahip olmaları da akademik çıktılardan bir diğeridir. Son olarak öğretim üyelerinin İHAK ortamlarında farklı hedef kitlelerle iletişime geçmek için farklı pedagojik yaklaşımlara başvurması, çeşitli yeni materyaller elde etmeleri bu kapsamda elde ettikleri deneyimler ile yüz yüze derslerini zenginleştirmeleri akademik çıktılar boyutunda ele alınabilecek bir diğer bileşendir.

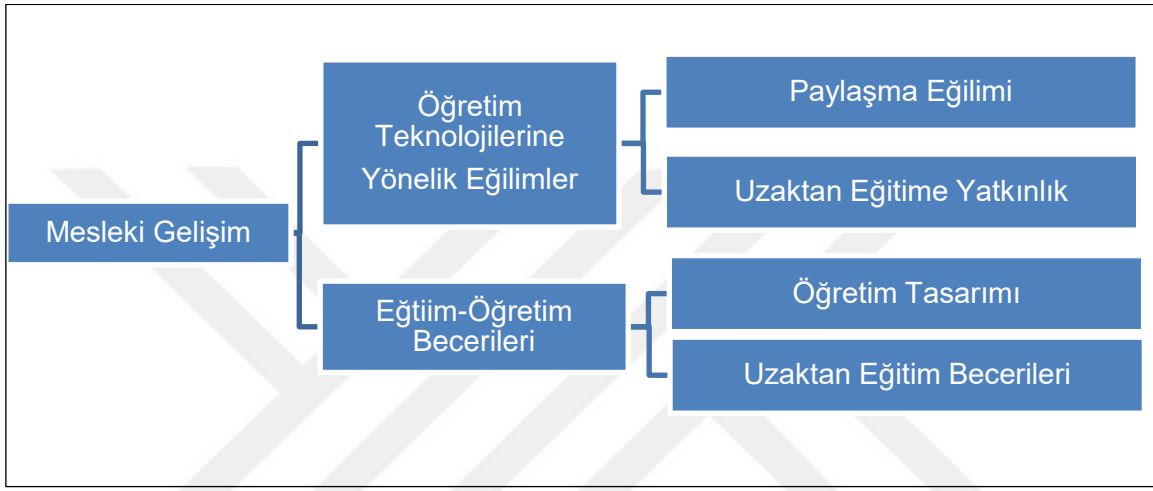
Aşağıda İHAK oluşturma ve sunma sürecinin öğretim üyelerinin mesleki gelişimi teması altında öğretim üyelerinin eğitim – öğretime yönelik becerileri ve öğretim teknolojilerine yönelik eğilimleri ayrıntılı olarak sunulmuştur.

4. 1. 1. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyelerinin Mesleki Gelişimine Yönelik Çıktıları

İHAK oluşturma ve sunma sonrası öğretim üyelerinden elde edilen veriler analiz edildiğinde öğretim üyelerinin süreç içerisinde mesleki gelişimlerinde olumlu yönde değişimler olduğu anlaşılmaktadır. Öğretim üyelerinde görülen mesleki gelişim yönündeki değişimler öğretim üyelerinin eğitim – öğretim becerilerindeki gelişimler ve öğretim teknolojilerine yönelik eğilimleri başlıkları altında incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretim üyelerin eğitim – öğretim becerileri kapsamında İHAK' lara yönelik, öğretim tasarımı basamaklarıyla da ilişkilendirilebilecek, ders tasarımı, içerik tasarımı ve tasarlanan dersin ve içeriğin sunulmasına yönelik yeni beceriler elde ettikleri anlaşılmıştır. Bununla birlikte öğretim üyeleri çevrimiçi ortamda ders anlatma, çeşitli iletişim teknolojilerini kullanma gibi bir takım uzaktan eğitim becerileri de geliştirmişlerdir.

Yapılan analiz sonucunda öğretim üyelerinin İHAK sunma süreci sonrasında öğretim teknolojilerine yönelik eğilimleri başlığı altında incelenen bilgi ve deneyimlerini paylaşmaya yönelik eğilimlerinde ve uzaktan eğitim yoluyla ders verme konusundaki

yatkinlıklarında olumlu yönde değişimler meydana geldiği anlaşılmıştır. Öğretim üyelerinin yaşadıkları deneyim sonrasında öğrendikleri yeni bilgileri ve tecrübeleri İHAK ortamlarında paylaşma isteklerinin arttığı bunun sonucunda paylaşmaya yönelik eğilimlerinin olumlu yönde değiştiği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra öğretim üyeleri İHAK sunarken uzaktan eğitim sürecinin işleyişine yönelik yeni deneyimler elde etmişlerdir. Bunun sonucunda öğretim üyelerinin uzaktan eğitime olan yatkinlıkları artmıştır. Öğretim üyelerinin mesleki gelişimine yönelik tema ve kodlar Şekil 9'da gösterilmiştir.

Şekil 10. Öğretim üyelerinin mesleki gelişimlerine yönelik tema kod haritası

4. 1. 1. 1. Öğretim Üyelerinin Öğretim Teknolojilerine Yönelik Eğilimleri

İHAK oluşturmanın ve sunmanın öğretim üyelerine etkileri analiz edildiğinde öğretim üyelerinin meslek gelişimlerine yönelik çeşitli yeni beceriler elde ettiği anlaşılmıştır. Öğretim üyeleri İHAK sunma sürecinde çeşitli iletişim teknolojileri ve eğitimsel araçlar kullanmışlar, bilgi ve deneyimlerini paylaşmaktan memnun olmuşlardır. Bunun sonucunda öğretim üyelerinin öğretim teknolojilerine yönelik eğilimlerinde değişim meydana gelmiştir. Öğretim teknolojilerine yönelik eğilimler başlığı altında öğretim üyelerinin paylaşım eğilimlerinde ve uzaktan eğitime yönelik yatkinlıklarında meydana gelen değişimler incelenmiştir. Paylaşma eğilimi öğretim üyelerinin İHAK ortamlarında ders verdikten sonra tekrar ders paylaşmayı istemesi ve bilgi ve deneyimlerinin paylaşımına sıcak bakmasını ifade etmektedir. Uzaktan eğitime yatkinlık ise öğretim üyelerinin İHAK ortamlarında verdikleri ders sonrasında uzaktan eğitime yönelik ders vermeye kendilerini hazır hissetmelerini ve uzaktan eğitimde ders vermeye olumlu bakmalarını ifade etmektedir.

4. 1. 1. 1. 1. Paylaşma Eğilimi

Öğretim üyelerinin öğretim teknolojilerine yönelik eğilimlerinin mesleki gelişimlerine etkisi olduğu ve bu etkilerden birinin de paylaşma yönelik olduğu verilerin analizi sonucunda ortaya çıkmıştır. İHAK ortamlarında ders sunmaları süreci sonrasında öğretim üyelerinin görüşleri incelendiğinde öğretim üyelerinin hazırladıkları materyalleri ve konuyla ilgili bilgi ve bilgi birikimlerini paylaşmaya yönelik isteklerinin ve paylaşma yönelik farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir.

Yapılan analize göre öğretim üyelerinin çoğunluğunun eğitim teknolojileri ve çevrimiçi araçlar konusundaki deneyim eksiklikleri materyal ve bilgi birikimlerini paylaşmaktan çekinmelerine sebep olmuştur. Öğretim üyelerinin birçoğu sosyal paylaşım araçları ve diğer iletişim teknolojilerini daha önce paylaşım amacıyla kullanmamıştır. Sosyal paylaşım araçlarını ve diğer iletişim teknolojilerini paylaşım amacıyla kullananlar ise İHAK ortamlarının sağladığı gibi geniş kitlelere ulaşamamışlardır.

AtademiX platformunun kurum tarafından yönetilmesi ve üniversite yönetimi tarafından desteklenmesi öğretim üyelerini bu ortamda paylaşım yapma konusunda cesaretlendirmiş ve kurum adıyla açılan bir platform olması sayesinde geniş kitlelere ulaşmalarına imkân vermiştir. Bunun sonucunda öğretim üyeleri çevrimiçi ortamlarda güvenilir şekilde bilgi birikimlerini ve ders materyallerini paylaşma imkânı bulmuşlardır. Bu bulguları destekleyen örnek ifadeler şunlardır;

Ö03: *“Böyle bir şey yaptığım için mutlu oldum derse 500 kişi katıldı normalde benim yaptığım kurslara o kadar katılımcı olmuyordu. Üniversiteler bunu duyurduğu için bilgilerimi daha geniş kitlelere ulaştırabildim...”*

Ö09: *“AtademiX Atatürk Üniversitesinin katkılarıyla kurulmuş bir platform ve bu sayede geniş bir kitleye .... dersi anlatma ve bilgilerimi paylaşma fırsatı buldum. Bu insanı heyecanlandıran bir şey...”*

Ö05: *“İHAK ta çok büyük kitlelere ve etkileşimli şekilde yapmak mümkün. Bilgilerimi paylaşmak adına benim için büyük bir fırsat oldu hani.”*

Ö12: *“...materyallerimi paylaştım daha önce bunu hani bu benim bir emeğim bunu gidip te başka bir yerde isim değiştirerek sunmaya çalışmayın falan derdim. Ama bu dersten sonra bu ortamın güvenilir olduğunu düşündüm... Burada öyle bir şey demedim yani kesinlikle isteyen istediği şekilde kullanır.”*

Öğretim üyeleri İHAK'da ders verdikten sonra paylaşım kültürü bağlamında paylaşmak isteklerinin hem tatmin edildiğini hem de bu isteğinin arttığını ifade etmişlerdir. Öğretim üyeleri bu süreç içerisinde yaptıkları paylaşımlara yönelik kursa katılan öğrencilerden, akranlarından, üniversite yönetiminden ve çeşitli kurumlardan olumlu geri dönütler almıştır. Alınan olumlu geri dönütler öğretim üyelerinin paylaşımından kaynaklanan memnuniyetlerini artırmış memnuniyetlerinin artması da tekrar paylaşım yapmaya yönelik isteklerini artırmıştır. Bunun sonucunda öğretim üyeleri edindikleri yeni bilgileri de bu ortamda paylaşma eğilimi göstermişlerdir. Öğretim üyelerinin tamamı İHAK ortamlarında yeniden ders vermeye gönüllü olduklarını ve diğer öğretim üyelerinin de bu ortamlarda paylaşım yapmalarının kendileri için faydalı olacağını belirtmişlerdir. Bu bulguları destekleyen örnek ifadeler şunlardır;

- Ö04: *“Şuan ders kaynakları açık tamamen açık yani bu dersin etkisi hala devam ediyor. Az önce Amerika’da bir arkadaş var ..... kullanacak benim kurslarıma yani o şeye girmiş AtademiX’e ... yani çok teşekkür ediyor. Diyor ki hocam ne güzel şey hazırlamışsınız yani böyle bir şey yapabilirim hani destek olalım vs. Bu tür geri bildirimler oluyor. Tabi bunlar insanı mutlu ediyor ve bu tür geri bildirim çok oldu yani sadece bu örnekle sınırlı değil.”*
- Ö02: *“En güzeli öğrencilerin tepkileri aileden ve yakın çevreden ziyade çünkü ihtiyaca yönelik geliyorlar bir bilgi gereksinimi var ve gönüllük var o yüzden geldiklerinde Allah razı olsun işte çok güzeldi, ücretsiz olması çok iyi oldu bilgilerimizi tazelemiş ve geliştirmiş oluyoruz başka eğitimlerden de haberdar olmak istiyoruz diyorlar. Bu benim çok hoşuma gidiyor bilgini paylaşma ve bu dönütler bir şeyi başarmış olma duygusu veriyor.”*
- Ö08: *“Zaten bir tören oldu ya yönetim törende bizi bayağı bir onurlandırdı sağ olsun. Böyle şeyler insanı motive ediyor tabi tekrarlamak istiyorsun...”*
- Ö05: *“Ders vermek isterim. Dersimi tekrarlamak isterim. Şimdi doçentlik sürecim var inşallah. O süreçten sonra mesela yurt dışına gittiğimde video kameramı götüreceğim. Orada bazı röportajlar yapacağım. Yani kafamda var. Bu MOOC tan ben kopmuş değilim.”*
- Ö01: *“Hem kendim açısından hem de AtademiX’ ten arkadaşlarımız açısından bu paylaşımların AtademiX veya bir başka böyle bilgi paylaşıcı bir ortamda mutlaka yapılması gerektiğinin kanaatindeyim. Verilsin bu dersler.”*

Öğretim üyelerinin paylaşım yapmaları sonucunda aldıkları dönütler öğretim üyelerini mutlu etmektedir. Bunun sonucunda öğretim üyeleri bu ortamlarda yeniden ders

vermek istemektedirler. Öğretim üyeleri aldıkları dönütler sayesinde bir şeyleri başarmış olmanın mutluluğunu yaşadıklarını ifade etmektedirler.

Paylaşım konusundaki diğer bir katkı ise öğretim üyelerinin paylaşım olanaklarının ve nasıl paylaşım yapacaklarına dair farkındalık kazanmalarındır. Öğretim üyeleri İHAK sunmanın bilgilerini hem teknik olarak hem de materyal olarak nasıl paylaşacaklarına ilişkin farkındalıklarının arttığını ifade etmişlerdir.

Öğretim üyeleri İHAK ortamlarının çalışmalarını kitlelere açık hale getirme fırsatı sunduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca İHAK ortamları öğretim üyelerinin paylaşım yapabilecekleri yeni çevrimiçi araçları tanımlarına imkân sağlamıştır. Bu konudaki örnek ifadeler şunlardır;

Ö09: *“...en basitinden YÖK’e derdik ki biz izin veriyoruz şu şeyimizin yayınlanması için gibi ama onun dışında bir şey yapmazdık ama şimdi burada istediğin her bilgiyi istediğin her çalışmanı çok rahatlıkla kitlelere yani belli bir gruba da değil istediğin herkese açık hale getirebiliyoruz...”*

Ö05: *“daha çok mesela bu canlı video olaylarını artırdım. Kendi Facebook grubumu kurdum oradaki video oranlarını artırdım. Yani uzaktan eğitim bu indirdiğim video editing programlarını daha çok kullanıyorum. Yani orada bir bu tıpac dedikleri bu pedagojik alan bilgisinin ötesinde teknolojik pedagojik alan bilgisi bende biraz geliştiğini hissettim çünkü teknolojiye de biraz hâkim oldukça onu eğitimde, paylaşımda nasıl kullanacağımıza ilgili bilgi genişliğini hissettim kendim için.”*

Ö1: *“Biz ne yaptık; elimizdeki bilgileri de sosyal ortama taşıyarak daha çok insana ulaşmasını sağladık. Bence bu benim için önemli bir katkı.”*

Ö7: *“...bilginin nasıl paylaşılacağı hususunda ve paylaşma tekniği hususunda belli değişiklikler oldu AtademiX’in katkısıyla bunu söyleyebilirim yani...”*

Ö10: *“Ben daha önce de bilgiyi paylaşmaktan yanaydım ama arzu ettiğim kadar bilgiyi paylaşmaya zaman ayıramadım. Ama burada teknolojiyi kullanarak paylaşmayı gerçekleştirdim.”*

Öğretim üyeleri İHAK ortamlarında ders sunma sürecinde çeşitli sosyal paylaşım sitelerindeki video oranlarını artırdıklarını sosyal ortamlarda paylaşım yapmaya başladıklarını belirtmişlerdir. AtademiX ortamında bilgilerin nasıl paylaşılması gerektiğine dair yeni teknikler öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

4. 1. 1. 1. 2. Uzaktan Eğitime Yatkinlık

Öğretim üyelerinin İHAK oluşturma ve sunma sürecinde mesleki gelişimi yönünden neler elde ettikleriyle ilgili ifadelerin analizinden elde edilen bir diğer boyutta öğretim üyelerinin uzaktan eğitime olan yatkinlıklarıdır. Öğretim üyelerinin İHAK oluşturma ve sunma sürecinde çevrimiçi ortamlarda paylaşımaya yönelik algıları değişmiştir. Bununla birlikte öğretim üyeleri İHAK ortamlarında uzaktan eğitime yönelik bileşenleri kullanma fırsatı bularak bu bileşenlere yönelik deneyimlerini artırmışlardır. Bu deneyimlerin sonucunda uzaktan eğitime yönelik kendilerine olan güvenleri artmıştır. Bunun sonucunda öğretim üyelerinin artık iyi birer uzaktan öğretici olabileceklerine yönelik inançlarının ve farkındalıklarının geliştiği belirlenmiştir.

Öğretim üyeleri paylaşım süreci boyunca ders içerisinde ve öğrenci etkinliklerinin takibinde çeşitli araçları kullanmakla birlikte uzaktan eğitimle ilgili gerçekleştirilen süreçlerin de çoğunu öğrenmişlerdir. Öğretim üyeleri İHAK ortamlarında uzaktan eğitimde kullanılan işitsel, görsel materyalleri kullanma, jest ve mimikleri kullanarak öğrencilerle etkileşimi artırma, kamera karşısında ders anlatma, çeşitli iletişim araçlarını kullanarak öğrencilerle etkileşimi artırma gibi birçok faaliyet gerçekleştirmiştir. Genel olarak bu ortamlarda ders içeriği hazırlama, çevrimiçi bir dersi takip etme, derste sorular sorma ve gelen sorulara cevap verme, öğrencilerle etkileşime geçme gibi faaliyetleri gerçekleştiren öğretim üyeleri kendilerini uzaktan eğitim konusunda daha hazır hissetmektedir. Öğretim üyelerinin uzaktan eğitime yatkinlıklarına yönelik görüşleri şunlardır;

Ö5: *“Uzaktan eğitime karşı daha hazır hissediyorum yani.”*

Ö2: *“Rahatlıkla uzaktan eğitimde ders verebilirim, rahatlıkla ders tasarlayabilirim çünkü bu sanki bir pilot uygulama gibi oldu çünkü 4 haftalık dersti uzaktan eğitime yönelik içerikler canlı sınıflar ve videolar aynı süreç olduğu için rahatlıkla verebileceğimi düşünüyorum.”*

Ö7: *“Elbette ki daha önce söyledim ya yani uzaktan eğitime yönelik bir katkısı oldu... Uzaktan eğitimin gerekleri olan işitsel görsel unsurları da işin içerisine dâhil edebilme imkânı bulduk”*

Ö10: *“Artık uzaktan eğitimde ders verme anlamında kesinlikle sıkıntı yaşamayacağımı düşünüyorum”*

Öğretim üyeleri İHAK sunma sürecinde uzaktan eğitime benzer aşamaları takip etmiş ve benzer süreçlerden geçmişlerdir. Uzaktan eğitimde kullanılan unsurları tanıma imkanı bulmaları ve bir aşinalık kazanmaları öğretim üyelerinin uzaktan eğitime yatkinlıklarının artırmaktadır.

4. 1. 1. 2. Öğretim Üyelerinin Eğitim-Öğretim Becerileri

Öğretim üyelerinin İHAK ortamlarında ders oluşturma ve sunma sürecindeki mesleki gelişimlerine yönelik yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan kategorilerden biri de eğitim – öğretim becerilerindeki değişimlerdir.

Yapılan analize göre bu kategoride öğretim üyelerinin İHAK sunma sürecinde dersin tasarımı, içeriğin tasarımı ve sunumu konusunda yeni yeterlilikler kazandığı ortaya çıkmıştır. Öğretim üyelerinin bu boyutta kazandığı yeterlilikler öğretim tasarımı çerçevesinde incelenmiştir. Öğretim üyeleri İHAK sunma sürecinde uzaktan eğitimde kullanılan bileşenleri deneyimleme imkânı bulmuşlar böylece uzaktan eğitime yönelik çeşitli beceriler elde etmişlerdir. Öğretim üyelerinin bu boyutta kazandığı yeterliliklere yönelik yapılan analizler uzaktan eğitim becerileri çerçevesinde incelenmiştir.

4. 1. 1. 2. 1. Öğretim Tasarımı

İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ders hazırlığı ve ders sunumuna yönelik çeşitli uygulamalar yapmışlardır. Süreç boyunca öğretim üyeleri farklı kitlelere yönelik uzaktan eğitim bileşenlerini kullanarak dersler vermişlerdir. Bu derslerin hitap ettiği hedef kitlenin geniş bir yelpazeyi kapsamaması, bu hedef kitleyle etkileşim ve iletişim için uzaktan eğitim bileşenlerinin kullanılmasının öğretim üyelerinin ders tasarımı, içerik tasarımı ve dersin sunumuna yönelik yeni beceriler kazanmasına neden olmuştur. Yapılan analizde öğretim üyelerinin elde ettiği bu beceriler öğretim tasarımı çerçevesinde incelenmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında öğretim üyelerinin İHAK sunma sürecinde gerçekleştirdikleri ders tasarımı ve içerik tasarımının; tasarım, uygulama ve geliştirme basamaklarında olduğu görülmektedir. Tasarım basamağında öğretim üyelerinin kazandıkları beceriler dersin kapsamının tasarlanması ve her bir adım için içeriğin tasarlanması boyutunda olmuştur. Öğretim üyelerinin içerik tasarımındaki deneyimlerinde öğrencilerden gelen dönütler ve kendi kendilerini değerlendirme fırsatı bulmalarına etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Uygulama boyutunda ise öğretim üyelerinin dersin anlatılması ve sunumuna yönelik yeterlilikler kazandığı ortaya çıkmıştır.

Öğretim üyelerinin dersin tasarımı sürecinde öğretim tasarımının geliştirme adımı içerisinde sayılabilecek bazı teknik becerilerde kazandıkları söylenebilir. Öğretim üyelerinin AtademiX'teki yapı ve işleyiş gereği belli şablonlara göre dersin haftalık planlarının çıkarılması gerekmektedir. Öğretim üyelerinin bu plan çıkarma esnasında geniş bir hedef kitle için bir ders planı hazırlama çalışması içerisinde bulunmaları onların

ders tasarım becerisine yönelik yeni yeterlilikler kazanmalarına neden olmuştur. Bu bulguları destekleyen katılımcı görüşleri şöyledir;

Ö6: *“...en güzel bir şekilde bu işi hiç bilmeyen ile biraz bilen veyahut ta işte kendini iyi düzeyde bilen muhataplarımız da vardı. Herkese hitap edebilecek bir ders hazırlamak için uğraştık...”*

Ö12: *“...izleyici kitlesini bilmediğim için dersi daha basitleştirmeye çalıştım daha anlaşılır hale getirmeye çalıştım. Farklı hedef kitlelerine hitap edecek şekilde dersimi biçimlendirebilmek için uğraştım...”*

Çevrimiçi ortamlarda ders verme konusunda daha önce deneyim yaşamamış yâda bu tür ortamlarda eğitim vermemiş öğretim üyeleri ders tasarımı sürecinde AtademiX destek biriminden yardım almıştır.

Öğretim üyelerinin İHAK sunma sürecinde içerik tasarımı boyutunda sunulan içeriğin özetlenmesi, gruplanması, sınıflandırılması konularında yeni yeterlilikler kazandığı anlaşılmıştır. Öğretim üyelerinin bu yeterlilikleri kazanmasında AtademiX ekibiyle yapılan iletişimlerin ve desteklerin etkili olduğu anlaşılmıştır. İçerik tasarımı anlamında bir sunum hazırlanmasında kullanılacak farklı teknikler görme, farklı türden materyalleri bir araya getirerek etkili materyal oluşturma konusunda teknik bir takım becerilerde elde ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu bulguları destekleyen katılımcı görüşleri şu şekildedir;

Ö5: *“Bu dersi önemseydiğim için her şeyini sıfırdan aldım, video arkalarına müzikli yazıydı o tür şeylerde koymaya çalıştım.”*

Ö6: *“en basit programlardan biri olan sunu hazırlıyorsunuz mesela bu sunuyu yaparken de işte efendim nelere dikkat etmeliyim nasıl dikkat etmeliyim falan bunların hepsi sizi geliştiriyor.”*

Ö7: *“AtademiX'e özel materyal hazırlanması gerekiyor bu anlamda yani yüz yüze verdiğiniz bu materyali burada vermek biraz daha zor gözüküyor onu biraz daha geliştirmek biraz daha işitsel ve görsel unsurlarında işin içine dâhil ederek daha zengin bir materyal haline getirmeyi sağlıyorduk.”*

Öğretim üyelerinden bazıları daha önceden verdikleri dersleri bu ortamlarda ders olarak vermekle birlikte bazıları da bu ortamlarda anlattıkları dersi ilk defa anlatmışlardır. Daha önceden aynı dersi başka ortamlarda vermiş olan öğretim üyeleri önceki içeriklerinde hedef kitlenin çeşitliliğine uyarlama çalışmalarına giderken, anlattıkları konuda ilk defa ders verecek öğretim üyeleri platformda kullanılacak içerikleri baştan

tasarlama yoluna gitmişlerdir. Her iki durumda da öğretim üyeleri ders içeriklerinin en iyi şekilde olması için saatlerce çalışmalar yapmışlardır. Bu bulguları destekleyen katılımcı görüşleri şöyledir;

Ö10: *“İşin doğrusu yaklaşık 8 saatlik bir çalışma yaptım bununla ilgili sunumdan önce sunmak istediğim akademik metni önüme aldım ve satır satır okudum.”*

Ö11: *“..bu konuda daha öncede ders anlatmıştım fakat bu ortamda ders vermeden önce hazırladığım içeriği yaklaşık 6 saatlik bir çalışma sonucunda yeniden şekillendirdim farklı kesimlere hitap edebilmek için...”*

Öğretim üyelerinin İHAK oluşturma ve sunma sürecinin eğitim öğretim becerileri yönünden incelenmesi sonucunda elde edilen bulgulardan biride öğretim üyelerinin ders sunmada bazı yeterlilikler kazanmasıdır. Elde edilen bulgulara göre öğretim üyeleri kendilerinin hazırladıkları materyalin kullanıldığı bir dersin etkili biçimde uygulanmasına yönelik deneyim kazandıkları ifade etmişlerdir. Burada gerek teknik ekipten alınan destek gerek nitelikli materyallerin yeniden gözden geçirilmesi öğretim üyelerinin bu konudaki beceri geliştirmelerinde etkili olduğu görülmektedir.

Ö2: *“orda her şeyi deneyimliyorsunuz tüm seviyede insanlar var onlara nasıl hitap edeceğinizi öğreniyorsunuz. Örgün eğitimde lisans ve yüksek lisans seviyesinde öğrenciler var onlara hitap edeceğiniz şeyler aynıdır ama burada farklı kitleler olduğu için farklı ortamlarda nasıl ders anlatabilirim onun katkısını sağlamış oldum.”*

Ö6: *“karşınızda bir izleyici kitlesi yok bu sefer ne yapıyorsunuz jest ve mimiklerle öğrenip öğrenmediği bilmediğiniz kişilere karşı ders anlatma yeteneğiniz gelişiyor.”*

Ö7: *“dersi sunduğum diğer meslektaşımın her bir programı belki tek tek izlemesek bile haftada on beş günde bir bir araya gelir onların tekrar sunumlarında bant kayıtlarında oturup dersi sunmaya yönelik çalışma yapardık.”*

Ö12: *“Tabi tabi en azından ben ilk video ile son video arasındaki farkı görmek içinde özellikle baktım. Neler değişti hani ilk girdiğimdeki o tedirginlik, göz kırpmaları su içmeler falan. Bunların hepsi kalktı.”*

Öğretim üyelerinin bu tasarım, uygulama ve geliştirme konusunda elde ettikleri deneyimin oluşmasındaki temel faktörler derinlemesine incelendiğinde öğretim üyelerinin öğrencilerden, akranlarından ve destek personellerinden aldığı dönütlerin önemli olduğu

görülmektedir. Öğretim üyeleri bu dönütler sayesinde kendilerinin bu becerilerinin geliştiklerini ifade etmektedirler. Ayrıca İHAK olarak verilen derslerin herkes tarafından erişilebilir olması öğretim üyelerini daha titiz bir çalışmaya itmiş ve bunun sonucunda öğretim üyelerinin kendi kendini değerlendirme süreçlerini sıkça tekrarladıklarını ve bununla bu tür yeterlilikler kazanmaya olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir.

4. 1. 1. 2. 2. Uzaktan Eğitim Becerileri

Öğretim üyelerinin İHAK sunma sürecinde eğitim öğretim becerilerini etkileyen diğer bir boyut ise uzaktan eğitime yönelik becerilerinde bir artış olduğudur. Öğretim üyeleri İHAK sunma sürecinde uzaktan eğitimde kullanılan bileşenleri deneyimleme imkânı bulmuşlar böylece uzaktan eğitime yönelik çeşitli beceriler elde etmişlerdir. Öğretim üyelerinin bu boyutta kazandığı yeterliliklere yönelik yapılan analizler uzaktan eğitim becerileri çerçevesinde incelenmiştir.

Öğretim üyeleri İHAK verme sürecinde farklı özelliklere sahip katılımcılara yönelik ders tasarımı yapmışlar ve çeşitli uzaktan eğitim araçlarını kullanarak çevrimiçi ortamlarda ders anlatma becerilerini geliştirmişlerdir. Öğretim üyelerinin İHAK sunma sürecinde gerek canlı sınıf platformlarını kullanarak ders anlatmak gerekse yüz yüze etkileşim içerisinde olmadığı öğrenciler ile iletişim sağlamak öğretim üyelerinin uzaktan eğitim becerilerinde bir artış sağlamıştır. Öğretim üyeleri bu süreçte çeşitli öğretim teknolojilerini kullanmıştır. Öğretim üyeleri canlı ders platformunda öğrencilerle etkileşim sağlamak için anlık mesajlaşma sistemlerini, beyaz tahta uygulamasını ve bunun gibi bu platformda yer alan çeşitli ders sunum araçlarını kullanarak bu teknolojilere yönelik becerilerini geliştirme fırsatı bulmuşlardır. Öğretim üyelerinin kullandıkları bir uzaktan eğitim bileşeni ise Öğretim Yönetim Sistemi (ÖYS)' dir. Öğretim üyeleri bu sistem içerisindeki ödev yükleme, içerik yükleme, sınav sorularını hazırlama ve öğrencilerle forum aracılığıyla görüşme gibi birçok bileşeni kullanmışlardır. Ayrıca derslerinde kullanacakları materyalleri hazırlamak için üniversitenin sağladığı alt yapıları kullanmışlardır. Bu bulguları destekleyici öğretim üyeleri görüşleri şunlardır;

Ö02: *“yani her kesimin anlayacağı türden ders nasıl tasarlanır, içerikler nasıl hazırlanır, canlı sınıflar nasıl yapılır şeklinde tüm konularda bir deneyim kazandığımı düşünüyorum”*

Ö03: *” Üniversitenin çok güzel stüdyoları var orda çekim yaptık bana stüdyo tecrübesi oldu... Atazem stüdyolarında çift kamerayla reji ne bileyim montaj sitelerinin olduğu bir ortamda kayıt ve çekimler yaptık”*

Ö04: "Şöyle bir şey yapmıştım ortamı açıp nedir onun ismi... ortamını oradaki sembolleri yazılım üzerinde çizmişim şu bizim şey var ya dokunmatik ekran onun üzerinde çizip anlatmıştım çok hoşuma gitmişti daha önce yapmadığım bir şeydi. videolardan izleyebilirsiniz. Öyle bir materyal hazırlarken belki bundan sonra öyle bir şey kullanırım"

Ö09: "Uzaktan eğitimde ders verme konusunda ÖYS sistemi diye bir sistem kullandım. Orada öğrencilerle etkileşime geçtim, ve onlara ödevler verdim bu benim için güzel bir deneyimdi. Daha sonra yüksek lisans dersimde de aynı sistemi kullanarak öğrencilerle etkileşim sağladım "

4. 1. 2. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyeleri Açısından Akademik Çıktıları

İHAK oluşturma ve sunma sonrası öğretim üyelerinden elde edilen veriler analiz edildiğinde öğretim üyelerinin süreç içerisinde akademik yönde çeşitli çıktılar ortaya çıkmıştır. Öğretim üyelerinden alınan görüşler doğrultusunda elde edilen çıktılar Şekil 10.'da gösterilmiştir.

Şekil 11. Öğretim üyelerinin akademik çıktılarına yönelik tema kod haritası

Öğretim üyelerinin İHAK ile birlikte bir bilgi paylaşımı atmosferinin içerisine girdikleri ve bununla birlikte paylaşım eğilimlerindeki değişim, öğretim üyelerinin paylaşımdan kaynaklanan memnuniyeti ve yine bununla ilişkili bir tanınırlığın artması şeklinde çıktılarının olduğu görülmektedir. Alandaki tanınırlıklarının artması ve deneyim kazanmaları öğretim üyelerinin özgüvenlerinde değişime yol açmıştır.

Öğretim üyelerinin bu süreçte çeşitli tasarımsal araçları kullanımının ve içerik tasarımı becerilerinin gelişmesi sonucunda öğretim üyeleri kendilerine ait çeşitli ortamlarda kullanabilecekleri materyallere sahip olmuşlardır. Öğretim üyeleri süreç

boyunca geliştirdikleri ders sunumu kabiliyetlerini, uzaktan eğitim ortamlarını kullanma becerilerini ve oluşturdukları materyalleri yüz yüze derslerde kullanarak bu tür dersleri zenginleştirme yoluna gittikleri belirlenmiştir. Öğretim üyelerinde oluşan akademik çıktıları 4 ayrı başlık altında incelenmiştir. Aşağıda öğretim üyelerinin İHAK oluşturma ve sunma sürecinde elde ettikleri akademik çıktıları açıklanmıştır.

4. 1. 2. 1. Memnuniyet

Öğretim üyeleriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre İHAK oluşturma ve sunma sürecinde öğretim üyelerinin elde ettikleri akademik çıktılarından biride memnuniyettir. Memnuniyetin öğretim üyelerinin bu ortamlardaki paylaşımlarından ve geniş bir kitleye ders vermiş olmasından kaynaklandığı söylenilebilir. Öğretim üyeleri bilgi sahibi olmanın ve bilim adamı olmanın sorumluluğuna yerine getirmiş olmanın ve akademik olarak tatmin düzeyine ulaşabilmenin mutluluğu üzerinde durmuşlardır.

Öğretim üyeleri akademik hayatlarında elde ettikleri bilgileri günlük hayattaki problemleri çözüme kavuşturmaları için farklı kitlelere sunmanın büyük bir haz verdiğini söylemişlerdir. Öğretim üyelerinin İHAK ortamlarında sundukları dersler 4-10 hafta aralığında sürse de dersler derslerin bitiminden sonrada çevrimiçi ortamda kişilerin erişimine açık olarak kalmaya devam etmektedir. Halen aktif olarak erişime açık olan dersleri izleyen öğrenciler öğretim üyelerine ulaşarak teşekkür etmiştir. İhtiyacı olan kişilerin ihtiyaçlarını giderebiliyor olmak, öğretim üyelerinin akademik anlamda bilim adamı olmalarının sorumluluğunu yerine getirmelerine ve bu durumun hazzını yaşamalarına olanak verdiğini ifade etmişlerdir. Bu konudaki örnek ifadeler şunlardır;

Ö2: *“ihtiyaca yönelik geliyorlar bir bilgi gereksinimi var ve gönüllük var o yüzden geldiklerinde Allah razı olsun işte çok güzeldi ücretsiz olması çok iyi oldu bilgilerimiz tazelemiş ve geliştirmiş oluyoruz başka eğitimlerde de haberdar olmak istiyoruz diyorlar ve bu benim çok hoşuma gidiyor bir şeyi başarmış olma duygusu veriyor”*

Ö10: *“şuanda benim akademik tatmine ihtiyacım var. Bu işi nerde yaparsam yapayım eğer 5 hasta daha fazla kurtarabilirsek o keyif bana yeter. Ben havamı atarım o zaman derim ki daha siz bunun ne olduğunu anlamadan ben orda ders vermiştim derim. O lafı demenin hazzı bana yeter.”*

Ö03: *“Benim kursumdan mezun olan 50 kişiye sertifikaları verildi basın vardı ve rektör belgeleri takdim etti. Benim öğrencilerimin belgelerini takdim etti ve bu beni onurlandırdı bir işi başarmanın mutluluğunu hissettim.”*

4. 1. 2. 2. Tanınırlık

Yapılan görüşmelere göre öğretim üyeleri açısından İHAK oluşturma ve sunmanın akademik olarak diğer bir çıktısı da tanınırlığın artmasıdır. Öğretim üyeleri daha fazla öğrenciye hitap ederek kendi alanlarındaki tanınırlıklarının arttığını belirtmişlerdir. Tanınırlık boyutuyla ilişkili diğer faktörde öğretim üyelerinin kendi alanlarında bireysel olarak tanınırlıklarının artmasıdır. Öğretim üyeleri bu tanınırlığın, işbirliklerini ve iletişim olanaklarını artırmış olması nedeniyle de önemli bir çıktı olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretim üyeleri AtademiX ortamında verdikleri derslere ilgisi olan kişiler ve kuruluşlar tarafından ilgi gördüklerini bunun da alanda isimlerinin duyulmasına sebebiyet verdiğini söylemektedirler. Bu konudaki örnek ifadeler şunlardır;

Ö12: *“Önümüzdeki ay içerisinde yine 4-5 tane üniversite davet etti beni... tanıtımıyla ilgili yani biraz AtademiX bizi markalaştırdı da bunu da söyleyebilirim.”*

Ö03: *“İyi ki vermişim 2009 da Atatürk Üniversitesine katıldım ve ilk aylarda demiştim uzaktan eğitim ile ilgilenmek istediğimi. Talebim vardı planım hayalim arzu ettiğim şey gerçekleşmiş oldu konuştuğumuz zaman ilk dersi ben verdim diyorum tanınırlığıma etkisi oldu ve ilk ders vermenin gurunu yaşıyorum”*

4. 1. 2. 3. Özgüven

Öğretim üyelerinin alandaki tanınırlıklarının ve deneyimin artmasıyla ilişkilendirilebilecek kendine güven boyutunda öğretim üyeleri hem alanla ilgili hem de öğretim teknolojileriyle ilgili kendine güvenlerinin arttıklarını belirtmişlerdir. Öğretim üyeleri yeni paylaşım projelerinin yapılması, yeni dersler tasarlanması, materyaller hazırlanması, alanla ilgili yeni bir takım projelere odaklanılması gibi çıktıları olan kendine güven duygusunun oluştuğunu ifade etmişlerdir.

Her kesimden insana hitap edebilen bir dersi tasarlamanın, içeriklerini oluşturmanın ve uygun biçimde sunmanın öğretim üyelerinin özgüvenlerini perçinlediği anlaşılmıştır. Öğretim üyeleri önceleri kamera karşısında ders anlatırken zorlandıklarını fakat daha sonra alıştıklarını ifade etmektedirler. Öğretim üyelerinin görüşlerine göre başka bir ortamda konu anlatımı yaparken tıpkı kameraya bakmakta zorlanmadıkları gibi katılımcıların yüzlerine de bakmakta zorlanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konudaki örnek görüşler şunlardır;

Ö5: *“Bu MOOC deneyiminden sonra farklı bir MOOC tasarımı oldu benim. Onu bir bildiri olarak sundum yurt dışında. O da çok takdir topladı. Kendi ana*

dilimde bir MOOC hazırlamış olmak beni şimdi İngilizce bir MOOC hazırlamış olma konusunda cesaretlendirdi.”

Ö12: *“..bilgi paylaşınca kendine de özgüvenin de artıyor ve farklı neler verebiliriz ve artık bir tatminsizlik oluyor daha farklı ne yapabiliriz verebiliriz diye düşünmeye başlıyoruz ve alanımdaki konularda bir ders açma isteği oluyor..”*

Ö12: *“Bu üniversitede 2000 e yakın öğretim üyesi var 2000 kişi arasında bu konuyu siz anlatıyorsunuz. Bu tabii ki önemli bir ayrıcalık yani kolayda bir şey değil”*

4. 1. 2. 4. Materyal Sahipliği

Öğretim Üyelerinin bu süreçte neler elde ettikleriyle ilgili ifadelerin analizinde ortaya çıkan diğer bir boyutta öğrenim üyelerinin kendi dersleriyle ilgili etkili materyallerin bir ürün olarak ortaya çıkmasıdır. Öğretim üyelerinin süreçte kendi derslerinde kullanabilecekleri etkili materyalleri önemli bir kazanım olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Derinlemesine incelendiğinde dönütlere göre yapılan değişiklikler, profesyonel destek alınması ve bir plan dâhilinde bir takım çalışmaların yürütülmesi nedeniyle materyallerin etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu materyallerin farklı ortamlarda kullanılabilirliği öğretim üyelerine İHAK sürecinin ciddi bir katkısı olmuştur.

Öğretim üyeleri normal şartlarda bulamayacakları profesyonel stüdyo, profesyonel destek gibi materyal hazırlamalarına yardımcı etmenlerin, hazırladıkları materyallerin değerini artırdığından söz etmektedir. Öğretim üyeleri AtademiX ortamında geliştirilen materyalleri farklı ortamlarda kullandıklarını ya da kullanacaklarını belirtmişlerdir. Bu konuda öğretim üyelerinin örnek ifadeleri şöyledir;

Ö2: *“Mesela yine burada açtığım dersi bir lisansüstü yâda lisans dersi olarak açacak olsam elde ettiğim videoları birebir kullanırım...”*

Ö3: *“Üniversitenin çok güzel stüdyoları var orda çekim yaptık bana stüdyo tecrübesi oldu hazır çekilmiş videolarım oldu daha sonra kullanabileceğim.”*

Ö4: *“Bir hazırladığımız video hoşuma gitmişti. ...daha önce yapmadığım bir şeydi. Videolardan izleyebilirsiniz. Öyle bir materyal hazırlarken belki bundan sonra öyle bir şey kullanırım yani orda denediğim bir şeydi aklıma gelen bir şeydi.”*

4. 1. 2. 5. Yüz yüze Ders Etkililiği

İHAK oluşturmanın ve sunmanın Mesleki Gelişim yönünden akademik çıktıklarına yönelik bulgulardan bir diğeri de yüz yüze ders etkililiğidir. Bu bağlamda hazırlanan materyallerin derslerde kullanılması, yüz yüze derslerin deneyimlere göre yeniden

tasarlanması ve farklı ders anlatım yöntemleriyle çeşitliliğinin sağlanması şeklinde açıklanabilecek bir yüz yüze ders zenginleştirme çıktısının olduğu görülmektedir.

Öğretim üyeleri öğrencilerin bulunmadıkları ortamlarda öğrencilere yönelik ders hazırlama deneyimlerinde bulunmuşlardır. Öğretim üyeleri çevrimiçi derslerde öğrencilerin dikkatlerini dersin içeriğine çekebilmek ve öğrencilerin odaklarının derste kalmasını sağlayabilmek için farklı jest ve mimikler kullandıklarını, ses tonlarına çok dikkat ettiklerini, AtademiX destek ekibinin yardımıyla çevrimiçi ortama yönelik farklı pedagojik yaklaşımlar kullandıklarını belirtmişlerdir.

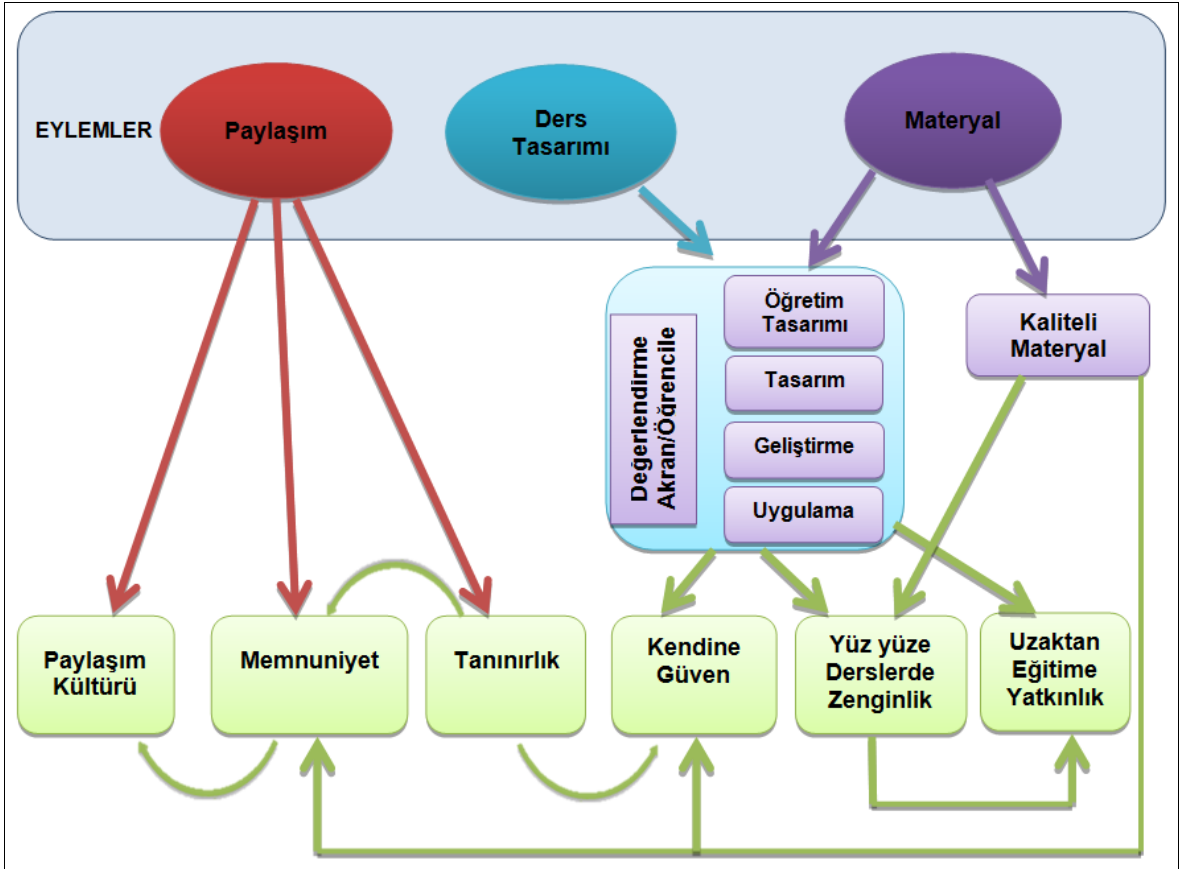
Tüm bu etmenler öğretim üyelerinin normal süreçte yüz yüze ders anlatımına etki etmiştir. Öğretim üyeleri yüz yüze derslerde daha çok günlük hayattan örnekler kullandıklarını, içeriklerini daha genel, kitlesel özelliklere uygun tasarlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda öğretim üyeleri İHAK oluşturma ve sunma deneyimleri esnasında geliştirdikleri materyalleri yüz yüze derslerinde kullanmışlardır.

Öğretim üyelerinin süreç içerisinde deneyimledikleri uzaktan eğitim araçlarını ve sosyal medya bileşenlerini yüz yüze eğitimlerde öğrencilere ders dışında da erişebilmek için kullandıklarını, bu durumda yüz yüze derslerini zenginleştirdiğini ifade etmektedirler. Bu konuda öğretim üyelerinin örnek ifadeleri şöyledir;

- Ö2: *“bu derste yapmış olduğum dikkati örgün eğitimdeki derslerimde de göstermeye başladım orda o edindiğim bilgileri değişik seviyelere hitap etme ve ders sunuş becerilerini örgün eğitimde yansıtmaya çalıştım. Farklı kitleler olduğu için farklı ortamlarda nasıl ders anlatabilirim onun katkısını sağlamış oldum.”*
- Ö5: *“... Öğreteceğim dersin aracı olarak işte bir eğitim aracı olarak nasıl daha etkili kullanabilirim düşüncesi sizde hâkim oluyor. Bunu araçları da ne yapıyorsunuz eğitimde kullanıyorsunuz güzel bir şey yani”*
- Ö6: *“...karşınızda gerçek bir öğrenci kitlesi olmadığı için bunu materyali en basitinden nasıl kullanabiliriz veya daha aktif nasıl kullanabiliriz bunu araştırıyorsunuz. Bunun burada faydalı sonuçlarını alınca örgün öğretime taşıdık.”*

Yapılan analizlerde süreç sonunda elde edilen sonuçlarla birlikte bu sonuçları etkileyen etmenlerde çalışmanın sonucunda ortaya çıkmıştır. Öğretim üyeleri İHAK sunma sürecinde Atademix destek ekibinden yardım almıştır. Materyallerin tasarlanmasında profesyonel destek verilmesi öğretim üyelerinin hem kaliteli materyaller elde etmelerini hem de çeşitli beceriler kazanmalarını kolaylaştırmıştır.

AtademiX platformunda İHAK sunan öğretim üyeleri ders öncesinde dersin planını yapmalıdırlar. Bu noktada AtademiX destek ekibinin belirli şablonları sunması, öğretim üyelerine hedef kitle ve ders tasarımıyla ilgili bilgiler vermesi öğretim üyelerinin ders tasarımı konusunda daha yeterli hale gelmesine yardımcı olmuştur. Aynı şekilde ders hazırlığı esnasında öğretim üyelerine örnek dersler gösterilmiş ve ders tasarımları kolaylaştırılmıştır. Şekil 11.' de çalışma sonucunda ortaya çıkan çıktılar, çıktıları oluşturan eylemler ve bu eylemlerin çıktılarla ilişkileri gösterilmiştir.

Şekil 12. Süreç içerisinde yapılan eylemler ile çıktıların ilişkileri

Öğretim üyeleri İHAK ortamlarında sundukları ders sürecinde alan bilgilerini ve materyalleri paylaşmışlar, ortamda sunacakları derse yönelik tasarım yapmışlar ve bu ortamlara uygun materyaller tasarlamışlardır.

Öğretim üyeleri İHAK ortamlarında yaptıkları paylaşımlar sonucunda kurum ve katılımcıları da içerisine alan bir paylaşım ortamının içerisine girmişlerdir. Yapılan analiz sonuçlarına göre böyle bir paylaşım ortamının içerisinde bulunmaları ve geniş kitlelere ulaşmaları öğretim üyelerinin tanınırlıklarını artırmıştır. Öğretim üyeleri bilgi birikimlerini insanlarla ücretsiz olarak paylaşmaktan memnun olmuşlardır. Ayrıca öğretim üyelerinin

hissettikleri memnuniyet duygusu tanınırlıklarının artmasına bağlı olarak da artmıştır. Öğretim üyelerinin yaptıkları paylaşım sayesinde memnuniyetlerinin artması ve mutlu olmaları aynı zamanda paylaşımın tanınırlığı artırma gibi olumlu bir etkisinin daha olması öğretim üyesinin paylaşımına olan algılarını etkilemiştir. Öğretim üyeleri bu paylaşım döngüsü sonucunda aldıkları olumlu geri dönütler, elde ettikleri artı kazanımlar düşünüldüğünde tekrar bilgi paylaşımına yönelmişlerdir.

Öğretim üyeleri İHAK ortamlarında sunacakları ders öncesi AtademiX destek ekibinin de yardımıyla dersin tasarımını yapmışlardır. Belirli şablonlar kullanarak ve profesyonel destek alarak gerçekleştirdikleri bu ders tasarımı öğretim üyelerinin tasarıma yönelik yeni beceriler edinmesini sağlamıştır. Öğretim üyeleri yaptıkları bu tasarıma yönelik uzaktan eğitim bileşenlerinden ve üniversitenin sağladığı imkânlardan faydalanarak çeşitli materyaller hazırlamışlardır. Hazırladıkları materyalleri kullanarak ve belirledikleri tasarıma yönelik olarak kursları yürütmeleri, öğretim üyelerinde öğretim tasarımına yönelik yeni beceriler gelişmesine olanak vermiştir. Öğretim üyelerinin öğretim tasarımının, tasarım ve uygulama basamaklarında bazı beceriler geliştirmişlerdir. Öğretim tasarımı alanında elde ettikleri beceriler öğretim üyelerinin kendilerine güvenlerini artırmıştır. Öğretim üyeleri artık böyle bir süreçte dair tasarım yapabilecekleri konusunda ve uzaktan eğitimde ders verme konusunda kendilerine güvenmektedir. Öğretim üyelerinin öğretim tasarımı alanında edindikleri yeni beceriler öğretim üyelerinin yürüttüğü yüz yüze dersleri zenginleştirmektedir.

Öğretim üyelerinin AtademiX destek ekibinin de yardımıyla İHAK ortamlarında sundukları kurslara yönelik hazırladıkları materyaller, öğretim üyelerinin öğretim tasarımının geliştirme basamağındaki becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmuş bunun sonucunda öğretim üyeleri diğer derslerinde de kullanabilecekleri kaliteli materyaller elde etmişlerdir. Öğretim üyeleri elde ettikleri kaliteli materyalleri yüz yüze derslerini zenginleştirmede kullanmışlardır. Öğretim üyelerinin uzaktan eğitimdeki çeşitli iletişim araçlarını, yeni ders tasarımları ve etkili materyaller kullanarak yüz yüze derslerini zenginleştirmeleri öğretim üyelerinin uzaktan eğitime olan bakış açılarını değiştirmekte ve uzaktan eğitime olan yatkınlıklarını artırmaktadır. Öğretim üyeleri elde ettikleri materyalleri sosyal ortamlarda arkadaşlarıyla paylaşabilmekte, yüz yüze derslerini zenginleştirmede kullanabilmekte, yine kendilerini değerlendirebilmek için inceleyebilmektedirler. Öğretim üyelerinin elde ettikleri materyalleri farklı ortamlarda farklı biçimde kullanabilmeleri öğretim üyelerinin memnuniyetini artırmaktadır.

Öğretim üyeleri İHAK verme sürecinde farklı özelliklere sahip katılımcılara yönelik ders tasarımı yapmışlar ve çeşitli uzaktan eğitim araçlarını kullanarak çevrimiçi ortamlarda ders anlatma becerilerini geliştirmişlerdir. Bu süreç boyunca öğretim üyeleri diğer öğretim

üyelerinin görüşlerini alarak, kendi derslerini yeniden gözden geçirerek ya da öğrencilerden gelen görüşlerden faydalanarak çevrimiçi ders içeriklerini zenginleştirmişler, çevrimiçi ortamlara yönelik ders tasarımı ve ders sunumuna yönelik kendilerini geliştirmişlerdir.

4. 2. İHAK Platformu Oluşturma ve Sunmanın Kurum Açısından Çıktıları

Yapılan çalışmanın ikinci araştırma sorusu kapsamında kurumsal bir İHAK uygulamasının kurumsal etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda elde edilen veriler analiz edildiğinde toplumsal faydanın sunulması, yeni araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılması, üniversitelerin tanınırlığının artması ve uzaktan eğitimde farklı yeterliliklerin kazanılması şeklinde 4 temel kategori çerçevesinde kurumsal faydaların ortaya çıktığı görülmüştür. Kurumsal çıktıların ayrıntılı gösterimi Şekil 12.' de görülmektedir. Aşağıda bu boyutların her biriyle ilgili bulgular katılımcı görüşleri eşliğinde sunulmuştur.

Şekil 13. Kurumsal çıktılar

4. 2. 1. Kurumsal Tanınırlık

İHAK uygulamasına yönelik kurumsal faydaların başında kurumun tanınırlığının artması gelmektedir. Katılımcılar bu tanınırlığın genellikle kurumun saygınlık kazanmasının önemli bir aracı olduğunu ve AtademiX uygulamasıyla birlikte Atatürk Üniversitesinin bu alandaki hem uzaktan eğitim deneyimi hem de topluma hizmet edebilen bir üniversite olma özelliğini ön plana çıkardığını ifade etmişlerdir. İHAK oluşturmak ve sunma sonucunda Üniversitenin adı çeşitli gazetelerde ve haberlerde yer almıştır.

Tanınilık anlamında öne çıkan bir diğer fayda ise Atatürk Üniversitesinin eğitim kalitesini, alt yapı yeterliliğini, öğretim üyelerinin kalitesini tüm dünyaya duyurma fırsatı yakalamasıdır. Dolayısıyla kurumun toplum gözünde prestiji artmaktadır. Ülkenin ve dünyanın çeşitli bölgelerinden AtademiX platformu aracılığıyla ücretsiz ders alan herkes Atatürk Üniversitesini tanımaktadır. Tanınırlık boyutundaki kurum yönetici ve çalışanlarının örnek ifadeleri şunlardır;

K2: "Türkiye'deki kurumsal uygulama olması itibari ile de merkezin, üniversitenin bir reklamı oldu..."

K3: "AtademiX' ten sonra öğrenci olsun Türkiye'nin çeşitli yerlerinde çeşitli seviyeye sahip kişiler olsun ATAUZEM'i tanıdı tanınabilirlik açısından farklılık oldu"

K4: "kurumsal desteği ile başlayan tek üniversite olarak ücretsiz yapan ilk biziz diyebiliriz tabi başka kurumlarda olmuştu tabi bu ilk olması bir kere bilinirlik tanınabilirlik anlamında bize çok fazla şey kattı."

K1: "MOOC uygulamaları üniversitenin eğitim kalitesinin bir nevi tanıtımı, üniversitenin bir anlamda halkla ilişkiler tanıtım çalışması oldu"

4. 2. 2. Araştırma Geliştirme Faaliyetlerine Katkı

İHAK deneyiminin kurumsal faydaları içerisinde öne çıkan diğer bir hususta bu uygulamaların öğretim teknolojileri alanındaki araştırma ve geliştirme faaliyetlerine katkısı olmasıdır. Üniversite bağlamında kurum, öğretim teknolojilerinin geleceğine etki etmek ve geleceğe yönelik çalışmalar içerisinde yer almaya çalıştığı için İHAK sunmaktadır. Dolayısıyla Merkez yönünden bakıldığında kurumun araştırma konularının İHAK alanına yöneldiği ifade edilmektedir.

Bu konuda kurum çalışanları bir takım araştırmalar, raporlar, projeler geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Kurum içerisinde AtademiX platformuyla ilgilenen kişiler genellikle alana yakın kişilerdir. Dolayısıyla AtademiX platformuyla ilgilenen yönetici ve çalışanlar bu

platformlara ilgi duymuşlar ve üzerinde araştırma yapmışlardır. Konuyla ilgili çeşitli proje fikirleri ve makale çalışmaları mevcuttur. Aynı zamanda kurum çalışanlarından bir kaçının tez konularının da İHAK uygulamalarına yönelik olması araştırma boyutundaki katkılara somut bir örnektir. Araştırma- geliştirme faaliyetleriyle ilgili katılımcı görüşleri şöyledir;

- K6: *“kurumsaldansa akademik çalışmalarımızda bayağı etkisi oldu bayağı bir yayın çıktı bu konudan projeler yapıldı”*
- K3: *“bizim çalışmamız 10 taneyse bunun 3 tanesi AtademiX ile ilgilidir o açıdan çalışma sayımızda çalışma çeşitliliğimizi de artırdı.”*
- K2: *“yani bir kere kuruma bir dinamizm kattı yani çalışanlar akademik çalışmalarını yönünü değiştirdi bu alana yönelmeye başladılar çeşitli çalışmalar araştırmalar yapıldı bu alana yönelik proje fikirleri üretmeye başlandı...”*
- K1: *“AtademiX şu an 5-6 öğrencinin tez çalışması AtademiX üzerine yani AtademiX ’ten bir dokta 2 yüksek lisans tezi bitti devam eden şu anda çalışmalar var...”*

4. 2. 3. Toplumsal Fayda

Kurumsal katkılarından bir diğeri ise İHAK’ların üniversitelerin topluma fayda sağlaması noktasındaki katkısıdır. Katılımcılar toplumsal fayda boyutunda İHAK’ların üniversitenin bilgi üretme ve toplumla bilgiyi paylaşma misyonunun somut bir uygulaması olduğunu belirtmektedir. İHAK uygulamaları sayesinde hem üniversite bünyesindeki öğrenciler hem de vatandaş ilgi duydukları alana yönelik ücretsiz dersler bulabilmektedir. Kurum her hangi bir yaş, cinsiyet, sertifika, diploma vb. özelliklerine bakmaksızın bütün katılımcılara ücretsiz dersler sağlayarak toplumun bilgi seviyesini artırmaya yönelik çalışmaktadır.

İHAK platformunu kuran ve yöneten kurum çalışanları topluma yönelik bir hizmet veriyor olmanın kurum için ciddi bir katkı olduğunu ifade etmişlerdir. Üniversite bünyesinde çalışmalar yapan kurumun elde ettikleri bilimsel bilgileri halkın hizmetine sunması kurum çalışanlarını memnun etmiştir. AtademiX platformunda tamamen gönüllü olarak çalışan kurum çalışanları üniversitenin bilgi birikimini halkla paylaşmasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu sayede üniversite ve halk arasında bulunan mesafelerin bir kısmı aşmış olmaktadır. Bu konudaki görüşler şunlardır.

- K5: *“kurumsal olması ücretsiz olmasını destekledi, ücretsiz olması halka kapıları açmamızı sağladı böyle olunca da üniversite halkla dost, içicice bir görünüm sağladı öncelikle halka gittik...”*
- K1: *“Halka bir hizmeti veriyor olmak ayrı bir duyuşşsal düzeyde bir tatmin unsuruydu bence.”*
- K7: *“kültürel yapımıza çok uyuyor işte ihtiyacı olana bir şeyleri iletmek götürmek ya da aracı olmak birazcık bu iklim değışti kurumdaki bu hava hâkim hale geldi.”*

4. 2. 4. Uzaktan Eğitim Yeterlilikleri

İHAK'lar ile ilgili öne çıkan diğeri bir çıktı ise uzaktan eğitime yönelik deneyimlerdeki ve bu deneyimlere bağılı olarak yeterliliklerde bir değışim olmasıdır. Uzaktan eğitim yeterliliğı aslında İHAK uygulamasına başlamak için bir ön şart iken yapılan bu İHAK uygulamaları içerisindeki bir takım farklı talepler, istekler ve yöntemler kurumların uzaktan eğitime yönelik hem donanım, hem yazılım, hem mevcut insan kaynakları anlamında gelişim göstermelerine neden olmuştur. Üniversite bağlamında elde edilen bulgular incelendiğinde İHAK uygulamaları öğretim üyelerinin uzaktan öğreticiliğe geçişlerini kolaylaştırmakta olduğı anlaşılmaktadır. Buda üniversitenin online mecrada daha çok kendisini tanıtabilmesi anlamına gelmektedir.

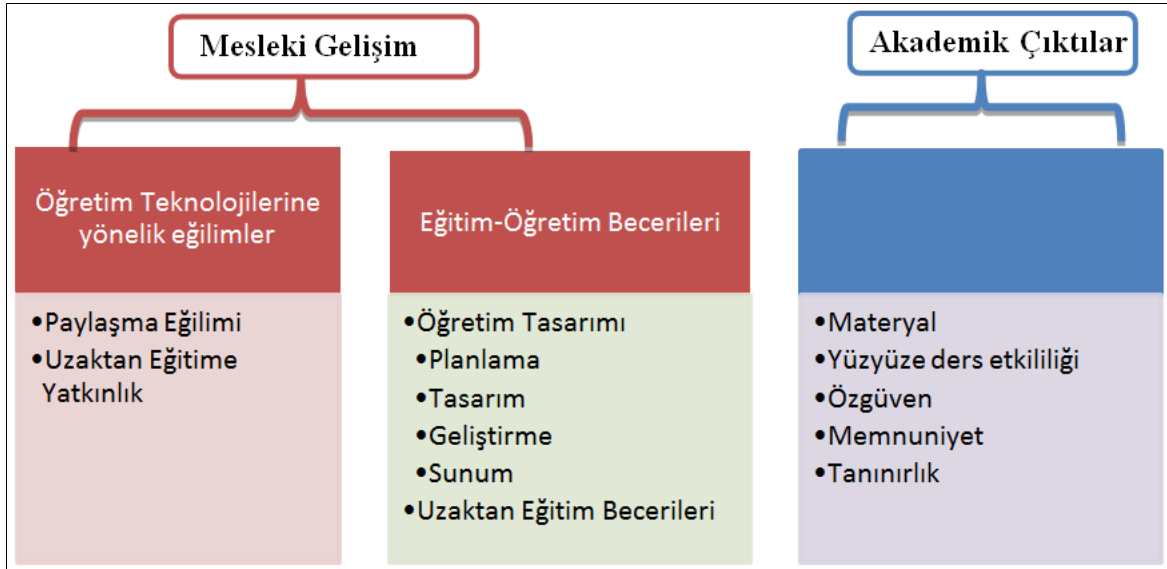
İHAK uygulamaları içerisinde yeni bir takım video çekim ortamları, materyal geliştirme ve canlı derslerde yeni bir takım uygulamaların yapılması yoluna gidildiğı belirtilmektedir. Yani alt yapıda bir takım yenilenmelerin ve farklılaşmanın yapılması İHAK sunumunun kuruma olan katkısı, kurumu böyle bir değışime zorlaması da İHAK'ların katkısı olarak düşünülebilir. Hatta somut katkılardan bahsederken İHAK'taki deneyimlerin mevcut uzaktan eğitim programlarında kullanılması yoluna gidildiğı belirtilerek İHAK'ların uzaktan eğitimdeki yeni açılımlara ön ayak olma katkısının somut bir göstergesi olarak sunulduğı dikkatlerden kaçmamıştır. Bu konudaki katılımcı görüşleri şöyledir;

- K2: *“...yeni bir stüdyo ihtiyacı doğdu derslere öğrenci katılımlı bir stüdyoya ihtiyaç duyduk öle bir stüdyo tasarlandı şeyden sonra AtademiX projesin den sonra.”*
- K3: *“...uzaktan eğitim derslerinin işleyişi ile bir MOOC'un işleyişi tamamen farklı ona yönelik hani şeyler nasıl desem teknik alt yapı olsun o platformun sağlayacağı şeyler olsun onlar geliştirildi”*
- K4: *“ ...teknik olarak yine bir tecrübe sağladı bu işlerin yürütülmesinde bu işlerin kullanılmasında... kitlesel bir ders ve informal veriyorsunuz her alandan kişiler*

geliyor oradan aldığımız tecrübeleri burada formal eğitimin daha iyi yürütülmesine katkı olarak bize faydası olduğunu düşünüyorum onları entegre etmeye çalıştık”

Bu çalışmada elde edilen bulgular kısaca özetlenecek olursa; Öğretim üeleriyle yapılan görüşmeler sonucunda temel olarak öğretim üelerinin mesleki gelişim ve akademik çıktı olmak üzere iki tür kazanım elde ettiği görülmüştür. Yapılan analiz sonucunda öğretim üelerinin, paylaşma ve uzaktan eğitime yatkınlıklarında önceki durumlarına göre değişim gösterdikleri anlaşılmıştır. Öğretim üelerinin öğretim tasarımı ve uzaktan eğitimde ders sunma konusunda çeşitli yeni beceriler kazandığı anlaşılmıştır.

İHAK sunma sürecindeki akademik çıktılarıyla ilgili ifadelerin analizinde ortaya çıkan diğer bir boyut ise öğretim üelerinin kendi konularıyla ilgili etkili materyallerin ortaya çıkmasıdır. Öğretim üeleri farklı ortamlarda farklı amaçlarla kullanabilecekleri, üniversitenin stüdyolarında hazırlanmış etkili materyallere sahip olmaktadır. Hazırlanan materyallerin yüz yüze derslerde kullanılması, yüz yüze derslerin İHAK sunmada elde edilen deneyimlere göre yeniden tasarlanması ve farklı ders anlatım yöntemleriyle çeşitliliğinin sağlanması şeklinde açıklanabilecek bir yüz yüze ders zenginleştirme çıktısı da ortaya çıkmıştır. Öğretim üeleri İHAK sunma sürecinde öğrendikleri çeşitli uzaktan eğitim araçlarını ve edindikleri tecrübeleri yüz yüze derslerinde uygulayarak bu derslerin daha zevkli geçmesini sağlamaktadır. Öğretim üelerinin İHAK sunma sürecinde bilgi paylaşımlarının artmasından dolayı memnuniyetlerinde bir artış olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte akranlarından ve katılımcılarından aldıkları dönütler sonucunda özgüven artışı olduğu yapılan analiz sonucunda ortaya çıkmıştır. Ayrıca İHAK gibi platformların binlerce öğrenciye ulaşması Öğretim üelerinin alandaki tanınırlığını artırdığı ortaya çıkmıştır. Öğretim üelerinin İHAK sunma deneyimlerine yönelik bu çıktılar Şekil 13'te özetlenmiştir.

Şekil 14. Öğretim üyelerinin İHAK sunma deneyimlerine yönelik çıktıların özeti

Kuruma yönelik bulgular ise Toplumsal fayda, Uzaktan Eğitim yeterlilikleri, Araştırma geliştirme faaliyetleri, kurumsal tanınırlık boyutları altında toparlanabilir. İHAK sunan kurumların bilgi üretimine ve üretilen bilginin paylaşılmasına katkı sağlaması toplumsal fayda altında incelenmektedir. Üniversite bünyesindeki kurumların halkla iletişime geçmesine yardımcı olan İHAK uygulamaları kurumların halka yönelik hizmetler geliştirmesinin bir örneğidir. Kurumlara yönelik bulguların bir diğer boyutu da Uzaktan Eğitime yönelik yeterliliklerindeki değişimdir.

İHAK uygulamaları kurumların donanım, yazılım ve insan kaynakları yönlerinden gelişime zorlayarak bu alanlardaki yeterliliklerini artırmıştır. Kurumların elde ettikleri bir diğer fayda ise araştırma - geliştirme faaliyetlerinde yeni bir bakış açısı kazanmalarındır. İHAK uygulamalarını sunmak kurum çalışanlarının akademik anlamda kendilerini yenilemesine neden olmuştur. Kurum çalışanları bu uygulamalara yönelik yeni bilimsel makaleler, projeler ve tezler üreterek araştırma geliştirme faaliyetlerinde gelişme sağlamıştır. Bir diğer çıktı olarak belirlenen kurumsal tanınırlık çerçevesinde İHAK uygulamalarını sunmak kurumun benzer kurumlar arasındaki saygınlığını artırmış ve kurumun öğretim kalitelerini ve deneyimlerini diğer kurumlara ve kişilere tanıtımalarına yardımcı olmuştur. Kurumların İHAK oluşturma ve yürütmeye elde ettikleri deneyimlerin çıktıları Şekil 14'te özetlenmiştir.

Toplumsal Fayda	<ul style="list-style-type: none"> •Bilgi Üretme ve Paylaşma •Halka Yönelik Hizmet
Uzaktan Eğitim Yeterlilikeleri	<ul style="list-style-type: none"> •Donanım •Yazılım •İnsan Kaynakları •Deneyim
Araştırma Geliştirme Faliyetlerinde Yenilik	<ul style="list-style-type: none"> •Proje •Bilimsel Makale •Tez
Kurumsal Tanınırlık	<ul style="list-style-type: none"> •Saygınlık •Öğretim Kalitesi •Deneyim

Şekil 15. Kurumların İHAK oluşturma ve yürütmeye elde ettikleri deneyimlerin özeti

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada İHAK sunmanın öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktıları incelenmiştir. İç içe durum çalışması kullanılarak yürütülen bu çalışmada AtademiX platformu üzerinden İHAK sunan öğretim üyeleri ve kurum çalışanları ile görüşmeler yapılarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Bu bölümde her bir araştırma sorusu doğrultusunda elde edilen bulgular alan yazın yardımıyla irdelenmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular benzer çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

5. 1. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyelerinin Mesleki Gelişimi Üzerindeki Etkileri

İHAK ortamlarında öğretim üyeleri ders öncesinde derse yönelik tasarım yaparlar ve derse özel içerikler geliştirir. Aynı zamanda öğretim üyeleri kendilerine has materyallerde geliştirebilmektedir. Öğretim üyeleri üniversite stüdyolarında derse yönelik video çekimleri yapmakta kamera karşısında provalar yaparak ders videolarını en iyi hale getirmeye çalışmaktadır. Ayrıca stüdyolardan yararlanma fırsatı olmayan öğretim üyelerinden bazıları kendi sağladıkları ortamlarda video çekimler yapmakta ve elde ettikleri videoları İHAK ortamında sunmak için hazır hale getirmek adına çeşitli video düzenleme araçları kullanmaktadır.

Öğretim üyeleri İHAK ortamlarında sunacakları ders içeriklerini İHAK uygulamalarının yapısından kaynaklanan özelliklere göre hazırlamakta ve geniş ve farklı hedef kitlelere yönelik ders tasarımları yapmaktadır. Öğretim üyeleri yaptıkları bu ders tasarımlarında AtademiX kurum çalışanlarından destek almakta ve ders tasarımına yönelik beceriler kazanmaktadır. Yapılan ders tasarımları ve hazırlanan içerikler kurs tarihi aralığında haftalık hedeflere göre katılımcılarla paylaşılmaktadır. Bu paylaşım esnasında alınan geri dönütler, öğretim üyelerinin kendi akranlarından ve üniversite yönetiminden aldıkları geri dönütler ve öğretim üyelerinin haftalık derslerden sonra kendilerini değerlendirme imkânı bulması öğretim üyelerinin bu ortamlarda yaptıkları paylaşımların kalitesini artırmaktadır.

İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktıların incelenmesi amaçlanan bu çalışmada bir takım becerilerin kazanılması ve ürünlerin elde edilmesi şeklinde temel çıktıların olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çıktıların başında öğretim üyelerinin İHAK sürecinde dersin planlanması, materyallerin geliştirilmesi ve dersin sunumuna dair

beceriler yer almaktadır. Bu konuda öğretim üyeleri ders tasarımı bağlamında belirli bir hedef kitleye yönelik belirlenen özel birkaç hedefe dair bir ders planı yapma sürecine girmişlerdir ve bu süreçte öğretim üyelerinin kendilerinin bir ders planlamaya dair deneyim elde etmeleri bu çalışmanın temel sonucu olarak nitelendirilebilir.

Öğretim üyelerinin bu konudaki deneyimleri aslında gerçek bir öğretim problemiyle karşı karşıya kalıp bunun çözümüne dair bir çaba içerisinde olmalarından kaynaklanmış olabilir. Bu duruma öğretim üyeleri açısından bir öğrenme süreci olarak bakılacak olursa yaparak ve yaşayarak gerçek bir problemle uğraşmış olmanın sonucundaki öğrenme olarak bakılabilir. Nitekim bu durum yaparak ve yaşayarak öğrenmede öğrenenlerin bir beceriyi ortaya koymak üzere kendi öğrenme süreçlerini yönetebildikleri ve aktif katılım sağladıkları doğal ortamlarda başarılarının arttığı Kimonen ve Nevalainen (2005) sonucuyla örtüşmektedir. Yapararak öğrenme (Learning by Doing) kuramına göre bireyler zihinsel becerilerini kullanarak kendi öğrenme süreçlerinin sorumluluklarını üstlenerek süreç içerisinde karar alma ve öz düzenleme yapar. Yapararak öğrenme genellikle gerçek hayatta gerçekleşen öğrenmeleri açıklamak için kullanılır. Doğal ortamda öğrenme ihtiyaçlar doğrultusunda kendiliğinden gerçekleşir ve bu gibi öğrenme durumlarında öğrenenlerin içsel motivasyonları yeterli düzeyde olduğu için dışsal motivasyon sağlamaya genellikle gerek yoktur (Kimonen & Nevalainen, 2005). Yapararak öğrenme sürecinde, öğrenenlere doğrudan teorik bilgilerin verilmesi yerine bütüne yönelik öğrenme fırsatları sunulur. Bu süreçte farklı kişilerle iletişim kurma, beceri kazanma, deneyim kazanma gibi farklı çıktılar elde edilir (Dewing, 2010).

Benzer şekilde öğretim üyeleri dersin sunumuna dair video çekimlerinde ve provalardaki deneyimlerinin dersin sunumuna dair yeni beceriler kazandırdıklarını ifade etmişlerdir. Bu da İHAK destek ekibinin sağladığı rehberlikle ve kendi kendilerinin nasıl öğrendiklerini sürekli inceleme fırsatı bulmaları Küçükoğlu, vd. (2012)'nin yaptığı çalışmayla açıklanabilir. Yapılan çalışmaya göre öğrenenlerin kendi kendilerinin nasıl öğrendiklerini inceleme fırsatı bulmaları mikro öğrenme ile ilişkilendirilebilir. Mikro öğrenmede ders planı hazırlanır ve bu plana göre öğretim yapılır. Ardından alınan dönütlere göre ve bireylerin kendilerini değerlendirmeleriyle ders tekrar planlanır ve öğretilir. Öğretim üyelerinin ders esnasında aldıkları dönütlere ve kendi derslerini izleyerek kendilerini değerlendirmeleri bir mikro öğrenme örneği olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca İHAK sunma ortamında paylaşma güdüsüyle hareket eden öğretim üyeleri bu ortamlarda gerçekleştirdikleri kendi etkinliklerini yeniden gözlemleme fırsatı bularak yeni deneyimler elde etmişlerdir. Bu süreç Kolb (1983)'ün ortaya attığı deneyimsel öğrenme modeliyle açıklanabilir. Deneyimsel öğrenme kuramı, öğrenmede deneyimine, öğrenme sürecinde bireylerin etkin olmasına ve zekânın kişiler ve çevre arasındaki etkileşimin bir

sonucu olmasına dayanmaktadır (Kolb, 1983; Yoon, 2000). Deneyimsel öğrenme, gönüllülük esasına dayalı ve planlı etkileşimsel metotlarla bireylerin bir konu üzerindeki yaşanmışlık düzeyini artırarak bireylerin öğrenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır (Gencel, 2007). Öğrenme, değişme ve gelişme birbirini izleyen basamaklar olarak tanımlanabilir. Bireyler çevresel deneyimleri sürecinde gözlem yoluyla çeşitli veriler elde etmekte bu verilerden elde edilen sonuçlar doğrultusunda yeni yaşantılar seçebilmektedir (Kolb, 1983). Bireyler yaşadıkları çevrenin sonucu olarak bazı deneyimler kazanır ve bu deneyimleri gözlemleyerek yansıtırlar. Bireyler gözlemlerden elde ettikleri bilgiler doğrultusunda yeni ilke ve genellemeler geliştirir sonuç olarak bireyler söz konusu genellemeleri daha sonraki etkinliklerinde rehber olarak kullanabilmektedir (Yoon, 2000). Gönüllülük esasına dayalı önceden planlanmış etkileşimsel metotlarla öğretim üyelerinin elde ettikleri deneyimler öğretim üyelerinin bu tür beceriler kazanması için otantik bir öğrenme fırsatı sunmuş olmaktadır.

İHAK'larda verilen derslerin belirli bir hedef kazanıma yönelik tasarlanması gerekmektedir(Drake, O'Hara, & Seeman, 2015; Siemens, 2012b). Dolayısıyla İHAK ortamında sunulan dersler öğretim tasarımı kriterlerine uygun olarak tasarlanmalıdır. Bu kapsamda öğretim üyeleri ders öncesinde, ders esnasında ve ders bitiminde AtademiX kurumu tarafından belirlenen kriterlere uygun olarak ders planı hazırlama, eğitsel içerik oluşturma, değerlendirme kriterleri belirleme gibi görevleri yerine getirmişlerdir. Öğretim üyelerinin akademik ve kişisel olarak yeterliliklerini kanıtlama isteğinin öğretim üyelerinin kendi ders tasarımları sürecinde bazı becerilerinin gelişmesinde etkili olduğu düşünülebilir (Hew & Cheung, 2014; Kolowich, 2013b).

İHAK ortamlarına normal bir derse nazaran çok sayıda kişi katılmaktadır. Ayrıca bu ortamların isteyen herkesin katılımına açık olması katılımcıların çok çeşitli bilgi ve beceri düzeylerine sahip olabileceği anlamına gelmektedir (Alario-Hoyos, Pérez-Sanagustín, Delgado-Kloos, G, & Muñoz-Organero, 2014). Bu ortamlarda ders sunan öğretim üyelerinin çok sayıda ve çok çeşitli katılımcıların ulaşabilecekleri hedefler belirlemesi ve dersleri bu koşullara uygun biçimde tasarlaması gerekmektedir. Öğretim üyeleri bu süreçte AtademiX ekibinden profesyonel rehberlik almışlar ayrıca diğer öğretim üyelerinden de fikirlerinden yararlanmışlardır.

Öğretim üyelerinin dersin doğru biçimde tasarlanması için ön çalışmalar yapmaları ve çeşitli fikirler almalarının ders tasarımıyla ilgili beceriler kazanmalarına yardımcı olduğu anlaşılmıştır. Öğretim üyelerinin buldukları çevredeki gözlemlerinden elde ettikleri bilgiler doğrultusunda yeni ilke ve genellemeler geliştirmeleri ve bu genellemeleri daha sonraki etkinliklerinde rehber olarak kullanabilmeleri deneyimsel öğrenme kuramı ile ilişkilendirilebilir (Yoon, 2000).

Katılımcı özelliklerinin ve bilgi düzeylerinin çok çeşitli olması sunulan içeriğin genel bir seviyeye uygun biçimde tasarlanmasını gerektirmektedir. Öğretim üyelerinin örgün eğitime nazaran bu ortamlarda daha sade, kolay anlaşılır ve gerçek hayatta kullanabilecek bilgiler sunmaya çalıştıkları görülmüştür. Öğretim üyeleri içeriklerin gruplanması ve özetlenmesi gibi ön çalışmalar yapmışlardır. Öğretim üyeleri bu ortamlara özel içerik hazırlamak adına kullandıkları eğitsel materyallerde görsel, işitsel öğelere daha çok yer vermişler ve bu işlemleri gerçekleştirmek için daha önce kullanmadıkları çeşitli araçlar kullanmışlardır.

Kurs tasarımlarına yönelik platform tasarımı, içerik tasarımı, etkileşim ve değerlendirme alanlarında yapılan çalışmalarda öğretim üyelerine bu süreçlerde destek sağlanması gerektiği belirtilmiştir (Chengjie, 2015; Fini, 2009). Nitekim Kesim ve Altınpulluk (2014) yaptıkları çalışmada öğretim üyelerinin çevrimiçi ortama uygun içerik hazırlamakta ve çevrimiçi ortamda dersi yürütmekte zorlandığını belirtmektedir. Etkili içerik oluşturabilmek için AtademiX ekibinin de yardımıyla farklı türden materyalleri bir arada kullanan öğretim üyelerinin içerik tasarımı konusunda çeşitli beceriler kazanması yaşanan bu zorlukların üstesinden gelmek adına yaşadığı deneyimlerin bir sonucu olarak görülebilir (Gencel, 2007).

Herkesin erişimine açık bir ortamda ders veren öğretim üyeleri İHAK ortamında ders verilmesi sürecinde derslerini etkili biçimde sunulmasına özen göstermişlerdir. Bu kapsamda öğrencilerden gelen sorulara ve ders esnasında aldıkları tepkilere göre içeriklerini yeniden düzenleme yoluna gitmişlerdir. Öğretim üyelerinin canlı derslerden sonra kullandıkları jest ve mimikler, seslerinin tonları, kamera karşısında ki duruşları gibi etmenleri tekrar izleyerek kendilerini değerlendirmeleri öğretim üyelerinin içeriğin sunumuna yönelik çeşitli beceriler kazanmasına yardımcı olmuştur. Çok sayıda kişiye hitap ettikleri bu ortamlarda öğretim üyelerinin daha dikkatli ders anlatmakta ve farklı özellikteki hedef kitlelere hitap edebilecek öğretim stillerine ve iletişim yollarına başvurması bu ortamların öğretim üyelerinin pedagojik bilgilerinin yenilemesine olanak sağlamasıyla ilişkilendirilebilir (Chengjie, 2015; Hew & Cheung, 2014).

İHAK ortamlarına ders veren öğretim üyeleri bilgilerini bu ortamlarda paylaşarak kendi ilgi alanıyla ilgilenen diğer insanların oluşturduğu bir paylaşım ortamına dâhil olmuşlardır. Paylaştıkları bilgilere yönelik geniş kitlelerden gelen geri dönütler ve farklı kesimlerin sundukları derse ilgi göstermesinden kaynaklanan tatmin duygusu öğretim üyelerinin paylaşım eğilimini olumlu yönden etkilemiştir. Nitekim Teplechuk (2013) yaptığı çalışmada İHAK ortamlarının öğretim üyelerinin kendi alanlarına yönelik bilgilerini çok sayıda ve farklı özelliklere sahip katılımcılarla paylaşma imkânı sunmasının öğretim üyelerini bu ortamlarda teşvik edici sebeplerden birisi olduğunu belirtmiştir.

İHAK ortamlarında bilgilerini başka insanlarla paylaşmaya sıcak bakan, insanların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik bir şeyler yapmak isteyen öğretim üyeleri ders vermektedir. Bu öğretim üyeleri İHAK ortamlarında farklı uzaktan eğitim araçlarını deneyimleme imkânı bulmaktadır. Uzaktan eğitim araçlarını yetkin bir şekilde kullanabildiklerini fark eden öğretim üyelerinin çevrimiçi ortamlarda ders vermeye yönelik kendine güvenleri artmaktadır. Tüm bu etmenler bir arada değerlendirildiğinde öğretim üyelerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumlu yönde değiştiği anlaşılmaktadır.

5. 2. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Öğretim Üyeleri Açısından Akademik Çıktıları

İHAK ortamlarında ders sunumu genel olarak video içerikler ya da canlı sınıflar aracılığıyla yapılmaktadır. Belirli bir plan dâhilinde gerçekleştirilen eğitimlerde öğretim üyeleri bu ortamlarda kullanılmak üzere sunum, video, yazılı içerik gibi çeşitli materyaller geliştirmişlerdir. Öğretim üyeleri kendi dersleri için kullandıkları bu materyalleri kurum tarafından sağlanan profesyonel destek yardımıyla ve ya çeşitli teknolojiler kullanarak geliştirebilmektedir.

AtademiX ortamında öğretim üyelerinin çeşitli çalışmalar yaparak materyal geliştirmeleri öğretim üyelerinin bu ortamlarda kullanılan başkalarına ait materyallerin telif hakları konusunda endişeye kapılmasının bir sonucu olarak düşünülebilir. Elde edilen bulgulara göre öğretim üyeleri çeşitli aşamalardan geçerek geliştirdikleri etkin materyalleri farklı amaçlarla tekrar kullanma yollarına gidebilmektedir.

İHAK uygulamaları katılımcıların etkileşimlerini artırmak, hızlı biçimde doğru bilgiye erişmesini sağlamak gibi amaçlarla kullanılabilmesi gibi alan yazında yüz yüze eğitimi destekler nitelikte uygulamalarda mevcuttur. Bu ortamlarda kullanılan materyaller yüz yüze eğitimde kullanılabilir. Yapılan çalışmada öğretim üyeleri bu ortamlarda kazandıkları farklı özelliklere sahip hedef kitleye göre ders tasarımı yapma, farklı sunuş teknikleri kullanma gibi becerileri örgün eğitime yansıtarak örgün eğitim ortamlarını zenginleştirmişlerdir.

Bu ortamda kullanma imkânı yakaladıkları farklı materyallerin dersin ilerleyişindeki olumlu etkisini fark eden öğretim üyeleri bu materyalleri örgün eğitimde kullanma yoluna gitmişlerdir. Bu durum Yousef, Chatti, vd. (2015)'nin yaptığı çalışmaların sonucu olarak değerlendirilebilir. Yousef, Chatti, vd. (2015)'nin yaptıkları çalışmaya göre İHAK uygulamaları geleneksel eğitimin yerine geçme potansiyeline sahip değildir. Bunun yerine geleneksel eğitim ile İHAK ortamları bir arada kullanılmalı ve İHAK ortamlarında kullanılan materyaller yüz yüze eğitimi kolaylaştırmak ve zenginleştirmek için kullanılabilir.

İHAK uygulamalarıyla geniş kitlelerin karşısına çıkan öğretim üyeleri, öğrenciler ve kendi akranlarının oluşturduğu bir kitle tarafından tanınır hale gelmektedir. Ayrıca bu ortamlarda ders sunan öğretim üyeleri insanlara faydalı olma, sorunları giderici bilgiler sağlama gibi içsel motivasyonların etkisiyle etkili ders sunma becerileri kazanabilmektedir. Tüm bu bileşenler doğrultusunda öğretim üyeleri isteyen ve merak duyan herkesin bir şeyler kazanabileceği bir ders verdiklerinde kendi alanlarında ve eğitim teknolojileri alanlarında özgüvenlerinin olumlu yönde değiştiği anlaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç alan yazında yer alan çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Hollands & Tirthali, 2014).

İHAK ortamlarında ders veren öğretim üyeleri genellikle paylaşım duygusuna sahip, insanlara faydalı olmayı isteyen, bilgilerinden birçok kişinin paylaşmasını arzulayan kişilerdir. İHAK ortamlarında geniş kitlelerle bilgilerini paylaşan öğretim üyeleri paylaşım duygusuyla farklı bir atmosferin içerisine girmişlerdir. İHAK esnasında ve sonrasında katılımcılardan, akranlarından, üniversite yönetiminden gelen olumlu geri dönütler derslerine olan ilginin artması gibi olumlu durumların meydana gelmesinin öğretim üyelerinin bu ortamlarda ders vermekten memnuniyet duymalarına sebebiyet verdiği şeklinde yorumlanabilir. Bu durum Keller (2012)'nin genel motivasyon ve performans modeli ile ilişkilendirilebilir. Modele göre öğrenenler performansları hakkında diğer insanlardan geri dönütler alarak kendi kendilerine deneyimler ve gerçek sonuçlarıyla karşılaştıklarında olumlu yâda olumsuz hisler yâda tutumlar içerisine girmektedirler. Bireylerin amaçlanan hedeflere ulaşmak için çaba sergilediklerinde aldıkları dönütler sayesinde memnuniyet duygusuna ulaşmaları bireylerin bilgi ve becerilerine göre performanslarında artış gerçekleşecektir. Olumlu geri dönütler kişilerin dikkatini ve motivasyonunu artırır ve böylece kişinin kendisine olan güveni de artar. Sonuç olarak birey tekrardan aynı çaba sergileme eğiliminde olacaktır (Keller, 2012).

İHAK ortamlarında verilen dersler verildikleri tarihten seneler sonra bile etkisini devam ettirerek çevrimiçi ortamda kalıcı hale gelebilmektedir. İHAK ortamlarında sunulan eğitimlere çevrimiçi ortamlarda ve çeşitli paylaşım sitelerinde dağılabilmektedir. Dolayısıyla bu dersleri sunan öğretim üyelerinin, alanlarıyla ilgili diğer bilim insanları ve öğrenciler tarafından bireysel olarak tanınırlıkları artması alan yazında yapılan çalışmalarla örtüşmektedir (Gerber, 2014; Rai & Chunrao, 2016; Teplechuk, 2013).

5. 3. İHAK Oluşturma ve Sunma Sürecinin Kurum Açısından Çıktıları

İHAK sunma sürecinde öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktıların incelenmesi amaçlanan bu çalışmada kurumlara yönelik bir takım çıktılara ulaşılmıştır. Bu etkilerin kurumun tanınırlığı, Uzaktan Eğitim yeterliliği, toplumsal fayda ve araştırma geliştirme olduğu çalışma kapsamında ortaya çıkmıştır.

İHAK sunan kurumun diğer benzer kurumlara nazaran bu uygulamalar sayesinde tanınırlığının olumlu yönde değiştiği anlaşılmıştır. İHAK uygulamalarıyla toplumun çok farklı kesimlerine ulaşılabilmesi kurumun teknik anlamdaki yeterliliklerini ve eğitim - öğretim kalitesini tanıta bilmesine olanak sağlamaktadır. Bu durum Belanger ve Thornton (2013)'ün çıktılarıyla örtüşmektedir. Yapılan çalışmaya göre alanında ün yapmış öğretim üyelerinin verdikleri derslere katılan binlerce kişi sayesinde kurumlar ulusal ve uluslararası mecralarda ders içeriklerini, eğitim olanaklarını tanıtabilmektedir.

İHAK uygulamaları bilgilerin çevrimiçi ortamlarda erişilebilirliğini artırdığı gibi kurumlarında erişilebilirliğini ve tanınırlığını artırmaktadır. İHAK uygulamaları kurumları diğer kuruluşlar arasında markalaştırmaktadır (Hollands & Tirthali, 2014).

İHAK sunmanın kurumun topluma faydalı olabilme özeliğini olumlu yönde değiştirdiği gözlemlenmiştir. İHAK platformu oluşturan ve yöneten kurumlar toplumun her kesiminden insanlara yönelik derslerin açılması ve toplumun ihtiyaçlarına göre bilgilerin sunulmasını sağlamaktadır. Üniversite ortamında toplumdan uzak bir şekilde üretilen bilimsel bilgilerin halkla paylaşılması kurumun topluma yönelik faydalarını artırmaktadır.

İHAK sunan kurumların görevleri arasında yer alan İHAK derslerini her kesimden kişilerin ulaşabileceği şekilde erişime açmak ülkelerin ve bölgelerin coğrafi konumların değişiklik göstermesi, internet alt yapısındaki yetersizlikler dolayısıyla sıkıntılı bir hal almaktadır. Tüm bunlara rağmen kurumların ellerindeki imkânlar dâhilinde toplumun farklı kesimlerine ulaşmak için çaba göstermesi ve ihtiyacı olan kişilere ücretsiz ve doğru bilgi sunması kurumların toplumsal fayda sağlama konusundaki yeterliliklerini artırmaktadır. Elde edilen bu sonuç Hollands ve Tirthali (2014)'ün yaptığı çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Hollands ve Tirthali (2014)'e göre İHAK sunan kurumlar geniş bir öğrenci kitlesine ulaşmak ve eğitime olan erişimi kolaylaştırmak için bu ortamlara katılmaktadır. Kurumlar eğitim materyallerine ve içeriğe olan erişimi açık hale getirerek toplumsal fayda sağlamaktadır (Jansen, D. & Schuwer, 2015).

İHAK kavramının yeni olması ve bu alanda yapılan çalışmaların sınırlı olması kurumları bu yönde araştırma yapmaya yöneltmektedir. Kurumlar yaptıkları araştırmalar sonucunda yeni bilgiler elde etmekte ve bu bilgileri kurumun çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. İHAK sunan kurumun araştırma geliştirme uygulamalarında yeni bir alan keşfettiği ve bu alana yönelik araştırmalar yaptığı belirlenmiştir. Sonuç olarak İHAK sunmanın kurumların araştırma geliştirme faaliyetlerine katkı sağladığı anlaşılmıştır. Bu durum Yuan ve Powell (2013) ile açıklanabilmektedir. Yuan ve Powell (2013) yaptıkları çalışmada kurumların İHAK sunmalarına yönelik yeni araştırmalar yapmasının kurumun gelişimine katkı sağladığını belirtmektedir. Çalışmaya göre yapılan araştırma geliştirme çalışmalarıyla kurumlar kurumsal değişim ve gelişim yoluna gidebilmektedirler.

İHAK uygulamalarını oluşturan ve yöneten kurumların çeşitli donanımsal, yazılımsal ve pedagojik alt yapılarını sundukları kurslara göre yeniden düzenlemesinin kurumların uzaktan eğitime yönelik yeterliliklerini olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır. Uzaktan eğitim teknolojileri ve alt yapısı anlamında yeterli kurumların sunulmasının önerildiği (Waldrop, 2013) İHAK uygulamaları süreç içerisinde farklı talepler ve isteklere yönelik faaliyetler geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda kurumlar bu talepler ve istekleri karşılarken uzaktan eğitim yeterliliklerine yönelik yeni kazanımlar elde etmektedir. Bu durum kurumların sunmakta oldukları İHAK uygulamaları sayesinde en yeni teknolojik ve yazılımsal gelişmeleri organizasyonlarına dâhil etmeleriyle açıklanabilir.

Sonuç olarak gerek öğretim üyelerinin çıktıları ve gerek kurum çıktıları incelendiğinde öğretim üyelerinin elde ettikleri ders tasarımı, materyal tasarımı ve paylaşım konusundaki temel çıktılar kurum çalışanlarının destekleri ve kurumun yaptığı uygulamalar sayesinde olmuştur. Kurum İHAK ortamında sunulacak ders öncesi dersin tasarımının yapılması için bir şablon oluşturmuştur. Öğretim üyeleri bu şablona göre ders tasarımını yaparken yine kurumdan destek almıştır. Benzer şekilde öğretim üyelerinin süreç sonunda elde ettikleri materyaller kurumun stüdyolarında çekilen videolar yâda kurum içerisindeki çeşitli yazılımların kullanılmasıyla elde edilmiştir. Kurum destek ekibi ve stüdyolardan sorumlu ekipler bu materyallerin hazırlanmasında kilit rol oynamışlardır.

Öğretim üyelerinin kurum sayesinde elde ettikleri kazançlara karşın kurum ise öğretim üyeleri sayesinde eğitim kalitesini özelde kampüs içi öğrencilerine ve tüm Türkiye'ye sunma imkânı bulmuştur. Aynı zamanda kurum alanında uzman öğretim üyeleri tarafından verilen kurslar sayesinde kendini geniş kitlelere tanıtmaya imkânı yakalamıştır. Kurum öğretim üyelerinin ürettikleri bilgiyi toplum ile paylaşarak topluma karşı sorumluluğunu yerine getirmeye çalışmıştır. Yine süreç içerisinde verilen kurslar boyunca öğretim üyelerinden gelen istekler ve kurs ihtiyaçlarını karşılama ihtiyacı kurumun uzaktan eğitim alanında yeni yeterlilikler kazanmasına sebep olmuştur.

Bilginin önem kazandığı ve bilgi üreten toplumların ürettikleri bilgileri diğer toplumlarla belirli bir ücret karşılığında paylaştıkları günümüz dünyasında ülkemiz bilgiyi üretme ve dünya pazarında kendi bilgi birikimini tanıtmaya anlamında İHAK uygulamalarıyla fırsat bulabilir. Binlerce yıllık bilgi birikimine sahip bu topraklarda elde edilen yeni ve teknolojik bilginin İHAK benzeri ortamlarda paylaşılması toplumumuzun refahını artıracak ve ülkemizi daha ileri noktalara taşıyacaktır.

6. ÖNERİLER

Öğretim üyelerinin ücretsiz bir İHAK sunmuş olmalarının kendileri açısından ne tür çıktılarının oluşturulduğu bu çalışma sonuçlarında bir takım kazanımlar elde ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar ışığında öneriler aşağıda uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler şeklinde iki farklı boyutta sunulmuştur.

Uygulayıcılara yönelik öneriler;

İHAK hareketi içerisinde kurumsal, ulusal yada uluslararası bir İHAK ortamında öğretim üyelerinin İHAK vermelerinin teşvik edilmesi amacıyla bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan çıktılar bir motivasyon kaynağı olarak kullanılabilir. Bu çerçevede kalmak kaydıyla öğretim üyeleri ve kurumlar üzerinde İHAK' a teşvik etmek amacıyla yapılacak çalışmalarda aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi önerilir.

1. Öğretim üyelerinin İHAK ortamlarında ders vermelerinin tanınırlık boyutunda öğretim üyelerine yapacağı katkının somut örneklerle açıklanması önerilir.
2. İHAK sürecinin uzaktan öğreticiliğe geçiş, uzaktan öğretim yeterliliği kazanma açısından gerçek hayat deneyimi sunduğu ifade edilmelidir.
3. Bu çalışmadaki sonuçlardan biride İHAK sürecindeki desteklerin öğretim üyelerinin bir takım yeterlilik kazanmasında önemli rol almasıdır. Bu nedenle öğretim üyelerinin İHAK sürecinde öğretim tasarımı rehberliği yapılmalıdır.
4. İHAK sunumunun öğretim üyelerinin mevcut bilgi birikiminin paylaşılmasını teşvik etmede İHAK'ın önemli bir araç olabildiği göz önünde bulundurulmalı ve öğretim üyelerinin paylaşım konusundaki isteklerini artıracak müdahalelere yer verilmelidir.
5. İHAK sürecinin yüz yüze dersleri zenginleştirmedeki rolü dikkate alınarak kurumların öğretim üyelerini İHAK uygulamalarına teşvik etmeleri kurumsal eğitim kalitesini artırmak için bir yol olarak seçilebilir.
6. İHAK üzerinde kullanılacak materyal geliştirme sürecinde öğretim üyelerine destek verilmesi motivasyonu artıracığından materyal geliştirme sürecinde öğretim üyelerine destek verilmesi ve materyallerin öğretim üyeleri adıyla paylaşması motivasyonu artırması açısından önerilir.

Bu çalışmada temel olarak ücretsiz İHAK vermiş olan öğretim üyelerine odaklanılmıştır. İlerde yapılacak çalışmalarda farklı İHAK türleri ve farklı konu alanları açısından bu kazanımların nasıl farklılaştığı değerlendirilebilir.

1. Nitel araştırma yöntemleriyle yürütülen bu çalışmada öğretim üyelerinin elde ettikleri faydaların hangi sıklıkla görüldüğünü belirlemek üzere daha geniş

örneklemele nicel çalışmalar yapılarak bu katkıların oransal olarak büyüklüğü ve bunlar arasındaki ilişkiler sayısal olarak çıkarılabilir.

2. İleride yapılacak çalışmalarda öğrenci katılımı, öğrencilerin ilgisi, öğrenci profili ve öğretim üyeleri açısından çıktıların bir birleriyle olan ilişkisinin de incelenmesi faydalı olacaktır.

7. KAYNAKLAR

- Akadema. (2016). About. <http://akadema.anadolu.edu.tr/home/about> adresinden 10.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Alario-Hoyos, C., Pérez-Sanagustín, M., Delgado-Kloos, C., G, H. A. P. and Muñoz-Organero, M. (2014). Delving into participants profiles and use of social tools in moocs. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, 7(3), 260–266.
- Allen, I. E. and Seaman, J. (2013). *Changing course: ten years of tracking online education in the united states (Sloan Consortium)*, Babson Survey Research Group and Quahog Research Group, LLC.
- Asiri, O. I. (2014). A comparison between international and US graduate students' attitudes and experiences using Massive Open Online Courses (MOOCs). Unpublished doctoral thesis. B. Thomas Golisano College of Computing and Information Sciences, Rochester, New York.
- AtademiX. (2016). AtademiX. <http://atademix.atauni.edu.tr/index.php/ihak-hakkinda/> 14.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Baxter, J. A. and Haycock, J. (2014). Roles and student identities in online large course forums: Implications for practice. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(1).
- Bayrak, M. (2015). Öğretim üyelerinin internet üzerinden herkese açık kurs yürütme Eğilimlerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Belanger, Y. and Thornton, J. (2013). *Bioelectricity: A quantitative approach Duke University's first MOOC*. Duke University, USA
- Bozkurt, Ö. A. (2015). Kitlesel Açık Çevrimiçi Dersler (Massive Open Online Courses - MOOCs) ve sayısal bilgi çağında yaşamboyu öğrenme fırsatı. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Breslow, L., Pritchard, D. E., DeBoer, J., Stump, G. S., Ho, A. D. and Seaton, D. T. (2013). Studying learning in the worldwide classroom: Research into edX's first MOOC. *Research & Practice in Assessment*, 8, 13-25.
- Cabiria, J. (2012, July). Connectivist learning environments: Massive Open Online Courses. In *The 2012 World Congress in Computer Science Computer Engineering and Applied Computing*.
- Çağıltay, K. (2014). Gökyüzünde öğrenme? Sanal dünyada öğrenme? Kitlesel Açık Çevrimiçi Dersler (KAÇD) MOOC–Massive Open Online Courses. *ODTÜLÜ Dergisi*, 54, 44-45.

- Carey, K. (2013). *The Brave New World of College Branding*. The Chronicle of Higher Education. <http://chronicle.com/article/The-Brave-New-World-of-College/138107/> 20.04.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Carr, N. (2012). The Crisis in Higher Education. <https://www.technologyreview.com/s/429376/the-crisis-in-higher-education/> adresinden 22 Mayıs 2016 tarihinde edinilmiştir.
- Chengjie, Y. U. (2015). Challenges and changes of MOOC to traditional classroom teaching mode. *Canadian Social Science*, 11(1), 135.
- Coursera. (2016). About. <http://www.coursera.org> adresinden 21.04.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Çelik, E. (2015). Akran değerlendirme yönteminin İnternet Üzerinden Herkese Açık Kurslarda kullanımı: Bir durum çalışması. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Daniel, J. (2012). Making sense of MOOCs: Musings in a maze of myth, paradox and possibility. *Journal of Interactive Media in Education*, 18. <http://jime.open.ac.uk/articles/10.5334/2012-18/> adresinden 20.04.2016 tarihinde edinildi.
- De Waard, I., Koutropoulos, A., Keskin, N., Abajian, S. C., Hogue, R., Rodriguez, C. O. and Gallagher, M. S. (2011, October). Exploring the MOOC format as a pedagogical approach for mLearning. 10th World Conference on Mobile and Contextual Learning.
- Demirci, N. (2014). What is Massive Open Online Courses (MOOCs) and what is promising us for learning?: A Review-evaluative Article about MOOCs. *Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science & Mathematics Education*, 8(1), 231-256.
- Dewing, J. (2010). Moments of movement: Active Learning and practice development. *Nurse Education in Practice*, 10(1), 22–26.
- Dillahunt, T. R., Wang, B. Z. and Teasley, S. (2014). Democratizing higher education: Exploring MOOC use among those who cannot afford a formal education. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(5), 177-196.
- Drake, J. R., O'Hara, M. and Seeman, E. (2015). Five principles for MOOC design: With a case study. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, 14, 125–143.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergüney, A. G. M. (2015). Uzaktan eğitimin geleceği: MOOC (Massive Open Online Course). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 15-22.

- Evans, S. and Myrick, J. G. (2015). How MOOC instructors view the pedagogy and purposes of massive open online courses. *Distance Education*, 36(3), 295–311.
- Fini, A. (2009). The technological dimension of a Massive Open Online Course: The case of the CCK08 course tools. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 10(5), 1-26.
- Gencel, İ. E. (2007). Kolb'un deneyimsel öğrenme kuramına dayalı öğrenme stilleri envanteri-III'ü Türkçeye uyarlama çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 120-139.
- Gerber, J. (2014). MOOCs: Innovation, disruption and instructional leadership in higher education. Unpublished doctoral thesis. University of California, Los Angeles, USA.
- Guàrdia, L., Maina, M., & Sangrà, A. (2013). MOOC design principles: A pedagogical approach from the learner's perspective. *eLearning Papers*, (33).
- Haas, E. B. (1990). *When Knowledge is Power: Three Models of Change in International Organizations*. California: University of California Press.
- Hew, K. F. and Cheung, W. S. (2014). Students' and instructors' use of massive open online courses (MOOCs): Motivations and challenges. *Educational Research Review*, 12, 45–58.
- Hollands, F. M. and Tirthali, D. (2014). Resource requirements and costs of developing and delivering MOOCs. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(5), 113 - 133.
- Hyman, P. (2012). In the year of disruptive education. *Communications of the ACM*, 55(12), 20.
- Jacobs, A. J. (2013). Two cheers for Web U! New York Times, 162(56113), 1–7. http://www.nytimes.com/2013/04/21/opinion/sunday/grading-the-mooc-university.html?_r=0 adresinden 22.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Jansen, D. and Schuwer, R. (2015). *Institutional MOOC strategies in Europe* (Status Report Based on a Mapping Survey Conducted in October-December 2014). Mimeo.
- Jordan, K. (2015). Massive open online course completion rates revisited: Assessment, length and attrition. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(3).
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kassabian, D. (2014). Massive Open Online Courses (MOOCs) at elite, early-adopter universities: Goals, progress, and value proposition. *Dissertations available from ProQuest*, 1–178.

- Keller, J. M. (2012). Motivation, Learning, and Performance. In Seel, Norbert M. (Eds.) *Encyclopedia of the sciences of learning* (pp. 2342-2346). New York: Springer
- Kesim, E. ve Altınpulluk, H. (2014). Perceptions of distance education professionals regarding the use of MOOCs. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 5(4), 62–85.
- Khan Academy. (2016). Hakkımızda. <http://www.khanacademy.org.tr> adresinden 14.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Kimonen, E. and Nevalainen, R. (2005). Active learning in the process of educational change. *Teaching and Teacher Education*, 21(6), 623–635.
- Kolb, D. A. (1983). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall.
- Kolowich, S. (2013a). The professors who make the MOOCs. *The Chronicle of Higher Education*, 59(28). <http://chronicle.com/article/The-Professors-Behind-the-MOOC/137905/> adresinden 16.05.2016 tarihinde edinildi.
- Kolowich, S. (2013b). The MOOC'revolution'may not be as disruptive as some had imagined. *The Chronicle of Higher Education*, 8. <http://chronicle.com/article/MOOCs-May-Not-Be-So-Disruptive/140965/> adresinden 16.05.2016 tarihinde edinildi.
- Kop, R. (2011). The challenges to connectivist learning on open online networks: Learning experiences during a massive open online course. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(3), 19–38.
- Kop, R., Fournier, H. and Mak, J. S. F. (2011). A pedagogy of abundance or a pedagogy to support human beings? Participant support on massive open online courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(7), 74–93.
- Koutropoulos, A., Gallagher, M. S., Abajian, S. C., Waard, I. de, Hogue, R. J., Keskin, N. Ö., et al. (2012). Emotive vocabulary in MOOCs: Context & participant retention. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, 15(1).
- Kursun, E., Cagiltay, K., & Can, G. (2014). An investigation of faculty perspectives on barriers, incentives, and benefits of the OER movement in Turkey. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(6), 14-32.
- Küçüköğlü, A., Köse, E., Taşgın, A., Yılmaz, B. Y. ve Karademir, Ş. (2012). Mikro öğretim uygulamasının öğretim becerilerine etkisine ilişkin öğretmen adayı görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 19-32.
- Lin, C.-H., & Zhang, Y. (2014). MOOCs and Chinese language education. *Journal of Technology and Chinese Language Teaching*, 5(2), 49–65.

- Liyanagunawardena, T. R., Adams, A. A. and Williams, S. A. (2013). MOOCs: A systematic study of the published literature 2008-2012. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 14(3), 202–227.
- Mackness, J. and Bell, F. (2015). Rhizo14: a rhizomatic learning cMOOC in sunlight and in shade. *Open Praxis*, 7(1), 25-38.
- Mackness, J., Mak, S. and Williams, R. (2010). The ideals and reality of participating in a MOOC. In Dirckinck-Holmfeld L(Ed.), 7th International Conference on Networked Learning 2010 (pp. 266-274).
- Mak, S., Williams, R., & Mackness, J. (2010). Blogs and forums as communication and learning tools in a MOOC. In L. Dirckinck-Holmfeld, V. Hodgson, C. Jones, M. De Laat, D. McConnell and T. Ryberg (Ed.), *Proceedings of the 7th International Conference on Networked Learning 2010*: (ss. 275–285).
- Marshall, C. and Rossman, G., (1994). *Doing qualitative research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Marshall, S. (2014). Exploring the ethical implications of MOOCs. *Distance Education*, 35(2), 250–262.
- Masters, K. (2011). A Brief Guide To Understanding MOOCs. *The Internet Journal of Medical Education*, 1(2), 1-6.
- McMillan, J. H. and Schumacher, S. (2014). *Research in education: Evidence-based inquiry* (7th ed.). Boston: Pearson.
- MoocGuide. (2011). Benefits and challenges of a MOOC. <http://moocguide.wikispaces.com/2.+Benefits+and+challenges+of+a+MOOC> adresinden 22.04.2016 tarihinde edinilmiştir.
- O'Connor, K. (2014). MOOCs, institutional policy and change dynamics in higher education. *Higher Education*, 68(5), 623–635.
- Rai, L. and Chunrao, D. (2016). Influencing factors of success and failure in MOOC and general analysis of learner behavior. *International Journal of Information and Education Technology*, 6(4), 262-268.
- Rivard, R. (2013). Measuring the MOOC dropout rate. *Inside Higher Ed*, 8, 2013.
- Roth, M. S. (2013). My modern experience teaching a MOOC. *The Chronicle of Higher Education*. <http://chronicle.com/article/My-Modern-MOOC-Experience/138781/> adresinden 22.04.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Sayın, Z. ve Seferoğlu, S. S. (2015). Çevrim-içi öğrenmeye yeni bir bakış açısı: Kitleli açık çevrimiçi dersler. B. Akkoyunlu, A. İşman, & H. F. O. Odabaşı (Ed.), *Eğitim Teknolojileri Okumaları içinde* (s. 525–535). Ankara: The Turkish Online Journal of Educational Technology.

- Siemens, G. (2012a). elearnspace › MOOCs are really a platform. <http://www.elearnspace.org/blog/2012/07/25/moocs-are-really-a-platform/> adresinden 10.04. 2016 tarihinde edinilmiştir.
- Siemens, G. (2012b, Eylül). *Designing and Running a MOOC*. <http://www.slideshare.net/gsiemens/designing-and-running-a-mooc/> adresinden 10.04. 2016 tarihinde edinilmiştir.
- Stephen Billett. (2000). Guided learning at work. *Journal of Workplace Learning*, 12(7), 272–285.
- Teplechuk, E. (2013). *Emergent models of Massive Open Online Courses: an exploration of sustainable practices for MOOC institutions in the context of the launch of MOOCs at the University of Edinburgh*. Unpublished doctoral thesis. The University of Edinburgh, Edinburgh, Scotland.
- Udacity. (2016). About. <http://www.udacity.org> adresinden 20.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Waldrop, M. (2013). Online learning: Campus 2.0. *Nature*, 495(7440), 160-163.
- Wikipedia. (2016a). Udacity. <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Udacity> adresinden 10.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Wikipedia. (2016b). Khan Academy. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Khan_Academy adresinden 10.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Seçkin Yayınları.
- Yin, R. K. (1994). *Case study research: Design and methods*. Beverly Hills.
- Yoon, S. H. (2000). *Using learning style and goal accomplishment style to predict academic achievement in middle school geography students in Korea*. Unpublished doctoral thesis. University of Pittsburgh.
- Young, J. R. (2012). A conversation with Bill Gates about the future of higher education. *The Chronicle of Higher Education*, 25. <http://chronicle.com/article/A-Conversation-With-Bill-Gates/132591/> adresinden 12.05.2016 tarihinde edinilmiştir.
- Yousef, A. M. F., Chatti, M. A., Schroeder, U. and Wosnitza, M. (2015). A usability evaluation of a blended MOOC environment: An experimental case study. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(2).
- Yousef, A. M. F., Chatti, M. A., Schroeder, U., Wosnitza, M., & Jakobs, H. (2014). MOOCs-A Review of the State-of-the-Art. *In Proc. CSEDU 2014 conference* (3), 9-20.

Yousef, A. M. F., Chatti, M. A., Ahmad, I., Schroeder, U., & Wosnitza, M. (2015). An Evaluation of Learning Analytics in a Blended MOOC Environment. *The European MOOC Stakeholder Summit*

Yuan, L., Powell, S., & CETIS, J. (2013). MOOCs and open education: Implications for higher education. *Cetis White Paper*, 1-21.

8. EKLER

Ek 1. AtademiX Bnyesinde Ders Veren Öğretim Üyeleri İcin Görüşme Formu**Araştırma Konusu**

İHAK sunma sürecinin öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesi

Merhaba, ben Muharrem AYDIN, Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Atademix platformunda ders veren öğretim üyelerinin mesleki ve kişisel yönden etkilerine yönelik bir araştırma yapıyorum. Bu amaç doğrultusunda sizinle konuşmak istiyorum. Bu platformun öğretim üyelerini ve kurumu nasıl etkilediğini öğrenmek için siz değerli öğretim üyelerinin görüşlerine ihtiyaç duymaktayız.

- Görüşme süresinde konuşulanlar gizli kalacaktır.
- Bu bilgileri araştırmacıların dışında başka kimse görmeyecektir.
- Sonuçlar yazılırken görüştüğüm kişilerin isimleri yazılmayacaktır.
- Görüşmeyi izin verirseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- İzin verirseniz sorularıma başlamak istiyorum.

Kişisel Sorular

Adı Soyadı:

Unvanı:

Çalıştığı Kurum:

Mesleki Deneyim:

MOOC ortamında verilen ders sayısı:

Uzaktan Eğitim Tecrübesi: Var( ) Yok( )

Ek 1'in devamı

SORULAR

1. AtademiX platformunda ders verme amacınız nedir? Bu amaca ulaştığınızı düşünüyor musunuz? Düşünmüyorsanız engel olan nedenler nelerdir?
2. AtademiX platformunda ders vermenin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
3. AtademiX platformunda ders vermek mesleki yönden sizi olumlu ya da olumsuz yönden nasıl etkiledi?
  - a. AtademiX platformunda ders verme sürecinde yaşadığınız deneyimlerin ve tecrübelerin örgün eğitimdeki derslere yansımaları oldu mu?
  - b. AtademiX platformunda ders verme sürecinde eğitimde teknoloji kullanımı, uzaktan eğitim gibi kavramlara bakış açınızda olumlu ya da olumsuz bir değişim oldu mu?
  - c. AtademiX platformunda ders verme sürecinde teknoloji kullanımı açısından kendinizi geliştirildiğinizi düşünüyor musunuz?
  - d. AtademiX platformunda ders vermek akademik anlamda size yeni bir çalışma alanı oluşturdu mu?
4. AtademiX platformunda ders vermek kişisel açıdan sizi olumlu ya da olumsuz nasıl etkiledi?
  - a. AtademiX platformunda ders vermek pedagojik açıdan sizde ne gibi farklılıklar gösterdi?
  - b. AtademiX platformunda ders vermek çok sayıda öğrenci-ye hitap etmek sizin için bir değişiklik oluşturdu mu?
  - c. AtademiX platformunda ders vermek bulunduğunuz pozisyonda tanınırlığınıza ne gibi katkı sağladı?
  - d. AtademiX platformunda ders vermek kendinize olan güveniniz ile ilgili değişiklikler oluşturdu mu?
  - e. AtademiX platformunda ders vermek meslektaşlarınız arasında sizi farklı bir konuma getirdiğini düşünüyor musunuz?
  - f. Gönüllü olarak çok sayıda öğrenciye eğitim vermek sizin için ne ifade etti?

Ek 2. AtademiX Platformunu Kuran ve Yürüten Kurum Çalışanları İçin**GÖRÜŞME FORMU****Araştırma Konusu**

İHAK sunma sürecinin öğretim üyeleri ve kurum açısından çıktılarının incelenmesi

Merhaba, ben Muharrem AYDIN, Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. AtademiX platformunun kuruculuğunu ve yöneticiliğini yapmanın kurum açısından etkilerine yönelik bir araştırma yapıyorum. Bu amaç doğrultusunda sizinle konuşmak istiyorum. Bu platformun öğretim üyelerini ve kurumu nasıl etkilediğini öğrenmek için siz değerli öğretim üyelerinin görüşlerine ihtiyaç duymaktayız.

- Görüşme süresinde konuşulanlar gizli kalacaktır.
- Bu bilgileri araştırmacıların dışında başka kimse görmeyecektir.
- Sonuçlar yazılırken görüştüğüm kişilerin isimleri yazılmayacaktır.
- Görüşmeyi izin vererseniz kaydetmek istiyorum. Bunun sizce bir sakıncası var mı?
- İzin vererseniz sorularıma başlamak istiyorum.

Kişisel Sorular

Adı Soyadı:

Ünvanı:

Kurumdaki görevi:

SORULAR

1. AtademiX platformunu kurma amacınız nedir? Bu amaca ulaştığınızı düşünüyor musunuz?
2. AtademiX platformu kurmak kurumda değişikliğe yol açtı mı? Açtıysa bu değişiklikler nelerdir?
3. AtademiX platformunu kurmak ve yürütmek kurum açısından yeni bir çalışma alanı oluşturdu mu?
4. AtademiX platformunu kurmak ve yürütmede zorluklar yaşadınız mı? Yaşadıysanız bu zorluklar neler oldu?

Ek 2'nin devamı

5. AtademiX platformunu kurmak ve yürütmek kurumunuzun AR-GE çalışmalarında olumlu ya da olumsuz etkileri oldu mu?
6. AtademiX platformunu kurmak ve yürütmenin kurumunuzun tanınabilirliğini olumlu ya da olumsuz etkiledi mi?
7. AtademiX platformunu kurmak ve yürütmenin kurumunuzun ekonomisini olumlu ya da olumsuz etkileri oldu mu?
11. AtademiX platformunu kurmak ve yürütmenin kurumunuzda çalışan sayısına ve çalışanlar arası ilişkilere etkisi nasıl oldu?

Ek 3. Veri Toplama İzin Belgesi

 ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma
Merkezi Müdürlüğü

Sayı : 97532675/ 04.01.2016
Konu : Veri toplama izni

Sayın: Arş. Gör. Muharrem AYDIN,

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalında yapmakta olduğunuz yüksekisans tez çalışması kapsamında ihtiyaç duyduğunuz veriler incelenmiş ve veri toplama isteğiniz Müdürlüğümüze uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Selçuk KARAMAN
Müdür

Çağrı Merkezi TR. : 444 9 282
Telefon : (442) 2315610
Faks : (442) 2360445
İnternet Sitesi : <http://atauzem.atauni.edu.tr/>

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

1991 Giresun doğumlu olan Muharrem AYDIN, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nden 2013 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl içerisinde Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezinde (ATAUZEM) çalışmaya başlamıştır. ATAUZEM' in çeşitli departmanların da uzman olarak görev almıştır. 2014 yılında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Yüksek Lisans Eğitimine 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde devam etmiştir. 2015 yılından bu yana Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Muharrem AYDIN, Fatih Eğitim Fakültesi, BÖTE Bölümü F Blok No: 212,
Söğütlü / Trabzon

E-Posta : muharremaydn8@gmail.com